

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Makroekonomický pohled na vývoj a stav ukrajinské ekonomiky s ohledem na asociační dohodu s EU

Ivan Skrypchenko

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Ivan Skrypchenko

Provoz a ekonomika

Název práce

Makroekonomický pohled na vývoj a stav Ukrajinské ekonomiky s ohledem na asociační dohodu s EU

Název anglicky

Macroeconomic View of Development and State of Ukrainian Economy with Regard to Association agreement with EU

Cíle práce

Cílem práce je zhodnotit vývoj a stav ekonomiky Ukrajiny. V práci bude zohledněn dopad asociační dohody EU s Ukrajinou.

Metodika

Pro zpracování literární rešerše bude využita metoda studia odborné literatury. Vzhledem k zaměření práce budou informace získávány nejen z českých materiálů, ale podstatné budou i zahraniční, především ukrajinské. Aktuální informace budou čerpány z odborných časopisů a internetových zdrojů. Významným zdrojem dat je především databáze ukrajinského statistického úřadu. Využita bude metoda deskripce, komparace, analýzy, syntézy, indukce, dedukce.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

asociace, dopady na zahraniční obchod, ekonomika, integrace, inflace, makro ukazatele, měnový systém, Ukrajina, zahraniční obchod,

Doporučené zdroje informací

- ASLUND, Anders. How Ukraine became a Market Economy and Democracy. Washington, DC: Peterson Inst for Intl Economics, 2009. 268 s. ISBN 9780881324273
- LYTVYN, V.M. Ekonomichna Istoriya Ukrajiny. TOM 1. Kyjév: Nika-Centr. 2011. 686s. ISBN 978-966-521-571-4
- MOROKO, V.. USNA ISTORIYA RUSKO-UKRAJINSKOYI VIYNY 2014-2015. Kyjév: K.I.S. 2015. 176 s. ISBN 978-617-684-120-3
- SEMENKO, Valetij. Istoriya Ukrajiny: pryhovana pravda vid kozats'kyh chasiv do s'ohodenn'a. Postati, Podiyi, komentari. 1. vyd. Kharkiv: Shkola, 2009. 398 s. ISBN 9789664290118.
- SVOBODA, Pavel. Právo evropských vnějších vztahů. 1.vydání.Praha : C.H. Beck, 2010 264s. ISBN 978-80-7400-352-3
- ZHALILA, YA. A..Ekonomichna kryza v Ukrajinі: vymiry, ryzky, perspektyvy. Kyjév: NISD, 2009. 142s. ISBN 966-554-150-1

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Dana Stará, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 18. 1. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 29. 1. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 02. 02. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "**Makroekonomický pohled na vývoj a stav ukrajinské ekonomiky s ohledem na asociační dohodu s EU**" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.3.2018

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí práce Ing. Daně Staré za pomoc v tvorbě diplomového projektu.

Makroekonomický pohled na vývoj a stav ukrajinské ekonomiky s ohledem na asociační dohodu s EU

Abstrakt

Podpis dohody o asociaci ve své podstatě znamená přechod na novou úroveň vztahů zúčastněných zemí, což má v důsledku určité dopady na ekonomiku. Ukrajinská ekonomika úzce souvisí s obchodováním s EU a Ruskem. Tito dva partneři jsou pro Ukrajinu nejvýznamnější. Milníkem ukrajinské ekonomiky se stal rok 2014, a to i ve vztahu Ukrajiny a EU. V tomto roce nová ukrajinská vláda podepsala dohodu o vstupu do EU, jenž zajistila Ukrajině zónu volného obchodu s EU, spolupráci v mnohých odvětvích, i bezvízový styk. Jako důsledek podpisu asociační dohody Rusko omezil obchodování s Ukrajinou a Evropská Unie se de facto stala hlavním obchodním partnerem Ukrajiny. Ukrajinská ekonomika vyniká svým surovinným sektorem, levnějším trhem práce, a perspektivním zpracovatelským odvětvím, jenž si žádá nové investice, a tak po podpisu asociační dohody ukrajinská ekonomika přechází do fáze transformace a integrace s trhem EU. V práci jsou zohledněny tyto dopady na ekonomiku Ukrajiny.

Klíčová slova: asociace, dopady na zahraniční obchod, ekonomika, integrace, inflace, nezaměstnanost, HDP, makro ukazatele, měnový systém, Ukrajina, zahraniční obchod

Macroeconomic View of Development and State of ukrainian Economy with Regard to Association agreement with EU

Abstrakt

The signing of the Association Agreement in its essence means the transition to a new level of relations between the countries, where will be new impacts on their economies. The ukrainian economy is closely depended on trade with the EU and Russia. These two partners are the most important for Ukraine. The year 2014 became a historic one for the ukrainian economy and the historic in the relationships between Ukraine and the EU, because in 2014 the new ukrainian government signed an association agreement with the EU. That brings to Ukraine a free trade area with the EU, cooperation in many sectors, and visa-free travel. As a result of signing this agreement, Russia has set barriers to trade with Ukraine. De facto, for the ukrainian economy this mean, that the European Union became the main trade partner for Ukraine after signing the Association Agreement. The ukrainian economy is specialized in its raw material sector, a cheaper labor market, and a promising manufacturing sector, which needs new investments. Eventually after the signing of the Association Agreement, the ukrainian economy comes into the new transformation process and the process of integration with the EU's market. In this diploma work will take into account these impacts on the ukrainian economy.

Klíčová slova: asociation, impacts on foreign trade, economy, integration, inflation, GDP, unemployment, macro indicators, currency system, Ukraine, foreign trade.

Obsah

1 ÚVOD	13
2 CÍL PRÁCE A METODIKA	14
3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA EKONOMIKY UKRAJINY	15
3.1 Obecné informace o Ukrajině	15
3.1.1 Ukrajina v Sovětském svazu	16
3.1.2 Ukrajina v období 1991-2014	17
3.1.3 Revoluce roku 2014	18
3.2 Politický systém Ukrajiny.....	19
3.2.1 Vztahy Ukrajiny a Ruska	21
3.2.2 Ukrajina a NATO	22
3.3 Hospodářství Ukrajiny	23
3.3.1 Daňový systém Ukrajiny	26
3.3.2 Celní systém Ukrajiny	26
3.3.3 Hospodářská, sociální a finanční krize.....	28
3.4 Ukrajinská měna a inflace.....	29
3.4.1 Inflace Hřivny	29
3.4.2 Činnost ukrajinské Národní banky	30
3.4.3 Státní dluh a zdroje jeho krytí	31
3.5 Nezaměstnanost na Ukrajině	32
3.7 Vztahy Ukrajiny a EU.....	37
3.7.1 Asociační dohoda mezi Ukrajinou a EU	38
3.7.2 Celní změny způsobené podpisem asociační dohody	45
4 PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE	47
4.1 HDP Ukrajiny	48
4.2 Inflace Ukrajiny	55
4.2.1 Monetární politika Ukrajinské národní banky	57
4.3 Zahraniční obchod Ukrajiny	58
4.3.1 Zahraniční obchod Ukrajiny s EU a SNS	59
4.3.2 Zahraniční obchod Ukrajiny se státy EU	61
4.4 Zadluženost Ukrajiny.....	66
4.5 Nezaměstnanost Ukrajiny	67
4.5.1 Nezaměstnanost Ukrajiny podle regionů	68
4.5.2 Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti na Ukrajině	69

4.6 Měsíční mzdy na Ukrajině.....	71
4.7 Přímé investice.....	73
4.8 Podnikatelský sektor.....	74
4.9 Výše starobního důchodu na Ukrajině.....	77
5 VÝSLEDKY A DISKUZE.....	79
6 ZÁVĚR.....	83
7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	84
8 PŘÍLOHY.....	i

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj reálného HDP Ukrajiny v letech 2002-2016 (v mld. USD)	48
Graf 2 Tempo růstu nominálních HDP Ukrajiny, Ruska a EU v letech 2003-2016 (v%).....	49
Graf 3 Průměrná regionální struktura HDP Ukrajiny (v%, průměr od roku 2004 do roku 2015)	50
Graf 4 Struktura HDP Ukrajiny podle odvětví v roce 2015 (v %)	53
Graf 5 Vývoj meziroční inflace (CPI) Ukrajiny v letech 1998-2017* (v %)	55
Graf 6 Vývoj inflace (index cen výrobců) ekonomiky Ukrajiny v průmyslové produkci.....	56
v letech 1998-2017* (v %).....	56
Graf 7 Vývoj průměrné roční úrokové míry Ukrajiny v letech 2006-2017 (v %).....	57
Graf 8 Vývoj vývozu/dovozu a jejich salda Ukrajiny v letech 1996-2016 (v mld. USD).....	58
Graf 9 Vývoj vývozu z Ukrajiny v letech 1996-2016 do států SNS, EU a celkem (v mld. USD)	59
Graf 10 Vývoj dovozu na Ukrajinu v letech 1996-2016 ze států SNS, EU a celkem (v mld. USD)	60
Graf 11 Vývoj ukazatelů zahraničního obchodu Ukrajiny s ostatními státy v letech 1996-2016 (v mld. USD).....	65
Graf 12 Vývoj veřejného dluhu Ukrajiny v letech 2009-2016 (v %)	66
Graf 13 Vývoj míry nezaměstnanosti na Ukrajině během let 2010-2016 (v %, tis. lidí)....	67
Graf 16 Podíl výdajů na Aktivní a pasivní politika zaměstnaností na Ukrajině v letech 2013- 2017 (v %)	70
Graf 17 Vývoj výše reálné průměrné měsíčné mzdy na Ukrajině v letech 2010-2016 (v UAH, USD)	71
Graf 18 Přímé investice do a z Ukrajiny v letech 2010-2016 (v mil. USD).....	73
Graf 19 Vývoj počtu podniků na Ukrajině v letech 2012-2016	74
Graf 20 Vývoj výše průměrného starobního důchodu na Ukrajině v letech 2001-2016	77
Graf 21 Vývoj výši podílu průměrného měsíčního reálného starobního důchodu vůči průměrné měsíčně nominálně mzdě na Ukrajině v letech 2010-2016 (v %).....	78

Seznam tabulek

Tabulka 1 Meziroční změny HDP Ukrajiny na regionální úrovni v letech 2006-2015 (v %)	51
Tabulka 2 Podíly regionů na celkovém HDP Ukrajiny letech 2011-2015 (v %).....	52
Tabulka 3 Vývoj meziročního tempa růstu HDP Ukrajiny podle odvětví v letech 2011-2015(v %).....	54
Tabulka 4 Zahraniční obchod Ukrajiny se státy EU v roce 2016 (v mld. USD).....	61
Tabulka 5 Zahraniční obchod Ukrajiny se státy EU v roce 2016 v sektoru služeb (v mil. USD).	62
Tabulka 6 Porovnání ukazatelů zahraničního obchodu mezi Ukrajinou a EU roku 2015 a 2016.	64
Tabulka 7 Výdaje na aktivní a pasivní politika zaměstnanosti na Ukrajině v letech 2013-2017 (v tis. UAH, v % HDP).....	69
Tabulka 8 Vývoj meziroční změny průměrné měsíční mzdy na Ukrajině podle odvětví v letech 2011 a 2016 (v %)	72
Tabulka 9 Vývoj tempa růstu počtu podniků na Ukrajině v letech 2013-2016.....	75
Tabulka 10 Podíly odvětví dle počtu podniků na Ukrajině v letech 2013 a 2016 (v %).....	76
Tabulka 11 Změny ve vývoje ekonomiky Ukrajiny v HDP a inflaci po podpisu asociační dohody.....	81
Tabulka 12 Změny ve vývoje ekonomiky Ukrajiny v tržní úrokové míře, zahraničním obchodě a veřejném dluhu po podpisu asociační dohody.....	82
Tabulka 13 Změny ve vývoje ekonomiky Ukrajiny v nezaměstnanosti, výše průměrné měsíční mzdy, podnikovém sektoru a výši starobního důchodu po podpisu asociační dohody	82
Tabulka 14 Vývoj reálného HDP Ukrajiny v letech 2002-2016 (mil. USD)	i
Tabulka 15 Vývoj tempů růstu HDP Ukrajiny, Ruska a EU v letech 2003-2016 (mld. USD).....	i
Tabulka 16 Regionální struktura HDP Ukrajiny v letech 2004-2015 (mil. UAH).....	ii
Tabulka 17 Struktura HDP Ukrajiny podle odvětví v průměru v letech 2010-2015 (mil. UAH) .	iii
Tabulka 18 Vývoj inflace (CPI) v letech 1991-2016 (v %)	iv
Tabulka 19 Vývoj inflace (CPI) ekonomiky Ukrajiny v průmyslové produkci v letech 1991-2016	v
Tabulka 20 Vývoj oficiální úrokové míry Ukrajiny v letech 2010-2017 (v %)	vi
Tabulka 21 Vývoj vývozu/dovozu a jejich salda Ukrajiny v letech 1996-2016 (mld. USD).....	vii
Tabulka 22 Vývoj vývozu z Ukrajiny v letech 1996-2016 do států SNS, EU a celkem (mld. USD)	viii
Tabulka 23 Vývoj dovozu do Ukrajiny v letech 1996-2016 ze států SNS, EU a celkem (mld. USD).....	ix
Tabulka 24 Vývoj ukazatelů zahraničního obchodu Ukrajiny s ostatním světem v letech 1996-2016 (mld. USD)	x
Tabulka 25 Vývoj celkové zadluženosti Ukrajiny v letech 2009-2016 (v %).....	x
Tabulka 26 Vývoj nezaměstnanosti na Ukrajině v letech 2010-2016 (v %).....	xi
Tabulka 27 Vývoj nezaměstnanosti na Ukrajině v letech 2010-2016 podle pohlaví (tis. lidí)	xi
Tabulka 28 Vývoj nezaměstnanosti na Ukrajině v letech 2010-2016 podle druhu obyvatelstva (tis. lidí)	xi
Tabulka 29 Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti na Ukrajině v letech 2013-2017 v tis. UAH.....	xii

Tabulka 30 Vývoj výše reálné průměrné měsíčné mzdy na Ukrajině v letech 2010-2016 (v UAH)	xiii
Tabulka 31 Přímé investice do a z Ukrajiny v letech 2010-2016 (v mil. USD).....	xiv
Tabulka 32 Vývoj počtu podniků na Ukrajině v letech 2012-2016 (počet jednotek)	xiv
Tabulka 33 Vývoj výše průměrného starobního důchodu na Ukrajině v letech 2001-2016 (v UAH)	xiv
Tabulka 34 Vývoj měsíčných mezd na Ukrajině podle odvětví v letech 2010-2016 (v USD)	xv

Seznam obrázků

Mapa 1 Míry nezaměstnanosti Ukrajiny podle regionů a roků (v %)	68

1 Úvod

Ukrajina je relativně mladá země, která oficiálně prohlásila svou nezávislost po rozpadu Sovětského svazu a patří ke státům s rozvojovou ekonomikou. V Sovětském svazu Ukrajina měla docela rozvinutou infrastrukturu a ekonomiku, vědeckotechnickou základnu, i agrární oblast.

Po rozpadu Sovětského svazu se ukrajinská ekonomika setkala s řadou problémů, včetně náročného, dlouhotrvajícího přerodu ekonomiky do tržní ekonomiky, způsobujícího nestabilní ekonomickou situaci. Roky aktivní mezinárodní spolupráce zajistily Ukrajině stát se členem mnoha mezinárodních organizací, což dále s multiplikačním efektem umožnilo rozšiřovat mezinárodní spolupráci.

A tak do roku 2014 stála Ukrajina před složitým výběrem. Měla možnost podepsat dohodu o asociaci s Evropskou Unií, o které se mluvilo již od roku 1991. Současně mohla Ukrajina vstoupit do Společenství Nezávislých Států (Obchodní organizace zformovaná z tehdejších bývalých států Sovětského svazu).

V tomto období tyto dva bloky mezi sebou nespolupracovaly nijak aktivně. Naopak každý viděl v sobě konkurenta a připojení Ukrajiny k jednomu z nich znamenalo ztráty, způsobené omezením z druhé strany.

V roce 2013 tehdejší prezident Janukovyč odmítl podpis dohody o asociaci s Evropskou Unií, čímž vyvolal vlnu protestů ze strany obyvatelstva a politiků. Na druhou stranu prezident odmítl i vstup do Společenství Nezávislých Států (SNS). Pod velkým tlakem ze strany obyvatelstva a opozičních politiků prezident Janukovyč uprchl z Ukrajiny v roce 2013 a na jeho místě ho vystřídal nový prezident Porošenko, který získal sympatie ze strany Evropské Unie a podepsal dohodu o asociaci s Evropskou Unií.

Pro Ukrajinu tento krok znamenal přeměnu fungování ekonomiky na pevnější spolupráci se západem Evropy a Evropskou Unií. Vstup do bloku SNS byl odmítnut a Ukrajina zrušila svůj status státu pozorovatele v této organizaci.

2 Cíl práce a metodika

Cílem práce je zhodnotit vývoj a stav ekonomiky Ukrajiny, vypracovat makroekonomický pohled ekonomiky Ukrajiny s ohledem na asociační dohodu s Evropskou Unií. Práce bude zkoumat základní makroekonomické ukazatele (hrubý domácí produkt, inflace, zadluženost, nezaměstnanost a politika zaměstnanosti, mzdy, přímé investice, podnikatelský sektor, a výše starobního důchodu) v období do a po podpisu asociační dohody mezi Ukrajinou a Evropskou Unií a do a po zrušení celních překážek a vzniku zóny volného obchodu mezi Ukrajinou a EU. V diplomové práci jsou identifikovány faktory ovlivňující vývoj a stav ekonomiky Ukrajiny a změny po uzavření dohody o asociaci s Evropskou Unií. Rovněž bude proveden rozbor změn mezi obchodem s Evropskou Unií a Společenstvím nezávislých států před a po podpisu asociační dohody.

Pro zpracování literární rešerše bude využito studium odborné literatury. Vzhledem k zaměření práce byly informace získávány nejen z českých materiálů, ale i ze zahraničních, především ukrajinských zdrojů. Aktuální informace byly čerpány z odborných časopisů a internetových zdrojů. Významným zdrojem dat je především databáze Ukrajinského statistického úřadu. Ostatní informace jsou čerpány především z databází Světové banky.

Pro zpracování praktické části byla analyzována statistická data makroekonomických ukazatelů, která jsou vyplývat z teoretické části. Pro výzkum vývoje těchto ukazatelů byla využita metoda analýzy časových řad, budování grafů a tabulek. Byla taky využita metoda deskripce, komparace, analýzy, syntézy, indukce, dedukce. V práci byly využité metody porovnávání procentních změn řady ukazatelů (horizontální analýza):

$$\Delta X = (X1 - X0) / X0 \quad (1)$$

Podílové ukazatele:

$$\Delta Y = Y_n / (Y_1 + Y_2 + Y_{n+m}) \quad (2)$$

Dále jsou využité statistické metody srovnávání agregovaných ukazatelů v čase (trendy vývoje ukazatelů), metody shrnování dílčích ukazatelů v čase a prostoru (průměrné ukazatele), index spotřebitelských cen (CPI), index cen výrobců (PPI). Výsledky těchto analýz jsou zhodnocené v závěrečné části.

3 Teoretická východiska ekonomiky Ukrajiny

Ukrajina s oficiálním názvem Ukrajinská republika je součástí Evropy a s rozlohou 603 500 km² se podle Central Intelligence Agency (2017) řadí na 44. místo na světě. Ukrajina leží na severní polokouli a nachází se v geografickém středu Evropy. Etnický původ: Ukrajinci 77,8 %, Rusové 17,3 %, Bělorusové 0,6 %, a jiné. Oficiálním jazykem je ukrajinština a měnou ukrajinská hřivna. Strukturu HDP tvoří zemědělství a rybolov ze 14,4 %, těžba a průmysl z 26,3 %, služby z 59,3 %.

3.1 Obecné informace o Ukrajině

Zhuk (2016, s. 16) popisuje, že Ukrajinu obklopuje na jihu Černé a Azovské moře. Největší řekou je Dněpr 2280 km (v zemi 1500 km) a nejvyšší horou je Hoverla 2061 m, která je součástí Karpat. Klima je kontinentální, povrch je rovinný (výjimkou jsou západní regiony). Ukrajina na východě hraničí s Ruskem, na jihozápadě s Moldavskem, Rumunskem, na západě s Maďarskem, Slovenskem a Polskem, na severu s Běloruskem. Jižní hranice je tvořena Černým a Azovským mořem, přičemž mezi těmito dvěma moři se nachází poloostrov Krym. Hlavní město Kyjev leží na Dněpru.

Ukrajina je unitární stát (pluralitní republika prezidentského typu s jednokomorovým parlamentem), který se dělí na 24 oblastí, což je uvedeno v práci Nalyvayka (2009, s. 97). Dvě města mají zvláštní status (Kyjev a Sevastopol), poloostrov Krym je ve statutu autonomní republiky (Nalyvayko, 2009, s. 138). Poloostrov Krym včetně města Sevastopolu byl v březnu 2014 anektován Ruskou federací (Sydner, 2016).

V roce 2014 počet obyvatel dosáhl ukazatele 45 426 200 obyvatel podle Central Intelligence Agency (2017), ale po revoluci roku 2014 a se začátkem vojenského konfliktu na východě Ukrajiny, nestabilní politické i ekonomické situaci a anexi Krymu začal extrémně klesat.

3.1.1 Ukrajina v Sovětském svazu

Dle Rejenta a Malého (2010, s. 150) vyhlásila po říjnové revoluci v Petrohradě Centrální rada v Kyjevě nezávislou Ukrajinskou lidovou republiku (ULR/UNR). 9. února 1918 – Centrální rada podepsala separátní mír s Ústředními mocnostmi a požádala německou a rakousko-uherskou armádu o pomoc v boji proti stoupencům komunistického režimu SSSR. Německo pak ve snaze přinutit bolševiky k uzavření míru, obsadilo velkou část Ukrajiny spolu s Lotyšskem a Estonskem. 3. března 1918 – Sovětské Rusko podepsalo s Ústředními mocnostmi mírovou smlouvu, v níž souhlasilo se ztrátou obrovského území včetně Ukrajiny a uznalo její nezávislost. S německou podporou byl prohlášen ukrajinským hejtmanem bývalý carský generál Pavlo Skoropadskyj. Po pádu Německa byla jeho vláda v prosinci svržena a moc přebírá Direktorium, jehož vůdčí postavou se záhy stal Symon Petljura.

Kšičová (2014, s. 199) uvádí, že po porážce Ústředních mocností byla ve východní Haliči vyhlášena Západoukrajinská lidová republika (ZULR/ZUNR) s centrem ve Lvově, jejíž oddíly sváděly těžké boje s polskou armádou. V lednu 1919 se ZURL sloučila s URL. Podkarpatská Rus připadla Československu a Bukovina a Besarábie Rumunsku.

Podle Boyka (2002, s. 359-384) polská armáda spolu s oddíly Symona Petljury, který uznal polské nároky na Lvov a západní Ukrajinu výměnou za polské uznání jeho vlády Ukrajinské lidové republiky, obsadila Kyjev. Po měsíci byla ale vytlačena Rudou armádou. Řížským mírem bylo potvrzeno příměří mezi Polskem a Sovětským Ruskem z října 1920, podle něhož byla Ukrajina rozdělena na západní část (bývalý rakouský zábor spolu s Volyní a Podolím), ovládanou Polskem, a východní část, obsazenou sovětským Ruskem. 30. prosince 1922 – Dosud formálně nezávislá Ukrajinská sovětská republika se stala součástí SSSR. Do roku 1929 byla podporována ukrajinizace státní správy, kultury a školství, poté započala rozsáhlá rusifikace Ukrajiny. Od roku 1930 byla prováděna kolektivizace, během níž byly miliony rolníků deportovány či uvězněny a miliony lidí zahynuly během hladomoru, který lze pokládat za záměrnou genocidu, zinscenovanou sovětskou mocí ve snaze ovládnout celé teritorium (1932–1933). Značná část ukrajinské inteligence byla Stalinovou diktaturou vyvražděna.

3.1.2 Ukrajina v období 1991-2014

Pometun a Gupan ve své práci (2008, s. 233) popisují, že 24. srpna 1991 v reakci na pokus o puč protireformních komunistů v Moskvě byla Nejvyšším sovětem Ukrajiny vyhlášena nezávislost země. O dva dny později byla dočasně pozastavena činnost komunistické strany a 1. prosince 1991 – ve všeobecném hlasování se pro nezávislost Ukrajiny vyslovilo 90,3 % hlasujících. Současně byl ukrajinským prezidentem zvolen Leonid Kravčuk.

Dle Kšiřové (2014 s. 202) Prezidenti Ukrajiny, Ruska a USA podepsali trojstrannou smlouvu o likvidaci jaderných zbraní na Ukrajině.

Dle Pometuna a Gupana (2008, s. 257) Ukrajina bohužel zdědila po Sovětském Svazu rovněž hodně ekonomických nedostatků. V průmyslu a ostatních odvětvích většinou zůstaly staré zdroje s neúčinným využitím energií. V roce 1991 spotřeba elektřiny Ukrajiny byla 10krát větší na 1 USD HDP než ve Francii. Ukrajina byla soběstačná plynem jenom na 17-20 %, ropou na 8-10 %. Tato situace vytvořila velkou závislost Ukrajiny na ruské a turkmenské ropě a plynu. Nedostatek energetických zdrojů se stal slabým místem Ukrajinské ekonomiky. Ve většině továren byla využita stará technika, což přivádělo k produkci zboží nízké kvality, velké spotřebě surovin, materiálů a energií, zhoršení ekologické situace. Největší odvětví ekonomiky Ukrajiny měla nízký výkon a potřebovaly velké investice. Kromě těchto problémů ekonomika Ukrajiny byla těsně spojená s ekonomikami ostatních států bývalého Sovětského Svazu. Přibližně 80 % Ukrajinské produkce nemělo dokončený produkční cyklus, což znamená, že ekonomika byla závislá na importu surovin a materiálů, především z Ruska. Ale hned od začátku existence nezávislé Ukrajiny se vláda rozhodla jít směrem integrace Ukrajiny se západem. Toto rozhodnutí mělo velkou cenu, protože Ukrajinská ekonomika neměla konkurenční zdroje, a tak celá produkce prohrávala v kvalitě se zbožím evropské kvality. V těžké situaci bylo i zemědělství Ukrajiny. V době, kdy byla Ukrajina součástí Sovětského Svazu, její počet orné půdy činil 82 procent, zatímco v USA to bylo jenom 16 procent, Evropě 30 %, Rusku 37%.

„Nejdůležitějšími podmínkami přechodu do tržní ekonomiky musí být privatizace, demonopolizace, vytvoření vlastního kreditního, finančního, bankovního a peněžního systému“ řekl 14. ledna roku 1992 první prezident Ukrajiny Leonid Kravčuk (Pometun 2008, s. 258).

Pro Ukrajinskou ekonomiku podle Pometuna (2008, s. 260) se situace zkomplikovala ještě víc v roce 1992, když Rusko začalo provádět tržní reformy a zvýšilo ceny za energetické zdroje, v otázce ropy 300krát, a plynu 100krát. Pro Ukrajinu, která byla tolik závislá na dodávkách plynu z Ruska, to znamenal růst cen všech potravin, zboží i služeb. V průmyslu ceny vzrostly 42krát. V roce 1993 ekonomika klesala dál. Objem průmyslové produkce poklesl o 20,9 %. V prosinci 1993 inflace překročila meziměsíční hodnotu 90 %, ale za další měsíc se snížila do hodnoty 19,2 procent. Do července roku 1994 inflace poklesla do 2,1 procenta. Toto byla nejnižší úroveň inflace za poslední tři roky (1991-1994). Bylo jí dosaženo pomocí monetární regulace, a to zdržením plateb, mezd, důchodů apod. Kromě toho bylo sníženo výdaje vzdělání o 64 procent, zdravotnictví o 69 procent, vědy o 60 procent. Tyto faktory jen pozastavily inflaci. Tak do konce roku 1994 inflace opět začala stoupat. V období 1990-1994 HDP Ukrajiny poklesl celkově o 41 %. Po přechodu k vládě druhého prezidenta Ukrajiny Leonida Kučmy v letech 1995-1996 se ekonomika začala ubírat pozitivním směrem. Byl vybrán směr privatizace v zemědělství a průmyslu a průmyslová produkce začala růst. Velmi podstatnou se stala politika ekonomických reforem a dosažení finanční stabilizace. Tím v roce 1996 meziroční tempo růstu cen poklesl ze 400 % na 40 %. Byla provedená peněžní reforma, a kurz amerického dolaru vůči hřivně do roku 2005 byl na relativně stabilní úrovni kolem 5,3 hřivny za jeden dolar.

Oranžová revoluce (Помаранчева революція) je označení událostí, které nastaly po druhém kole prezidentských voleb na Ukrajině v listopadu 2004, říká Kšičová (2014, s. 202). Ve volbách se utkal kandidát vládního tábora a tehdejší ukrajinský premiér Viktor Janukovyč s kandidátem opozičního bloku Naše Ukrajina (Наша Україна) Viktorem Juščenkem. Oranžová byla barva volebního seskupení Naše Ukrajina. Po zmanipulovaných volbách a soudním procesu, opírajícím se o změnu zákonů, vyhrál Viktor Janukovyč.

3.1.3 Revoluce roku 2014

Dle Degtyara (2014) kvůli odmítnutí ukrajinsko-evropské asociační dohody tehdejším ukrajinským prezidentem Viktorem Janukovyčem vznikla v listopadu 2013 série z počátku pokojných protestů Euromajdan, které byly brutálně potlačeny policejní jednotkou Berkut. V lednu a únoru vyvrcholily v tvrdé střety mezi radikálními demonstranty z řad krajní pravice a mezi zásahovou jednotkou Berkut. Masivní

demonstrace z jiných částí Ukrajiny na náměstí Majdan v Kyjevě svolával jeden z vůdců opozice ukrajinský oligarcha Petro Porošenko prostřednictvím jím vlastněné ukrajinské televizní stanice Kanál 5, jak později sám prohlásil v rozhovoru s americkými novináři. 22. února neznámí odstřelovači zahájili z okolních budov palbu do demonstrantů i policistů. Při zásahu a střelbě zemřelo asi 80 až 100 lidí a vznikl silný mezinárodní tlak na Viktora Janukovyče, aby upustil od násilí a vyjednával. Po vyjednávání se vlády ujali zástupci Euromajdanu a Janukovyč uprchl do ruského exilu, poté byl zvolen prozatímní prezident Oleksandr Turčynov.

Kšičová (2014, s. 202) popisuje, že poté moc přešla do rukou opozice, která podepsala asociační smlouvu s EU. Obviněný Janukovyč uprchl do Ruska, které na změnu politické situace na Ukrajině reagovalo obsazením klíčových pozic na Krymu, jenž byl po volebním vítězství prorusky orientované strany připojen 23. března 2014 k Rusku. Ve volbách dne 25. května 2014 zvítězil s 54,22 % oligarcha Petro Porošenko. Od března do listopadu 2014 se odehrával válečný konflikt v ukrajinské části Doněcké uhelné pánve mezi ukrajinskými ozbrojenými silami a proruskými povstalci, ohrožující mír v Evropě.

3.2 Politický systém Ukrajiny

Podle Riegra (2014) politický systém na Ukrajině je založen na unikameralismu, tedy jednokomorovém parlamentu s názvem Nejvyšší rada (Verchovna Rada Ukrajiny). Parlament se skládá ze 450 poslanců, kteří jsou voleni na 5 let, což je uvedeno na oficiální stránce Vyšší Rady Ukrajiny (2017). Volby do Nejvyšší rady probíhají podle poměrného hlasování s 3 % uzavírací klauzulí. Výkonnou moc v zemi tvoří prezident a vláda.

Dle Riegra (2014) nejvýznamnějším politickým hráčem na poli stranického je Strana regionů, která je nástupkyní Bloku za jednotnou Ukrajinu. Strana má největší podporu na východě země, zejména v oblasti Doněcku a Dněpropetrovsku. Co se týče ideologického postavení je velice těžké Stranu regionů, podobně jako ostatní strany, zařadit. Důležitým faktorem je proruská orientace. Strana fakticky vítězí ve volbách od roku 2002.

Dle Wolfram Nordieska (2014) V posledních dvou volbách v roce 2007 a 2012 strana získala 34,4 % resp. 30 % hlas. Blok naše Ukrajina vznikl kolem Viktora Juščenka v roce 2001. Strana se dostala po volbách v roce 2004 k moci a Viktor Juščenko se stal

prezidentem země. Straně výrazně uškodila spolupráce se Stranou regionů a ve volbách v roce 2012 získal jen něco málo přes 1 % hlasů.

Podle výzkumu Reigra (2014) v liberálně konzervativní akademii CEVRO blok Julie Tymošenkové je koalice několika politických stran národně-demokraticky orientovaných. Výrazná strana v Bloku je strana s názvem Všeukrajinské sdružení „Otčnina“ – zkráceně Vlast. Tato strana se profiluje jako nacionalistická formace s výraznými sociálně-liberálními rysy. Velkou roli hrál Blok Julie Tymošenkové s Blokem naše Ukrajina během tzv. oranžové revoluce v roce 2004. V roce 2007 blok uspěl ve volbách s 30,7 % hlasů a Tymošenková se stala předsedkyní vlády. V roce 2007 skončila strana druhá (30,7 %) a v roce 2012 podíl strany poklesl na 25,5 %. Komunistická strana Ukrajiny patří mezi nejstarší politické strany od vzniku nezávislé Ukrajiny – strana opětovně vznikla v roce 1993, když předtím byla na dva roky zakázána. Volební zisky se od roku 1998 pravidelně snižují. V roce 1998 komunisté parlamentní volby na Ukrajině vyhráli, celkem tehdy stranu volilo 27,01 % obyvatel. Ještě v roce 2002 měla strana téměř dvě pětiny hlasů. V roce 2007 získala strana pouze 5,4 % hlasů, ovšem ve volbách v roce 2012 slavila úspěch s 13,3 % hlasů.

Ukrajinská demokratická aliance za reformy – UDAR vznikla v roce 2010 jako Blok Vitalije Klička, který se následně přejmenoval na UDAR, což je podle oficiální stránky bloku Udar (2017). Strana se vymezuje liberálně a silně proevropsky. Jedním z hlavních témat strany je boj proti korupci na Ukrajině. UDAR má pozorovatelský status v Evropské lidové straně (EPP). V roce 2012 získala strana rekordních 13,97 % hlasů, což z ní udělalo třetí nejsilnější stranu v parlamentu. Nejvíce hlasů získala strana v Kyjevě (přes 25 %) a nejmenší zisk zaznamenala na Krymu (7 %) dle Riegra (2014). Poslední relevantní stranou v parlamentu je Všeukrajinská Unie – Svoboda, která patří společně s komunisty k nejstarší straně v zemi (byla založena již v roce 1991). Strana se vymezuje silně nacionálně a antikomunisticky. Svoboda poprvé vstoupila do parlamentu až v roce 2012 se ziskem 10,4 % dle dat z oficiální webové stránky Svobody (2017).

Je nesporné, že Ukrajina je rozdělena na dva celky, jenž generují odlišné kulturně-politické postoje. Byla by chyba myslet si, že toto rozdělení na západ a východ je výsledkem prezidentské volby v roce 2006, nebo voleb parlamentních v roce 2007 - tyto dvojice volby naopak prohloubily propast mezi těmito dvěma oblastmi. Příkladem byly volby roku 2012 (příloha 24). S tím souvisí také problém geopolitický – západní země se přiklání k západní Evropě, východ zase k Rusku. Zatímco ukrajinský občanský nacionalismus směřuje dovnitř společnosti, napomáhá k rozvoji demokratické společnosti

a snaží se integrovat Ukrajinu do západní civilizace, tak ruský imperativní nacionalismus je zaměřen ven za hranice Ruské federace a je spojen s odmítáním západní demokratické civilizace.

3.2.1 Vztahy Ukrajiny a Ruska

Podle zpráv IDNES (2014) Rusko v roce 2014 celý Euromajdan (neoficiální název revoluce roku 2014) prohlásilo za **fašistický převrat** s tím, že ruská menšina na Ukrajině je v bezprostředním nebezpečí.

Dle BBC (2013) od začátků Euromajdanu propukaly protesty také na východě, víceméně zaměřené proti Janukovyčovi. Po převratu a následném odtržení Krymu zde protesty zesílily a v Doněcké, Charkovské a Luhanské oblasti, kde žijí nejpočetnější ruské menšiny, začaly násilné pokusy o obsazování místních úřadů díky podpoře Ruské federace, včetně přítomnosti ruských vojáků. Policii se většina protestů podařilo udržet pod kontrolou.

Moroko (2015, s. 11-13) popisuje, že situace se vyostřila 7. dubna, kdy se protestující pokusili obsadit radnice a policejní stanice v Charkově a Doněcku. V Charkově byl pokus potlačen, při akci, která se obešla bez obětí na životech, bylo zatčeno asi 70 separatistů, ale v Doněcku se radnici podařilo obsadit a protestující vyhlásili Doněckou lidovou republiku. Podobná situace nastala i 8. dubna v Luhansku, kde byli demonstranti také úspěšní, obsadili radnici a vyhlásili nezávislou Luhanskou parlamentní republiku. Ani jedna zprvu nedostala podporu od místních správních orgánů ani důležitých organizací, a tak zůstaly izolované.

Dle Syndra (2016) na Krymu a v ruských médiích se rozpoutala velká mediální kampaň proti novému ukrajinskému kabinetu, označovanému otevřeně za banderovský a fašistický. Ruští vojáci obsadili úřady, svrhli je a dosadili své úředníky. Začala krymská krize, na poloostrově se objevila silná armáda v neoznačených uniformách, vydávaná za krymskou domobranu. Postupně obsazovala jednu ukrajinskou základnu za druhou. Parlament postupně začal za silné propagandy připravovat referendum o připojení k Rusku, po jehož jednoznačném výsledku došlo k vyhlášení nezávislosti na Ukrajině. Tu obratem uznalo Rusko a připojilo Krym ke svému území, navzdory silným mezinárodním protestům, označujícím ruský postup za otevřenou agresi vůči ukrajinskému suverénnímu státu. Ruská armáda útokem na orgány ukrajinského státu

porušila mezinárodní dohodu zaručující Ukrajině veškeré bezpečnostní záruky výměnou za vzdání se jaderných zbraní, nazývanou Budapešťské memorandum, kterou podepsalo také Rusko.

Podle údajů Aktuálně (2016) po vypuknutí konfliktu do června 2015 z Ukrajiny uprchlo 900 tisíc lidí, z nichž většina (až 746 000 osob) odešlo do Ruska. Dalších 1,3 milionu byli uprchlíky ve vlastní zemi.

3.2.2 Ukrajina a NATO

BBC (2010) uvádí, že první důležitá zmínka o vztazích Ukrajiny a NATO byla na summitu v Bukurešti v roce 2008, kde byly ke členství v Alianci přizvány Chorvatsko a Albánie, které se oficiálně připojily v dubnu 2009, kde Ukrajině a Gruzii bylo přislíbeno přijetí do Aliance v budoucnosti.

Ukrajinský prezident Petro Porošenko (Týden, 2017) chce uspořádat referendum o vstupu své země do Severoatlantické aliance. Prezident to řekl v rozhovoru, který zveřejnil německý list Berliner Morgenpost. Zájem o členství dává Kyjev najevo už od převratu v roce 2014, ale členské státy aliance se k plánům prozápadní ukrajinské vlády stavějí váhavě či odmítavě.

Podle Natoaktual (2017) téměř polovina Ukrajinců je pro vstup země do Severoatlantické aliance. Ukázal to průzkum veřejného mínění mezi 4 000 lidmi z celé Ukrajiny s výjimkou několika oblastí – Krymu, Doněcku a Luhansku, které jsou pod kontrolou Ruska případně separatistů. Při porovnání s předchozími průzkumy je vidět stabilní nárůst podpory, když pro vstup je nyní 47 % dotázaných, opačný názor má 33 % obyvatel.

Také v Natoaktual (2017) je uvedeno, že pokud by v blízké době bylo vypsáno referendum o připojení k Evropské unii, 60 % Ukrajinců by se vyslovilo pro, 23 % proti a 9 % by k urnám nešlo. Zbytek není v této otázce rozhodnutý.

Dle Viktora Muženko (2017) do čtyř let by Ukrajina mohla vstoupit do Severoatlantické aliance, prohlásil ukrajinský ministr obrany armádní generál zpravodajské společnosti Interfax.

„Při dodržení směrnic ukrajinského prezidenta Petra Porošenka jsou ozbrojené síly připraveny ke vstupu v roce 2020,“ tvrdí Muženko (2017).

Armáda získala potřebné bojové zkušenosti a aktivně se připravuje na možný vstup do Aliance, dodal ministr. Stále existují technické problémy, především modifikace zbraní a zařízení, je potřeba také sjednotit výcvikové metody, připomíná Muženko (2017). Nedostatky projevují také některé doktrinální dokumenty, přiznal ministr. „Začátkem příštího roku proběhne štábní jednání, poté budeme schopni hovořit o podrobnostech obranného plánování,“ uvedl velitel estonských obranných sil generál poručík Riho Terras, který podporuje ukrajinské snahy o členství v NATO.

3.3 Hospodářství Ukrajiny

Dle Central Intelligence Agency (2017) Ukrajina (po Rusku) byla tou nejdůležitější ekonomickou složkou bývalého Sovětského svazu. Její plodná černá půda vytvářela více než čtvrt sovětské zemědělské produkce a její farmy exportovaly do jiných států značné množství masa, mléka, obilí a zeleniny. Stejně byl rozvinutý i těžký průmysl. Hodně výrobků těžkého průmyslu Ukrajina vyvážela do jiných regionů SSSR.

Dle Pometuna a Gupana (2008, s. 152-158) rychle se rozvíjející odvětví definuje technický pokrok průmyslu, strojírenství, zpracování kovů, chemický a petrochemický průmysl. Nicméně v 60.-70. letech se ukrajinskému hospodářství nepodařilo vyhnout globální krizi. Krize byla charakterizována přímou závislostí na ústřední vládě, neskrývanou, bez ohledu na národní zájmy Ukrajiny. V republice se v tomto období bez dostatečného vědeckého zdůvodnění rozvíjela jaderná energetika. Zejména se rozvinula stavba silných jaderných elektráren. V důsledku bezohledného přístupu k přírodním zdrojům ukrajinské půdy v republice, která zaujímá pouze 2,6 % území SSSR, bylo postaveno 40 % jaderných reaktorů Sovětského svazu. Produkty elektrické energie neslouží potřebám republiky, ale jsou dodávány do Evropy. V 70. letech se stala rozšířeným jevem výstavba velkých objektů, obrů, které potřebovaly pro výstavbu obrovské finanční prostředky.

Dle Zhuka (2015, s. 125-134) Ukrajina je zabezpečena dobrou půdou (znalci hodnotí půdu jako nejvíce produktivní na světě), od roku 2000 půda byla rozdělena mezi nové privátní majitele, proto Ukrajina má šance stát se velkou zemědělskou velmocí.

Dle Zbarského (2012, s. 23-28) Už v současnosti produkuje více obilí než Německo, je největším pěstovatelem brambor v Evropě a stejně tak světovou jedničkou v produkci cukrové řepy. Výroba zaměřená hlavně na výrobu obilí (pšenice, kukuřice, rýže, ječmen,

proso, pohanka, hořčice), technických a krmných kultur, chov zvířat, pěstování brambor (v severních oblastech), zeleniny, ovoce a melounů, hroznového vína (Krym, Oděská oblast, Podkarpatská oblast).

Dle Ishenka (2016) se vyvíjí v souladu s vládním programem rozvoj výroby léků; velké podniky na výrobu léčiv se nacházejí v Kyjevě, Charkově, a Doněcké oblasti. Doposud ale většinu léků Ukrajina dováží ze zahraničí.

Celkem se vyrábí více než 2000 druhů potravin. Hlavní komoditou je cukrovarnictví, dále výroba mouky, nudlí a chleba, tuků, olejů, margarínů, konzerv, masa, mléka, vína, tabákových výrobků. Zvláště v Krymu, Oděské, Chersonské oblasti a Podkarpatské Ukrajině je velice rozvinutá výroba vína. Díky přístavům, jako Oděsa, Kerč a Sevastopol je umožněn rozvoj rybářství, jak se uvádí v Ukrajina Invest (2017). V roce 2013 na Ukrajině ve většině hlavních skupin potravin byla skutečná úroveň spotřeby normální nebo vyšší než obvykle. Výjimkou byly skutečné spotřeby masa, mléčných a rybích výrobků v roce 2013 Ukrajině (Ministerstvo ekonomického rozvoje a obchodu Ukrajiny 2013).

V současné době je na Ukrajině zbrojní průmysl kvůli reformám v kritické situaci, popisuje Begma (2013, s. 19). Podniky zbrojního průmyslu nevyužívají plně svoje kapacity. V roce 2012 podle sekretariátu kabinetu ministrů Ukrajiny bylo na Ukrajině klasifikováno 162 podniků, institucí a organizací z různých oblastí zbrojního průmyslu (Uryadovi portal, 2012).

Dle Analytického centra světového obchodu zbraně (2014) na jaře roku 2014 došlo k poklesu zbrojního průmyslu na Ukrajině, protože 13 vojenských podniků v březnu 2014 přešlo pod kontrolu Ruska, které byly rozmístěny na Krymu a také část podniků byla zničena nebo přišla pod kontrolu rebelů na východě Ukrajiny.

Dle Evropské kanceláře České spořitelny (2017) Terciární sektor v Ukrajině se považuje za nejdynamičtější složku hospodářství. Ve službách pracuje 60,7 % pracovní síly, která v podílu HDP tvoří 58,7 %.

Ukrzaliznitsya (2017) uvádí, že rozloha Ukrajiny a její poloha mezi západní Evropou, Ruskem a Černým mořem klade velké nároky na dopravní infrastrukturu. Relativně hustá a kapacitní železniční síť čítá 23 300 km tratí, z nichž necelá polovina je elektrifikována. Nejvytíženější a nejlépe udržované tratě vedou ve směru Polsko – Lvov – Šepetivka – Fastiv/Kyjev – Dněpropetrovsk – Doněck – Rusko a Moskva – Charkov –

Záporoží – Krym. Monopolní dopravce Ukrzaliznycja má 375 000 zaměstnanců a je jedním z největších podniků v zemi; tvoří 3 % HDP státu.

Dle Klimenta (2006) přes Ukrajinu vedou důležité ropovody a plynovody z Ruska do střední a západní Evropy, což ji staví do pozice klíčového hráče zejména ve věci tranzitu ruského plynu. V roce 2006 Ukrajina zcela mohla ohrozit energetické potřeby Evropy.

Podle Makarevych (2017, s. 60) v lednu a únoru 2017 probíhá na území kontrolovaném ukrajinskou vládou blokáda železničních a částečně i silničních spojení se separatistickými republikami. Cílem nacionalistických demonstrantů z řad účastníků tzv. protiteroristické operace (ATO) a několika poslanců parlamentu je ochromení dodávek černého uhlí z Donbasu do ukrajinských elektráren a koksáren. Protestují tím proti vysokým cenám elektřiny a proti korupci v zemi.

Dnes podle Tarasyuka a Milinchuka (2016) potenciál cestovního ruchu na Ukrajině nevyužívá plně všechny možnosti státu, jak o tom svědčí podíl 1,0-2,0 % cestovního ruchu na HDP země, když v porovnání s průměrným podílem ve světě jde přibližně o 10 %. Podle Světové organizace cestovního ruchu UNWTO, podíl Ukrajiny v turistických tocích Evropy stanoví kolem 4 %. Tento rozdíl může znamenat nedostatečné využití Ukrajiny v oblasti cestovního ruchu a využití turistických zdrojů. Nicméně turistický sektor na Ukrajině dynamicky rostl do roku 2014. Analýza přílivu turistů do země ukázala rychlý nárůst počtu cizích státních příslušníků, kteří navštěvovali Ukrajinu. Rozvoj cestovního ruchu rostl v úseku 2000-2013 (Průměrný roční nárůst činil 12,6 %), což ukazovalo na konkurenceschopnost Ukrajiny na světovém trhu cestovního ruchu. Ale kvůli politické a ekonomické krizi v roce 2014, i vojenskému konfliktu ve východní Ukrajině bezpečnostní situace hodně poklesla. Jako důsledek se v roce 2015 snížil turistický tok o 50,4 % - z 24,6 na 12,4 milionu lidí, ve srovnání s rokem 2013. Počet cizinců, kteří oficiálně využili služby cestovního ruchu v roce 2015, byl 15159 lidí (v roce 2012-270064 osob).

Dle Markevych (2017, s. 73-75) celková výroba elektřiny 154,817 mld. kWt/h, z toho na tepelných elektrárnách 36,5 %, vodních 5,9 %, jaderných – 52,3 %. Tepelné elektrárny většinou fungují na plyn a topné oleje, část na uhlí. Největší elektrárny jsou v Dněprovském, Doněckém a západním regionu. Kromě uzavřené Černobylské jaderné elektrárny Ukrajina má 5 jaderných elektráren, a to Chmelnickou, Rovenskou, na Jižním

Bugu, Kerčenskou a Zaporožskou (největší jaderná elektrárna v Evropě o 6 blocích po 1000 MWt). Dva bloky se jsou stavět na Rovenské a Chmelnické elektrárně.

3.3.1 Daňový systém Ukrajiny

Dle Osadche (2016, s. 65) byl v roce 1997 přijat zákon o změně zákona Ukrajiny o daňovém systému, který představoval novou verzi zákona "o daňovém systému". Od roku 2010 byl schválen daňový kodex Ukrajiny v souladu se kterým jsou na Ukrajině následující daně:

- **vnitrostátní daně a poplatky** (povinné platby);
- **místní daně a poplatky** (povinné platby).

Daňový kodex Ukrajiny (2017) zahrnuje v článku č. 9 následující daně a poplatky: **daň ze zisku podniků; daň z příjmů fyzických osob; daň z přidané hodnoty; spotřební daň; ekologická daň; placení nájemného.** Místní daně a poplatky, mechanismus jejich sběru

a způsob platby je stanoven městskými a venkovními radami v mezích limitů sazby stanovené zákony Ukrajiny. Při tom městská daň, poplatek za parkování vozidel, tržní poplatek, poplatek za vydání příkazu k pobytu, poplatek za povolení k umístění obchodních objektů a služby jsou povinné. Hlavní místní daně a poplatky jsou především daň z majetku, jednorázová daň, parkovací poplatek vozidel, turistický poplatek.

Dle Pysmenneho (2017, s. 56) dnes Systém státní správy daní na Ukrajině funguje poměrně efektivně. Moderní vývoj světové ekonomiky však vyžaduje neustálý vývoj a rozvoj daňového systému a jeho zlepšení pro to, aby rychle reagoval na změny, které vyžadují čas, protože účinnost tohoto systému závisí na blahu státu.

3.3.2 Celní systém Ukrajiny

Celní systém Ukrajiny je důležitým nástrojem v regulování obchodu a ekonomické stability státu. Celní politika Ukrajiny je regulována na základě Celního Kodexu Ukrajiny (předtím byla regulována pouze pomocí zákona O jediném celním tarifu od 5. února 1992 (až do roku 2012) z důvodu její jednotnosti na území celého státu (Zákoník Ukrajiny, O jednom celním tarifu, pilíř 1.-4.)). Výše cel jsou jednotné pro všechny subjekty, které

obchodují na mezinárodní úrovni. Cla platí pro zboží, které překročí hranice Ukrajiny. Důležitým pravidlem je ochrana osobních údajů, informace o zboží/nákladu nebo organizace (Zákoník Ukrajiny, Celní Kodex Ukrajiny. 2017, pilíř 11.).

Podle 12. pilíře Celního Kodexu Ukrajiny (2017) organizace může dostat status ekonomického operátora, podle čehož organizace může dostat následující certifikáty:

- **Certifikát pro zjednodušení celních procedur;**
- **Bezpečnostní certifikát;**
- **Pro zjednodušení celních procedur a bezpečnostní certifikát** (platí v podobě jednoho).

Dle 12. pilíře Celního Kodexu Ukrajiny (2017) existují následující druhy cel:

- **Importní cla;**

Platí pro zboží, které se dováží na celní území Ukrajiny.

- **Exportní cla;**

Platí pro zboží, které se vyváží z celního území Ukrajiny.

- **Sezonní cla.**

Platí pro zvláštní druhy zboží, pro které může být stanovené zákonem sezonní cla na období ne víc než 120 kalendářních dnů od dne platnosti sezonního cla.

Zvláštní druhy cla: **speciální, antidumpingové, kompenzační a dodatečná importní cla.**

Dle 271. pilíře celního kodexu Ukrajiny (2017) je zakázané používat jakékoliv jiné druhy cel, kromě těch, které jsou uvedené v Kodexu.

Dle státního fiskálního úřadu (2016) v roce 2016 z celních plateb do státního rozpočtu přiteklo 211 mld. hřiven, **což bylo o 8,7 mld. více než loni.** Ize pozorovat tedy rostoucí tendenci v politice státního fiskálního úřadu.

Podle části 3. pilíře 275 celního kodexu Ukrajiny (2017) **speciální cla** platí ve dvou případech:

Slouží jako zdroj ochrany státního obchodu v případě, když se zboží dováží na celní území Ukrajiny o určitém objemu anebo za podmínek, že jejich dovoz vytvoří hrozbu pro státní obchod. Slouží jako zdroj odpovědí na diskriminační anebo nepřátelské kroky ze strany jiných států, celních svazů a ekonomických skupin, které omezují realizaci zákonných práv subjektů Ukrajiny, které obchodují se zahraničím.

Antidumpingová cla platí v případě dovozu zboží, jež je objektem dumpingu a představuje hrozbu pro státní obchod (Zákoník Ukrajiny. Celní Kodex Ukrajiny. 2017, pilíř 275. část 4.).

Kompenzační cla platí v případě dovozu zboží, které je objektem subvenčního importu a představuje hrozbu pro státní obchod (Zákoník Ukrajiny. Celní Kodex Ukrajiny. 2017, pilíř 275. část 5.).

Dodateční importní cla platí v souvislosti se zákonem Generální smlouvy tarifů a obchodu roku 1994 (GATT) (Zákoník Ukrajiny. Celní Kodex Ukrajiny. 2017, pilíř 275. část 6.).

3.3.3 Hospodářská, sociální a finanční krize

Dle WTO (2016) Evropská unie pro Ukrajinu představuje po Ruské federaci druhého největšího obchodního partnera a zodpovídá za zhruba jednu třetinu jejího obchodu. Ukrajina je rovněž po Rusku a Turecku třetí největší zemí sousedící s Evropskou unií (v produkci ekonomiky pátá největší za Švýcarskem a Norskem).

Podle Zhalily (2009, s. 122-125) si Ukrajina prošla výrazně hlubší transformační recesí než země střední a východní Evropy, které se staly členy EU od roku 2004. K roku 1999 klesl HDP Ukrajiny oproti roku 1991 o zhruba 60 %. Mezi hlavní faktory následného růstu patřil zejména export rudných materiálů, kovů, železa a chemických produktů. Světová hospodářská krize však zasáhla exportní sektory Ukrajiny hlouběji než země EU kvůli výraznému pádu světové poptávky zejména po rudných kovech a výrobcích chemického průmyslu. Produkce v těchto klíčových sektorech se snížila až na polovinu, Ukrajina si prošla recesí o celkové míře 15 % v kritickém roce 2009 (zhruba třikrát hlubší propad než v případě ČR).

Orlov (2016) uvádí, že v dnešní době se situace ještě zhoršila. Po finanční stránce se ukrajinská vláda dostala do státního bankrotu. MMF byl nucen porušit své vlastní předpisy, aby ji udržel na kapačkách podpory života, ačkoli se jednalo o čin na hranici udržitelnosti. MMF během tohoto procesu okradl Rusko, které je shodou okolností jedním z jejich hlavních podílníků. Průmysl a obchod se zvolna zastavují a země se rychle de-industrializuje. Dřívější většinový obchod probíhal s Ruskem, ty doby už ale minuly. V současné době Ukrajina nedělá nic, co by EU mohla potřebovat. Ukrajinská společnost

je rozdělena do četných svářících se frakcí, což bylo v jistém smyslu nevyhnutelné. Nastal značně pokročilý kulturní kolaps. Ukrajina svého času mívala stejný školský systém světové třídy jako Rusko, ale od počátku nezávislosti přešla na výuku v ukrajinštině při nedostatku učebnic v národním jazyce. Děti ve školách jsou seznamovány se smyšlenou historií země vytvořenou zběsilými ukrajinskými nacionalisty. Jsou programovány k vítání EU kvůli vymyšlenému vlivu Ruska způsobující na Ukrajině zastaralost, až zaostalost. Současná ekonomická situace, srovnatelná s Afrikou, je pro Ukrajinu velice tíživá a nepřispívá ke šťastnému kulturnímu obrazu.

3.4 Ukrajinská měna a inflace

Podle Lytvyna (2011, s. 234-235) oficiálně měna se začala používat ještě v VIII. století jako arabské mince. První oficiální měnou na Rusi se stala zlota, nebo zlatník, který vznikl přibližně v roce 989, ale v letech XI-XII. století měna postupně zmizela a začalo se uplatňovat tzv. bezmincové období na Rusi.

Dle Vyšší Rady Ukrajiny (1996) oficiálně nynější ukrajinská měna (Hřivna) začala existovat od roku 1996 po přijetí zákona o peněžní reformě na Ukrajině prezidentem Kravčukem. Kromě hřivny byla také oficiálně přijata i drobnější mince – kopijka (1/100 hřivny). Podle zákona jenom Národní banka Ukrajiny může stanovit oficiální měnový kurz a počínaje 2. září roku 1996 se všechny měnové operace jsou provádět pouze s novou oficiální měnou hřivnou.

3.4.1 Inflace Hřivny

Ministerstvo financí Ukrajiny (Minfin) uvádí (2017), že Ukrajinská měna hned od svého vzniku nebyla moc stabilní, kvůli nestabilní politické situaci a řadě krizí. Tak do roku 2005 její kurz k americkému dolaru činil 5,3 hřivny za jeden dolar.

Dle Moravcové (2014) když v roce 2008 udeřila globální finanční krize, ukrajinská hřivna (UAH) ztratila vůči americkému dolaru (USD/UAH) 40 procent ze své hodnoty. To bylo pro všechny, kteří měli půjčku v cizí měně, devastující, což bylo kolem 65 procent dlužníků. Od té doby ukrajinská centrální banka (NBU) udržovala tamní měnu na stabilní hodnotě vůči americkému dolaru, což ji v čase nejistoty, v němž se od loňské zimy nachází, stojí nemalé finanční prostředky. Výše zahraničních rezerv centrální banky

na Ukrajině (NBU) klesla v lednu ve srovnání s prosincem 2013 o 13 procent na úroveň 17,8 miliard. USD, nejnižší od roku 2006. Nicméně i navzdory zásahům ukrajinské centrální banky, hřivna v roce 2012 oslabila vůči dolaru o 8 a vůči euru o 11 procent. Na konci roku 2013 hřivna měla kurz na úrovni 8,90 vůči americkému dolaru a 12,24 vůči euru.

Dle Minfinu (2017) od začátku revoluce roku 2014, války na východě Ukrajiny a oddělení Krymu byla pozorována extrémní hyperinflace, a tak v současném období (červenec 2017) kurz hřivny je kolem 26 hřiven za jeden americký dolar.

Spotřebitelská inflace v květnu 2017 se pohybovala na 13,5 % a trochu se zpomalila v porovnání s březnem (15,5%). Faktický ukazatel inflace trochu překročil prognózu Národní banky.

Základní inflace zůstala skoro stejná, a to 6,5 %, ale očekávaně se posílil vliv efektů od růstu cen na produkty zemědělství, a tak v důsledku tento vliv změnil i mzdy pracovníků.

Dle inflační zprávy Národní banky Ukrajiny (2016) se na měnovém trhu odehrává pozitivní situace, která působí na snížení inflačních cílů na dalších 12 měsíců, což umožňuje dosažení cíle Národní banky Ukrajiny, a to inflace na úrovni 8 %, již na konci roku 2017. Podle empirických průzkumů ukrajinská měna je až příliš závislá na kurzu amerického dolaru.

3.4.2 Činnost ukrajinské Národní banky

Dle Virstjuka (2014, s. 50) úřad, který kontroluje bankovní systém a dodržuje bankovní legislativu bankami je Národní banka Ukrajiny. Státní regulace činností bank se řídí Národní bankou Ukrajiny v těchto formách:

- administrativní regulace:

- a) registrace bank a licencování jejich činnosti;
- b) stanovení požadavků a omezení činnosti bank;
- c) uplatnění sankcí správní nebo finanční povahy;
- d) dohled nad činnostmi bank;
- e) poskytování doporučení ohledně činností bank;

- orientační nařízení:

- a) zavedení povinných ekonomických standardů;
- b) stanovení norem povinných rezerv pro banky;
- c) stanovení sazeb rezerv na krytí rizik;
- d) stanovení politiky úrokových sazeb;
- e) refinancování bank atd.

Dle Virstjuka (2014, s. 55) jedním z nástrojů měnové politiky Národní banky Ukrajiny, který slouží k regulaci poptávky a nabídky peněz, je změna úrokových sazeb z aktivních

a pasivních operací bank. Politika úrokových sazeb na makroekonomické úrovni představuje kombinaci úrokové míry zaměřené na zajištění ziskovosti bankovního systému a zajištění optimální míry ekonomického rozvoje. Úroková politika je jednou z nejdůležitějších složek bankovního sektoru politiky. Studie dynamiky pohybu úrokových sazeb ukazuje, že úroková politika je jedním z determinantů a současně složitým mechanismem regulace peněžní a investiční politiky.

3.4.3 Státní dluh a zdroje jeho krytí

Dle Prutske (2010, s. 117) se řízení státního dluhu provádí pomocí využití zahraničních kreditů a tiskem státních cenných papírů. Krytí dluhů je zabezpečení pomocí prostředků ze státního rozpočtu a prostředků centrální banky Ukrajiny. Krytí a obsluha státního dluhu se řídí Kabinetem ministrů Ukrajiny, které se operuje přes ministerstvo financí Ukrajiny.

Základními zdroji krytí státního dluhu jsou:

- prostředky, které jsou zmíněné ve státním rozpočtu pro krytí státního dluhu dle zákona o státním rozpočtu;
- prostředky od privatizace státních aktiv;
- vnitřní a vnější kredity;
- devizové rezervy a monetární zlato.

Dle Prutske (2010, s. 118) se platby a krytí dluhů provádí státní pokladnou v rámci nařízení ministerstva financí, které je platné po dobu jednoho roku. Státní pokladna měsíčně dostává od ministerstva financí grafy plateb pro krytí státního dluhu a zobrazení je v platební bilanci. V případě nedostatku prostředků pro krytí dluhu provádí státní pokladna zakoupení deviz anebo je konvertuje.

3.5 Nezaměstnanost na Ukrajině

Dle Uryadova portálu (2017) k 1. dubnu 2017 oficiální počet nezaměstnaných, kteří jsou zapsáni v oficiální instituci Státní služby zaměstnání, se snížil na 406,8 tis. lidí, což představuje 13 % pokles v porovnání s předešlým rokem (467,5 tis. lidí). Na jedno pracovní místo se hlásí 6 nezaměstnaných (k 1. dubnu 2016 to bylo 9 nezaměstnaných). Uvádí se, že čtvrtina zaregistrovaných nezaměstnaných pracovala v zemědělství, lesním a rybářském průmyslu; 17 % bylo zaměstnáno ve státní správě, obraně, sociálním sektoru. Každý sedmý dříve pracoval v obchodě anebo jako pracovník opravy aut.

Podle druhů ekonomických činností nejvíce pozicí je v zemědělství, lesním a rybářském sektoru, v těžebním průmyslu a zpracování, obchodě a opravě letounů. Podle odborných pozicí největší poptávka je v obchodě s auty, rovněž po kvalifikovaných nástrojářích. Díky růstu počtu pozic a poklesu stavu zaregistrovaných nezaměstnaných poklesla nerovnováha mezi poptávkou a nabídkou na trhu práce.

Politika zaměstnanosti na Ukrajině

V doporučení parlamentních slyšení dle Vyšší Rady Ukrajiny (2009) na téma o stavu dodržování ústavních záruk pracovních práv občanů již od 15. ledna 2009 se vyjadřuje problém zaměstnání a tvorby podmínek pro plnou realizaci občanů jejich práv pracovat, protože úroveň zaměstnání na Ukrajině zůstává nízká ve srovnání s úrovní zaměstnanosti v mnoha ostatních zemích Evropské unie. Růst zaměstnanosti na Ukrajině je především omezen kvůli nedostatečným interním pracovním podmínkám a nízkým mzdám pracovníků kvůli nesouladu úrovně odborné kvalifikace a potřebám ekonomiky s trhem práce.

Situace, která se vyvíjela na trhu práce Ukrajiny v podmínkách finanční a ekonomické krize, není důsledkem neúčinnosti kombinace ekonomických reforem a státní politiky zaměstnanosti (Piron, 2010). Opatření, která byla přijata ke zlepšení hospodářství, a to vytvoření podmínek pro produktivní práci a nová pracovní místa, nejsou přiměřené skutečné situaci. Většina práceschopného obyvatelstva kvůli nedostatečné pozornosti politice zaměstnanosti ze strany státu není připravená k práci v tržních podmínkách. Psychologické nepohodlí, nejistota a v jsočnosti zhoršuje obecnou atmosféru ve společnosti, zvyšuje se sociální napětí. Úroveň odborné přípravy a její směr neodpovídají moderním požadavkům a potřebám trhu práce. V tomto případě organizované školení není vždycky prováděno u profesí, které jsou poptávané na trhu práce. Nebyly urychleny procesy upgradu pracovních míst dlouhodobě obsazených stejnou pracovní silou, což způsobuje stárnutí pracovní síly.

Prylypko (2015, s. 3-5) uvádí, že zákony Ukrajiny v oblasti zaměstnání celkem odpovídají mezinárodnímu a evropskému zákonu. Pro realizaci státní politiky zaměstnanosti se používá ekonomické, právní a organizační metody. **Ekonomická regulace** předpokládá formování mechanismu trhu práce, stimulace pracovních míst aktivní a pasivní politikou zaměstnanosti, pomoc podnikům apod. **Právní regulace** politiky zaměstnanosti se provádí prostřednictvím vytvoření zákonu pro všechny subjekty trhu práce. **Organizační regulace** zabezpečuje existenci struktur, které organizují státní politiku zaměstnanosti a vytvoření podmínek pro její fungování.

Dle státní služby zaměstnanosti (2017) hlavním orgánem regulace politiky zaměstnanosti Ukrajiny je státní služba zaměstnanosti, která byla založena v prosinci roku 1990 v rámci vyhlášky kabinetu ministrů Ukrajinské SSR ze dne 21.12.1990 č. 381. Hlavním legislativním aktem upravujícím činnost státní služby zaměstnanosti byl zákon Ukrajiny o zaměstnanosti obyvatelstva (č. 803-XII ze dne 1. 3. 1991). Tento zákon definoval sociální záruky státu za realizaci práva občanů v práci a základní principy činnosti státní služby zaměstnanosti.

Dle státní služby zaměstnanosti (2017) v současné době (rok 2017) státní služba zaměstnanosti je aktivním zprostředkovatelem na trhu práce mezi zaměstnavateli a uchazeči o zaměstnání, poskytuje bezplatné služby za účelem nalezení vhodných pracovních pozic a poskytuje sociální pomoc (dotace zaměstnavateli při zaměstnání nezaměstnaného 534,3 hřiven; pomoc při částečné nezaměstnanosti 5 205,1 hřiven; celkové prostředky na výplatu příspěvků z důvodu nezaměstnanosti 7 990 423,8 hřiven v roce 2017) (Kabinet ministrů Ukrajiny 2017) .

Hlavními úkoly státní služby zaměstnanosti v současné fázi jsou:

- rozvoj aktivních programů podpory zaměstnanosti;
- zvýšení konkurenceschopnosti nezaměstnaných na trhu práce;
- cílena pomoc při zaměstnávání sociálně znevýhodněných skupin obyvatelstva;
- spolupráce se zaměstnavateli a povzbuzení k vytváření nových pracovních míst.

3.6 Členství Ukrajiny v mezinárodních organizacích

Dle Zastoupení Ukrajiny při OSN (2017), se v roce 1945 Ukrajina stala jedním ze států, jež byly zakladateli OSN. Ukrajinská delegace se aktivně zúčastnila konference v San-Francisco a velmi spolupracovala při tvorbě Statutu OSN. Ukrajina tak podepsala jako jeden z prvních států Statut OSN a byla jedním z 51-členné zakladatelské skupiny OSN. Spolu s tím Ukrajina patří mezi zakladatele Evropské hospodářské komise OSN, jež byla založena v roce 1947.

Mimo to je Ukrajina členem Rady Evropy od 9. listopadu 1995, již předsedala od května do listopadu roku 2011. Za svého předsednictví Ukrajina označila za svou prioritu ochranu práv dětí a rozvoj místních úřadů. Spolu s tím hodně expertů předpokládalo, že toto předsednictví zrychlí podpis dohody o asociaci a posléze i integraci Ukrajiny do EU. (Rada Evropy – Council of Europe, 2017)

V roce 1995 v Evropě byla založena Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OSCE), která byla tvořena systémem mezinárodních jednání a smluv, jež měly za cíl zajistit mír a prohloubit spolupráci mezi evropskými státy. V současné době sdružuje 57 členů a Ukrajina je jedním z nich. OSCE bere velkou účast v pozorování a kontrole splnění smluv mezi Ukrajinou a rebely, které kontrolují kousek východní části Ukrajiny. (OSCE, 2017)

Ukrajina je současně členem i Euroatlantické rady, která představuje multilaterální fórum 50 národů pro dialog a poradenství na politická a bezpečnostní témata mezi členskými a partnerskými státy organizace NATO v euro-atlantické oblasti a platformu pro bilaterální vztahy mezi NATO a jednotlivými partnerskými státy, vytvořenými v rámci programu Partnerství pro mír; a řadou organizací zaměřených na ekonomické partnerství a hospodářskou spolupráci (NATO, 2017).

Ukrajina a WTO (Světová obchodní organizace)

Dle Ministerstva zahraničních věcí Ukrajiny (2012) vstup Ukrajiny do WTO otevřel perspektivy pro rozvoj státní ekonomiky. Ukrajina se začala účastnit formování světových pravidel obchodu a multilaterálních jednání, ze kterých by získala nové perspektivy pro ekonomický rozvoj. Proces vstupu Ukrajiny do WTO trval již od roku 1993, když Ukrajina podala do GATTu oficiální žádost o vstupu do organizace. 5. února 2008 v Ženevě během konference rady WTO byl podepsán protokol o vstupu Ukrajiny do WTO. Taky 10. dubna 2008 Verchovná Rada Ukrajiny přijala zákon o vstupu Ukrajiny do WTO a 16. dubna zákon byl podepsán Prezidentem Ukrajiny, což znamenalo oficiální vstup země do světové obchodní organizace.

Ukrajina a Mezinárodní měnový fond

Chaikovskiy (s. 206-208, 2015) uvádí, že 3. září 1992 podle zákona Ukrajiny o vstupu do MMF od 3. května roku 1992 se Ukrajina stala členem Mezinárodního měnového fondu.

Dnes MMF je hlavním věřitelem Ukrajiny (část kreditů MMF podle vnějšího dluhu stanoví kolem 9 %). Aktivně Ukrajina začala spolupracovat s MMF v roce 1994 na úrovni společných ekonomických programů.

Od roku 1994 do roku 2015 spolupráce MMF s Ukrajinou se prováděla třemi směry kreditování:

- Kredit na transformaci systému (Systemic Transformation Facility – STF);
- Domluvy o rezervních kreditech stand-by (Stand-by Arrangements – SBA);
- Rozšířené kreditování (Extended Fund Facility – EFF).

Hlavním cílem těchto kreditování bylo dosažení makroekonomických cílů státu anebo realizaci strukturálních reforem.

V roce 2014 bylo úspěšně provedeno další jednání s MMF, a tak MMF rozhodl dat Ukrajině nový program Stand-by kreditu na dva roky ve výši 17,01 mld. dolarů.

Taky Chaikovskiy (s. 206-208, 2015) popisuje, že v roce 2015 Kabinet ministrů Ukrajiny přijal nový memorandum o spolupráci s MMF na 4 roky s využitím mechanismu rozšířeného financování (Extended Fund Facility) s objemem financování 17,5 mld. dolarů. A pak další EEF ve výši 12,384 mld. dolarů. Taky Rada rozhodla stornovat rozhodnutí pro kredit stand-by od roku 2014.

Ukrajina v GUAM (Organization for democracy and economic development)

GUAM je mezinárodní regionální organizace, kterou tvoří Ázerbájdžánská republika, Gruzie, Republika Moldova a Ukrajina. Oficiálně organizace byla založena 7. června 2001 s podpisem Jaltynské charty GUUAM v rámci summitu hlav států. Ale začala platit od 23. května, když na summitu v Kyjevě hlavy států GUAM podepsali statut organizace (ORGANIZATION FOR DEMOCRACY AND ECONOMIC DEVELOPMENT GUAM, 2017).

Jediným z cílů organizace je rozšíření ekonomické spolupráce mezi státy členy GUAM, i USA, Japonskem a jinými organizacemi (ORGANIZATION FOR DEMOCRACY AND ECONOMIC DEVELOPMENT GUAM, 2017).

27. března 2017 v Kyjevě na summitu států účastníků Organizace byl podepsán protokol

o **zóně volného obchodu** mezi státy GUAM, který musí začít platit už v roce 2017 (GROMADSKOE, 2017).

Ukrajina v BSEC (Organization of Black Sea Economic Cooperation)

Organizace černomořské ekonomické spolupráce je mezistátní organizace, která je tvořena 12 státy včetně Ukrajiny. Organizace byla založena 25. června 1992, když byla podepsána smlouva o ekonomické spolupráci, ale oficiálně začala platit 1. května roku 1999 po uzavření Bosfórské smlouvy v Turecku. V roce 1997 byla vytvořena Černomořská banka obchodu a rozvoje, která se zabývá ekonomickým rozvojem, podporou spolupráce a různých projektů v rámci organizace, obchodem států členů organizace (BSEC, 2017).

Ukrajina ve Společenství nezávislých států

Ukrajina se od 22. ledna roku 1993 stala jedním ze států, jež zakládali Společenství nezávislých států. Na základě statusu státu coby účastníka SNS se Ukrajina zaměřila na ekonomickou spolupráci. Největší snahou bylo vytvoření zóny společného volného obchodu bez žádných omezení. Mezi jiné důležité cíle patřila vědecko-technologická a inovační spolupráce, spolupráce v oblasti energetiky, včetně využití atomové energie, agrární spolupráce. Účast Ukrajiny ve Společenství pomáhala řešit zvláštní otázky v oblasti právní a sociální bezpečnosti pracovních migrantů, udělení právní pomoci, důchodového a sociálního zabezpečení pro různé vrstvy společenství, ochranu zdraví, a řadu jiných otázek, které nebyly dostatečně probrané na bilaterální úrovni (PPUpKI SND, 2014).

Do roku 2014 se Ukrajina účastnila v rámci spolupráce s SNS Antiteroristického centra SNS a jiných institucí SNS, které jsou zaměřeny na boj proti mezinárodnímu terorismu a ostatními projevy extrémismu, boj proti nelegálnímu prodeji drog. Celkově Ukrajina byla poměrně diskrétní až smírná v rámci SNS, pokud se názorově různila ohledně směřování evropské integrace, byť v některých případech měla velmi odlišný názor (PPUpKI SND, 2014).

3.7 Vztahy Ukrajiny a EU

Jak už bylo řečeno, Evropská unie představuje pro Ukrajinu po Ruské federaci největšího obchodního partnera a zodpovídá za zhruba jednu třetinu jejího obchodu. Prvním důležitým krokem ve vztahu Ukrajiny s EU bylo v roce 1994 uzavření dohody o spolupráci mezi Evropskými společenstvími a jejich členy s Ukrajinou (Partnership and co-operation agreement between the European communities and their member states, and Ukraine) uvádí Lytvyn (2004, s. 432). Dle Zachové (2016) Ukrajina úspěšně pokračuje v ambiciózních reformách, na kterých se dohodla s EU. Na tom se shodli představitelé Unie při setkání s ukrajinským prezidentem Petrem Porošenkem. Předseda Evropské rady Donald Tusk říká, že v letech 2013-2016 bylo patrné zrození nové Ukrajiny, která posouvá vpřed svou demokracii a ekonomiku skrze mnohdy tvrdé reformy. Zachová říká, že jednou z nejdůležitějších částí reformy je nová protikorupční politika. Ukrajina v jejím rámci deklarovala vznik speciálního úřadu k řešení problémů s korupcí. Reformy se týkají i veřejné správy a zavedení moderních elektronických systémů. EU finančně podporuje reformy na Ukrajině. Na summitu Unie potvrdila finanční příspěvek ve výši 15 milionů eur

na podporu protikorupčních programů. Dalších 104 milionů eur EU směřuje na reformy ve veřejné správě. Unie přispívá Ukrajině již od roku 2014 a doposud do její ekonomiky investovala 3,41 miliardy eur. Další spolupráce mezi Ukrajinou a EU v oblasti reforem se zaměří na soudnictví a ústavu.

Dle Zachové (2016) docela důležitou je spolupráce v energetickém sektoru. Doposud se spolupráce zaměřovala zejména na bezpečnost, infrastrukturu a reformu trhu. Unie chce ale energetické vztahy s Ukrajinou posílit, což stvrdila podpisem memoranda.

Důležitým bodem summitu mezi EU a Ukrajinou bylo **zavedení bezvízového styku**. Ukrajina podmínky pro bezvízový režim splnila a 6. dubna 2017 Evropský parlament zrušil vízový styk, popisuje Zachová (2016).

3.7.1 Asociační dohoda mezi Ukrajinou a EU

Degtyar (2014) uvádí, že po uprchnutí prezidenta Janukovyča se nová ukrajinská vláda rozhodla podepsat dohodu o přidružení Ukrajiny do Evropské Unie, a tak nasměrovat Ukrajinu cestou integrace s EU.

Dle Šiškové (2014, s. 7) asociační dohoda dává možnost přejít od partnerství a spolupráce k politickému sjednocení a ekonomické integraci. Evropská politika sousedství odráží přístup, který znamená, že země může mít zájem o členství v EU (Svoboda, 2010, s. 191). Příkladem je Ukrajina, jejíž političtí lídři v roce 2004 dali najevo svůj zájem o vstup do EU, což tehdejší představitelé Unie vnímali s překvapením a jen velice zdrženlivě.

Podle Ministerstva zahraničních věcí Ukrajiny (2014) plný název dohody zní Dohoda o přidružení mezi Ukrajinou a EU, ESUO a jejich členy (Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their member states, of the one part, and Ukraine, of the other part).

Dohoda o přidružení Ukrajiny a EU byla připravena podle hlavních priorit vnější politiky Ukrajiny: Strategii integrace Ukrajiny do EU.

Během let 2007-2012 bylo provedeno 21 jednání o změně dohody ve třech bodech:

1. Politická jednání, vnější a bezpečnostní politika;
2. Justice, svoboda a bezpečí;
3. Ekonomický rozvoj a rozvoj lidského potenciálu.

Proběhlo i 18 pokusů o vytvoření zóny volného obchodu (Ministerstvo zahraničních věcí Ukrajiny, 2014).

Odmítnutí asociační dohody mezi Ukrajinou a EU

Dle údajů Segodnya (2013) 21. listopadu roku 2013, pár dnů před jednáním ve Vilniusu, se ukrajinská vláda rozhodla zastavit proces přípravy Dohody o přidružení mezi Ukrajinou a EU. Takové rozhodnutí Kabinetu Ministrů Ukrajiny vysvětluje zástupce premiéra Yuriy Boyko tím, že Ukrajina nedostane od EU kompenzace kvůli ztrátě, kterou způsobí uzavření dohody o sjednocení, protože Ukrajina ztratí část obchodu se státy bloku SNS (Společenství nezávislých států). Ze strany EU hlava zahraničních věcí Evropského parlamentu Elmar Brok myslí, že Viktor Janukovyč nechce a není připraven podepsat dohody o přidružení kvůli tlaku za strany Ruska. Podle experta ekonomických průzkumů Vasiliya Yurchishina zastupující Centrum Razumková Ukrajina po odmítání dohody o asociace je nyní v pozici outsidera, což bude mít velmi negativní dopad na stát. Expert rovněž uvedl, že rozhodnutí pozastavit evropskou integraci Ukrajiny znamená odmítání evropského trhu, což nepřinese nic pozitivního.

Podpis a ratifikace asociační dohody mezi Ukrajinou a EU

Dle Sydorenko (2014) 6. března 2014 v Bruselu proběhl nouzový summit EU, který se věnoval ukrajinské politické krizi. Na summitu chtěli od nové ukrajinské porevoluční vlády podepsat dohodu o sjednocení. Ale předsedové evropských států chtěli, aby dohoda byla podepsána novou oficiální ukrajinskou vládou a prezidentem, o kterém by EU neměla pochyby. Nakonec byl nalezen kompromis – rozdělení dohody na dvě části, a to politickou a ekonomickou.

Sydorenko (2014) uvádí, že 21. března v Bruselu proběhla oficiální ceremonie podpisu smlouvy o politické části, kterou podepsal ze strany Ukrajiny Arseniy Yacenyuk a z Rady EU předseda Herman Van Rompuy, předseda Evropské komise Manuel Barozzu,

i představitelé 28 států členů EU. Taky 27. června nový prezident Ukrajiny Petro Porošenko v Bruselu podepsal ekonomickou část dohody.

Ministerstvo zahraničních věcí Ukrajiny (2014) uvádí, že během procesu ratifikace parlamenty všech 28 států a všech stran musí opakovaně dohodu ratifikovat. 16. září 2014 Evropský parlament ratifikoval dohody ve stejný čas s Vyšší radou Ukrajiny. Pak do roku 2016 dohoda byla ratifikována všemi členy EU. Nejprve dohoda byla ratifikována Rumunskem, Litvou a Lotyšskem. Nejpozději Kypr, Belgií a Nizozemskem.

Soustava dohody o asociaci mezi Ukrajinou a EU

Dohoda se skládá z preambule, sedmi částí a příloh, ve kterých jsou vyjmenovány všeobecné cíle, politická asociace, spolupráce, justice, svoboda a bezpečí, obchod, ekonomická spolupráce, finanční spolupráce (Ministerstvo zahraničních věcí Ukrajiny, 2014).

Preambule a I. část dohody o asociaci mezi Ukrajinou a EU

Dle Vyšší Rady Ukrajiny (Dohoda o asociaci, I. Část a preambule, 2014) první část dohody se nazývá **Všeobecné cíle a principy**. V této části je popsáno, na jakých základech se podepíše dohoda o přidružení Ukrajiny k EU. **Jde o uznání ze strany EU výběru Ukrajiny směru integrace do EU**. Rovněž jsou ustanoveny cíle dohody, a to vytvoření asociace, postupné sblížení mezi Ukrajinou a UE na základě společných hodnot, ekonomické a obchodní spolupráce, vytvoření zóny společného volného obchodu, spolupráce v oblasti justice, svobody a bezpečnosti. V této části je kromě cílů a principů zdůrazněno zabezpečení práv člověka a základních svobod, respektování práva a suverenity, dodržení teritoriálních hranic. Na konci části jde o to, že další spolupráce mezi Ukrajinou a EU bude založena na principu volné tržní ekonomiky, efektivní politiky.

II. část dohody o asociace mezi Ukrajinou a EU

Dle Vyšší Rady Ukrajiny (Dohoda o asociaci, II. Část, 2014) Druhá část dohody se jmenuje **Politický dialog a reformy, politická asociace, spolupráce a konvergence v oblasti zahraničních věcí i politice bezpečí**. Tato část zahrnuje spolupráci a realizaci, které musí pomoci v rozvoji a zlepšení politického dialogu, postupně konvergenci pozice Ukrajiny s EU v oblasti vnější a bezpečnostní politiky. Jsou definované cíle politického dialogu, kde důležitou částí je politická asociace, rozšíření mezinárodní stability a bezpečí, respektování principů demokracie a suverenity, dodržení teritoriálních hranic. Důležitým bodem je spolupráce v oblasti obrany, varování při konfliktech, snížení ozbrojení, kontrolu zbraní a boj proti terorizmu.

III. část dohody o asociaci mezi Ukrajinou a EU

Podle Vyšší Rady Ukrajiny (Dohoda o asociaci, III. Část, 2014) Třetí část dohody o přidružení popisuje směry spolupráce v oblasti **Justice, svobody a bezpečí**. Důležitým cílem spolupráce je respektování práva a zlepšení pozice institucí bezpečnostních orgánů a soudního systému, zlepšení jejich účinnosti a garantování jejich nezávislosti. Dalším bodem je ochrana osobních údajů podle nejlepších evropských a mezinárodních standardů. V této části jsou rovněž rozvedeny: kontrola migračních toků a dialog v oblasti migrace, včetně nelegální migrace, boj proti obchodu s lidmi, vytvoření podmínek pro ty, kdo legálně pracuje na území EU. Hodně se věnuje zabezpečení mobility lidí a vízového dialogu.

IV. část dohody o asociaci mezi Ukrajinou a EU

Podle Vyšší Rady Ukrajiny (Dohoda o asociaci, IV. Část, 2014) Čtvrtá část dohody o přidružení má název **Obchod a otázky, spojené s obchodem**. Tato část definuje hlubší a všeobecnou zónu volného obchodu. Zóna volného obchodu předpokládá liberalizaci obchodu jak zboží, tak i služeb, liberalizaci pohybu kapitálů a v nějaké míře pohybu pracovní síly. Důležitá zvláštnost zóny volného obchodu Ukrajina-EU je program **adaptace norem v oblastech spojené s obchodem podle standardů EU**. Což způsobí

eliminaci netarifní bariéry v obchodě mezi Ukrajinou i EU a zabezpečí rozšířený přístup ke vnitřnímu trhu EU pro ukrajinské vývozce a naopak.

IV. část rozvádí takové oblasti jako:

- Obchod se zbožím;
- Technické překážky v obchodě;
- Nástroje obchodní obrany;
- Fito normy;
- Spolupráce v celní oblasti;
- Obchodní spolupráce v energetické oblasti;
- Obchod se službami;
- Uznání kvalifikace;
- Založení společnosti a investice;
- Práva intelektuální vlastnosti;
- Pohyb kapitálů a plateb;
- Obchod a stabilní rozvoj.

Z toho vyplývá, že hlubší integrace a zóna volného obchodu musí zabezpečit postupnou integraci ekonomiky Ukrajiny do vnitřního trhu EU (Vyšší Rada Ukrajiny, Dohoda o asociaci, IV. Část, 2014).

V. část dohody o asociaci mezi Ukrajinou a EU

Podle Vyšší Rady Ukrajiny (Dohoda o asociaci, V. Část, 2014) Pátá část dohody o přidružení se jmenuje **Ekonomická a sektorová spolupráce**. Jsou tady definované základy pro vytvoření podmínek pro reformace institucí Ukrajiny a principy spolupráce mezi Ukrajinou a EU v oblastech energetiky (včetně jaderné), dopravy, ochrany vnějšího prostředí, průmyslové politiky, agrární politiky, tarifů, statistiky, finančních služeb, turismu, audiovizuální politiky, kosmických výzkumů, zdravotnictví, vědeckotechnické spolupráce, kultury, vědy.

VI. část dohody o asociaci mezi Ukrajinou a EU

Podle Vyšší Rady Ukrajiny (Dohoda o asociaci, VI. Část, 2014) Šestá část dohody popisuje mechanismy finanční pomoci pro Ukrajinu ze strany EU, včetně prostředků pro realizaci dohody o přidružení. Jde tu o **Finanční spolupráci**. Tato část definuje zlepšení spolupráce Ukrajiny a EU pro boj proti podvodům a korupci, i nelegálním činnostem, což má být provedeno pomocí postupné harmonizace ukrajinských zákonů v souladu se zákony EU.

VII. část dohody o asociaci mezi Ukrajinou a EU a přílohy

Dle Vyšší Rady Ukrajiny (Dohoda o asociaci, VII. Část, 2014) poslední část dohody o přidružení má název **Instituční, všeobecné a konečné body**, kde se předpokládá zavádět nové způsoby a úroveň spolupráce mezi Ukrajinou a EU po začátku platnosti dohody. Jde o vytvoření Rady a Instituci pro asociace, Parlamentní instituci pro asociaci. Podle zavádění všech částí dohody o sjednocení bude vytvořen základ pro společnost.

Kontext zavádění dohody předpokládá vytvoření mechanismu monitoringu a urovnávání sporů, které mohou vznikát při procesu realizace dohody. Protože termín dohody o přidružení není určen, bylo předpokládáno vytvořit možnosti jejího přehledu a změny, včetně cílů během pěti let od začátku platnosti dohody, anebo v jakýkoliv okamžik podle vzájemné dohody obou stran. V přílohách jsou uvedené položky jako například eliminace a změna cel, změna tarifu a kvót, grafiky celních eliminací a ostatních náležitostí, které musí být zavedené po začátku platnosti dohody.

Reakce Ruska na uzavření asociační dohody mezi Ukrajinou a EU

Podle Ulyukayeva (2004) 11. května roku 2014 v Bruselu proběhlo první jednání na ministerské úrovni mezi EU, Ukrajinou a Ruskem. Rusko na jednáních představoval ministr hospodářského rozvoje Alexej Ulyukayev, Ukrajinu ministr zahraničních věcí Pavlo Klimkin. Rusko ze začátku požadovalo změnit některá ustanovení Dohody

o dovozních clech, technických regulacích, fytosanitárních normách a zavádění opatření, která by nebránila integraci Ukrajiny do Celní unie. Nicméně EU a Ukrajina odmítly možnost posoudit dohodu a její součásti.

Ulyukayev (2014) uvádí, že 12. září 2014 po jednání bylo rozhodnuto přejít ke kompromisu odložit prozatímní uplatňování ustanovení zóny volného obchodu do 31. prosince 2015. Bylo naplánováno, že realizace ekonomické části dohody o přidružení vstoupí v platnost dne 1. ledna 2015, ale kvůli tlaku ze strany Moskvy EU dala šance Rusku a odložila den nástupu platnosti ekonomické části asociační dohody mezi Ukrajinou a EU o volném obchodu o 1 později. Toto bylo motivováno potřebou najít kompromis s Ruskem kvůli obavám ruské strany. EU mezitím pokračovala v obchodních preferencích pro Ukrajinu v rámci jakési kompenzace a Rusko se zavázalo, že nebude používat ochranná opatření v průběhu tohoto období.

Oficialniy internet-portal pravovoi informacii píše (2015), že 16. prosince 2015, ruský prezident Vladimir Putin podepsal dekret o pozastavení dohody o zóně volného obchodu v rámci SNS proti Ukrajině kvůli „výjimečným okolnostem týkajících se zájmů a ekonomické bezpečnosti Ruska“, po čemž Ukrajina přišla o výhody a preference obchodu s Ruskem.

Evropeyska pravda (2015) uvádí, že 21. prosince 2015 proběhlo poslední třístranné setkání pro implementaci dohody, která skončila bez jakýchkoli výsledků. Rusku se opět nepodařilo odložit uplatňování této dohody, nebo změnit podmínky pro její uplatnění. Celkové tripartitní konzultace mezi EU, Ukrajinou a Ruskem trvala po dobu 18 měsíců, od července 2014 do prosince 2015, a během tohoto období proběhlo 22 setkání na různých úrovních.

Dle Pravitelstva Rossii (2015) 21. prosince 2015, ruský premiér Dmitrij Medveděv podepsal dekret o zavedení protisměrné sankce Ukrajině. Mezi ně patří embargo pro země, které uplatňují sankce proti Rusku. Embargo rovněž zahrnuje zemědělské produkty, průmyslové suroviny a potraviny pocházejících z Ukrajiny. Omezení nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2016 - současně se začátkem zóny volného obchodu mezi Ukrajinou a EU.

3.7.2 Celní změny způsobené podpisem asociační dohody

Dle průzkumu Movnač (2016) klíčová změna byla v roce 2016, a to snížení dovozních cel Ukrajiny na zboží původu kterých je EU. Dle výpočtu Instituce ekonomických výzkumů a politických konzultací v první rok průměrná cla na zboží původu EU pokleslo z 4,5 % do 1,7 %. Takže se dalo očekávat růst dovozu z EU.

Dle údajů ukrajinského statistického úřadu (2017) dovoz z EU vzrostl o 7,9 procent. Ale tento růst nebyl způsoben celkem poklesem dovozních cel. Docela důležitým faktorem bylo zrušení dodatečného dovozního cla, které během roku 2015 činila kolem 5-10 procent ceny zboží.

Movnač (2016) uvádí, že ohledně přístupu na trh EU situace je ještě méně triviální. Ačkoliv zóna volného obchodu začala platit od roku 2016, bezcelní přístup na trh EU většina zboží Ukrajiny již dostala v dubnu 2014, když EU nadála autonomní obchodní preference, které úplně opakovaly režim přístupu na trh EU, během prvního roku platnosti zóny volného obchodu. Tehdy bylo zrušeno 95 procent dovozních cel EU na průmyslové zboží a 84 procent dovozních cel na zemědělskou produkci. Taky začala platit tak zvaná tarifní omezení, která umožnila dovážet bez cel určitý objem produkce, ale pak je nutné splácet clo. Velké pozitivní stimuly pro otevření obchodu by měli vzniknout již v rocích 2014-2015. Ale jejich účinnost byla skoro úplně zničená působením jiných faktorů jako třeba ztráta teritorií, bankovní krize, pokles světových cen na suroviny, konkrétně na obilí a kovy, které negativně působily na ukrajinský vývoz.

Dle ukrajinského statistického úřadu (2017) za první deset měsíců roku 2016 vývoz zboží do EU vzrostl o 2,4 procenta v nominální hodnotě a o ještě větší část v reálné hodnotě, protože na mnoha ukrajinských trzích se projevuje stále nízký cenový trend. Dle údajů ledna-července roku 2016 EU byl jediným regionem, do kterého ukrajinský vývoz vzrostl. Samozřejmě pokračovala vzrůstat důležitost EU jako obchodního partnera Ukrajiny. Podíl EU v ukrajinském exportu zboží dosáhla 37 procent v porovnání s 34 procenty v roce 2015.

Dle výzkumu Movčan (2016) mezi zboží, která definovala dynamiku vývozu do EU byl slunečnicový olej, dodávky kterého se zvětšily o párkrát. Taky pozitivní, jenže menší růst byl pozorován ve zboží strojírenství a výrobků z dřeva. **Kolem 28 procent** dotazovaných vývozců a dovozců (z celkových 1000 dotazovaných) ukázali na **pozitivní dopad asociační dohody**, když **negativní dopad** uvedli **jenom 6 procent**. Kolem 60-ti

procent uvedli, že asociační dohoda neměla žádný vliv na jejich podnik. Dle výzkumu **pozitivní dopad uvedli 23 procent malých podniků, 27 procent středních a 43 procent velkých podniků**, což říká lepší schopnosti velkého byznysu využívat nové možnosti. Takže celkem Movčan uvádí o pozitivním dopadu zóny volného obchodu, které potvrzují statistické údaje a dotazované podniky. Dá se očekávat, že v dalších letech příležitosti zóny volného obchodu začnou využívat i střední a malé podniky, což pomůže zvětšit celkem pozitivní dopady od liberalizace obchodu s EU.

4 Praktická část práce

V roce 2013 odmítl tehdejší prezident Ukrajiny Janukovyč podpis dohody o asociace s Evropskou Unií, čímž vyvolal vlnu protestů ze strany obyvatelstva a politiků. Na druhou stranu prezident odmítnul i vstup do Společenství Nezávislých Států (SNS). Pod velkým tlakem ze strany obyvatelstva a opozičních politiků prezident Janukovyč uprchl z Ukrajiny v roce 2013 a na jeho místo vzešel nový prezident Porošenko, který získal sympatie ze strany Evropské Unii a podepsal dohodu o asociace s Evropskou Unií. Pro Ukrajinu tento krok znamenal změnu fungování její ekonomiky na orientaci spolupráce se západem Evropy a Evropskou Unií. Vstup do bloku SNS byl odmítnut a Ukrajina zrušila svůj status státu pozorovatele v této organizaci (Trebor, 2016).

Tak se ekonomická situace na Ukrajině změnila po podpisu dohody o asociaci s EU. Kvůli nestabilní politické situaci a reakci Ruska na podpis dohody, vojenským konfliktem na východě a odchodem Krymu došlo k změnám v hospodářství země. Z jiné? strany byly zrušeny překážky pro obchod s EU a zaveden bezvízový styk.

Před podpisem dohody vláda tehdejšího prezidenta Janukovyče rozhodovala mezi dvěma možnostmi (podpis dohody o asociace s EU nebo podepsání dohody o vstupu do Společenství nezávislých států, ve kterým hlavním členem je Rusko). Což v podstatě pro Ukrajinu znamenalo, že připojení do jedné strany způsobí ztráty od uzavření obchodu s druhou stranou. V praktické části jsou zohledněny tyto faktory a jejich dopady na ekonomiku Ukrajiny.

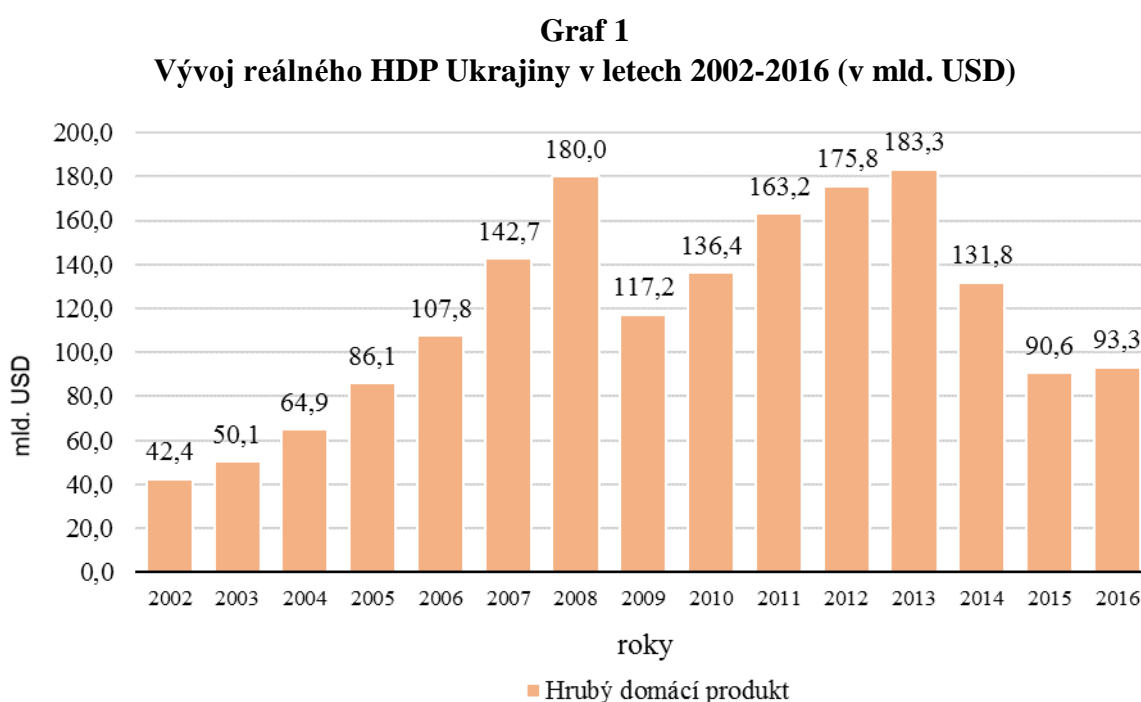
Hlavními objekty zkoumání jsou základní makroekonomické ukazatele, a to hrubý domácí produkt, přímé zahraniční investice, nezaměstnanost, politika zaměstnanosti (aktivní a pasivní politika zaměstnanosti), inflace, zahraniční obchod (vývoz, dovoz, jejich dynamika a tempo růstu), výše mezd a starobního důchodu, podnikatelský sektor (počet registrovaných jednotek), monetární politika a zadluženost státu.

Také jsou hodnoceny změny v obchodě s Evropskou Unií a Společenstvím nezávislých států před a po podpisu asociační dohody, protože tyto partneři představují pro Ukrajinu klíčovou roli. Pro analýzu klíčových makroekonomických ukazatelů také je využita grafická metoda pro lepší znázornění změn ve sledovaném období.

4.1 HDP Ukrajiny

Ze začátku sledovaného období byla ukrajinská ekonomika ve stavu růstu po krizi devadesátých let (graf 1). Do roku 2008 tento růst více než ztrojnásobil reálné HDP Ukrajiny. V období let 2007-2008 byl pozorován největší růst HDP, a to o 37,3 mld. USD. V roce 2008 jako důsledek světové finanční krize poklesla ukrajinská ekonomika podle ukazatele HDP o 76,8 mld. USD a téměř se vrátila k ukazateli HDP jako v roce 2006. Tento pokles po světové finanční krizi netrval příliš dlouho. Už od roku 2009 začala ekonomika opět růst. A tak se dokázala už v roce 2013 vrátit a překročit ukazatele HDP v roce 2008 o 3,3 mld. USD.

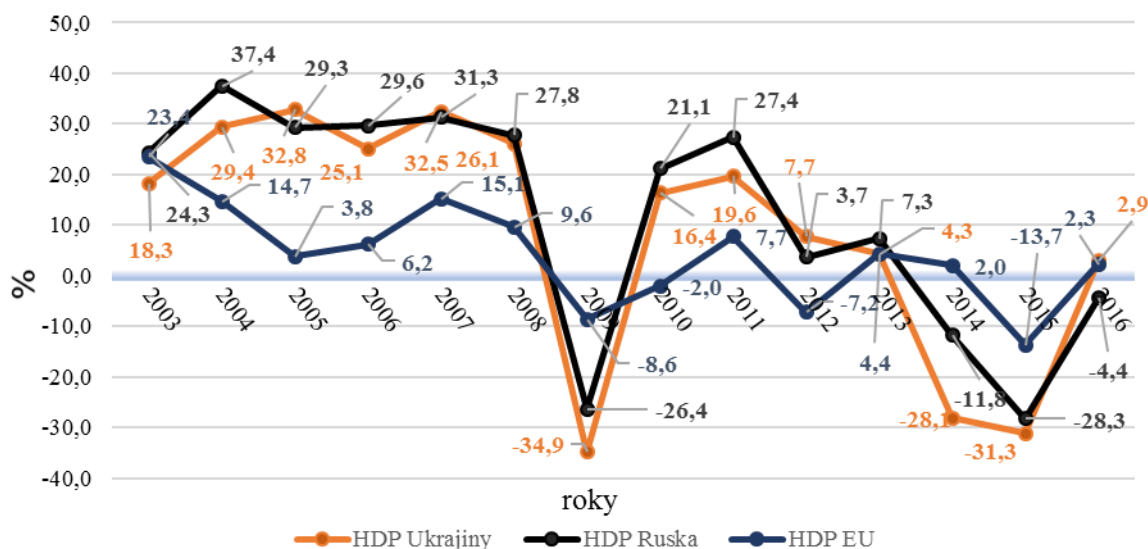
V roce 2014 kvůli změně vlády, revoluci a nestabilní politické situaci začal HDP Ukrajiny klesat. Další ztrátou pro HDP byla anexe Krymu a začátek vojenského konfliktu na východě Ukrajiny. Po ztrátě těchto regionů HDP Ukrajiny v roce 2015 činil 90,6 mld. dolarů. Jediným faktorem, který měl vliv na ekonomiku tohoto období pro Ukrajinu, byl podpis dohody o asociaci s Evropskou Unií. Podpis a ratifikace této dohody znamená, že zahraniční obchod Ukrajiny se úplně změní, což bude mít přímý vliv na ukazatel HDP. Od roku 2015 ekonomika Ukrajiny začala růst, a tak do konce roku 2016 vzrostla o 3,3 mld. USD.

Zdroj: vlastní zpracování, data Ukrajinského státního statistického úřadu (2017)

V následujícím grafu 2 byly porovnány meziroční procentní tempa růstu HDP Ukrajiny, Ruska a Evropské Unie, protože pro Ukrajinu tyto partneři hrají nejdůležitější roli v zahraničním obchodu a jakékoliv změny ve vztahu s těmito zeměmi přímo ovlivňují ukazatel HDP. V pozorovaném období 2003-2016 na úseku od roku 2003 do roku 2008 všechny tři HDP ukazují kladná tempa růstu. V roce 2008 kvůli světové finanční krizi byly všechny státy zasažené touto krizí, avšak ekonomika EU byla na krizi více připravena, proto pokles HDP EU činil jenom 8,6 % v porovnání s Ukrajinou 34,9 % a Ruskem 26,4 %.

Graf 2
Tempo růstu nominálních HDP Ukrajiny, Ruska a EU v letech 2003-2016 (v%)

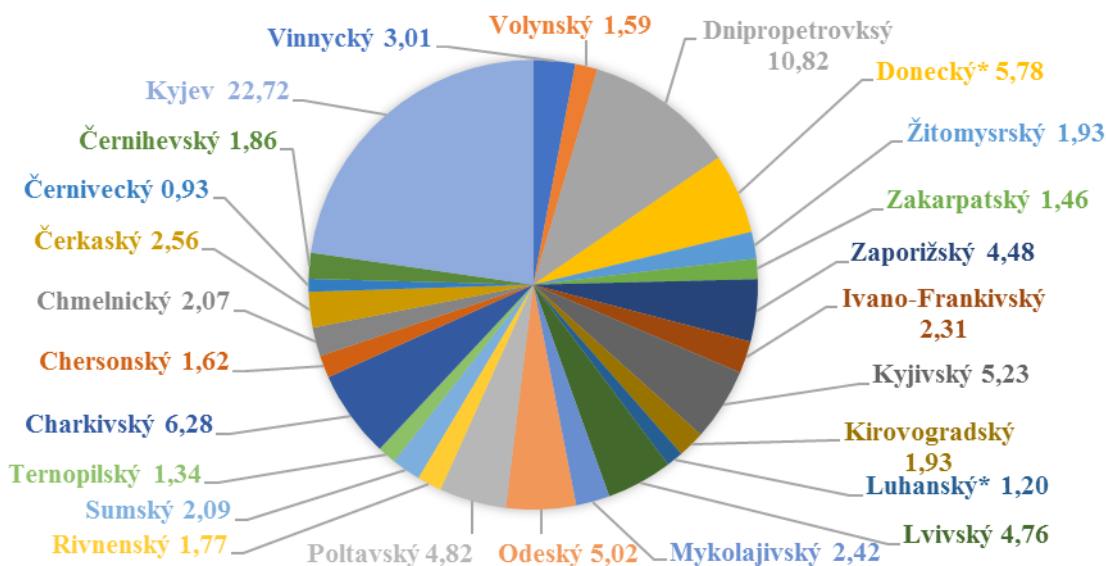
Zdroj: vlastní zpracování, data Ukrajinského a Ruského statistického úřadu, světové banky (2017)

Po podpisu dohody o asociaci HDP Ukrajiny poklesl o 28,1 % v roce 2014 a o 31,3 % v roce 2015. Rusko po podpisu dohody o asociaci mezi Ukrajinou a EU částečně omezilo svůj obchod s Ukrajinou.

HDP Ukrajiny na regionální úrovni

Podle HDP Ukrajiny na regionální úrovni byl sestaven graf 3, ve kterém jsou zobrazeny všechny okresy s jejich podílem v průměru od roku 2004 do roku 2015. Největší část v podílu představuje hlavní město Kyjev (kolem 23 %), dále Dnipropetrovský okres (kolem 11 procent) a Charkivský okres (kolem 6 %). Donecký okres a Luhanský okres v současné době již nemají tak velký podíl, protože jejich část je pod kontrolou rebelů.

Graf 3
Průměrná regionální struktura HDP Ukrajiny (v%, průměr od roku 2004 do roku 2015)

Zdroj: vlastní zpracování, data Ukrajinského statistického úřadu (2017)

Ze začátku pozorovaného období 2006 měly všechny regiony Ukrajiny růst kolem 25 % (tabulka 1). Dnipropetrovský okres v roce 2008 dosáhl ukazatele růstu 47 %, Chersonský 45 % a Odeský 41 %. Důsledkem světové finanční krize v roce 2009 byl pokles většiny ukazatelů, přičemž nejdramatičtější pokles vykázal Dnipropetrovský, Donecký, Zaporížský a Luhanský okres. Ternopilský okres naopak ukázal růst, což ukazuje jeho schopnost se bránit světovým finančním krizím.

Po uzavření dohody o asociaci mezi Ukrajinou a EU nebyl pozorován pokles na regionální úrovni (*výjimkou jsou regiony Donecký a Luhanský, které jsou

kontrolovány rebely od roku 2014), ale naopak růst v průměru kolem 25 %, což mluví o pozitivním dopadu na regionální úrovni.

V jádru pozitivní zprávou jsou údaje o rozvoji Žaporížského okresu. Tam v roce 2013 pokles HDP na regionální úrovni byl poměrně malý a v letech 2014-2015 byl pozorován růst ve výši 21,37 a 35,01 %. Vinnycký okres v roce 2013 vzrostl o 9,59 % a v letech 2014-2015 vzrostl o 21,55 a 36,10 %. Skoro stejné ukazatele jsou v Mykolajivském okresu a stabilní ukazatele rozvoje má i hlavní město Kyjev.

Tabulka 1

Meziroční změny HDP Ukrajiny na regionální úrovni v letech 2006-2015 (v %)

Region	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vinnycký	21,62	23,90	30,64	0,05	17,33	23,36	13,49	9,59	21,55	36,10
Volynský	17,31	31,03	26,93	-4,37	18,03	22,23	13,43	3,08	17,33	30,97
Dnipropetrovský	26,97	35,96	47,09	-10,85	24,43	20,57	5,68	3,34	15,46	21,90
Donecký*	24,67	27,27	27,75	-11,82	24,34	24,84	6,06	-3,42	-27,25	-4,14
Žitomyrský	18,22	26,67	34,88	-1,85	27,24	16,99	13,32	3,33	16,12	28,88
Zakarpatský	22,16	28,38	25,69	-5,04	21,98	18,01	18,56	-0,02	12,71	20,03
Zaporížský	24,13	33,77	28,01	-11,78	14,13	15,89	10,71	-0,87	21,37	35,01
IvanoFrankivský	17,61	22,98	28,51	-3,59	18,59	30,84	20,69	2,82	13,40	21,81
Kyjivský	24,91	36,65	36,10	5,21	19,72	31,59	17,77	-1,05	15,42	30,76
Kirovogradský	19,05	22,01	39,76	-4,10	17,63	27,25	10,05	14,77	13,61	33,69
Luhanský*	22,53	33,61	33,16	-10,55	18,44	25,61	2,74	-6,23	-43,03	-24,03
Lvivský	24,98	30,26	26,97	1,18	15,85	25,08	18,92	2,21	15,15	29,85
Mykolajivský	24,32	24,34	31,44	4,77	18,29	14,87	5,69	9,67	10,55	36,11
Odeský	19,92	33,01	41,91	3,52	10,75	14,14	5,27	7,75	7,42	33,13
Poltavský	22,54	27,85	20,32	-1,43	31,70	17,97	8,28	3,33	19,44	37,28
Rivněnský	22,87	25,28	25,89	-4,30	17,92	21,53	12,92	0,96	30,54	22,73
Sumský	19,20	29,01	31,35	-0,93	14,15	24,95	8,84	7,35	13,57	36,75
Ternopilský	25,60	28,27	28,30	5,23	13,90	28,04	10,21	0,71	19,86	22,97
Charkivský	25,00	36,99	35,38	-0,78	10,81	17,72	6,97	3,76	13,22	29,24
Chersonský	16,94	19,42	45,83	1,99	16,47	17,89	4,93	7,28	11,96	38,56
Chmelnický	20,67	28,49	30,16	-1,89	14,84	26,23	14,86	0,72	21,71	27,75
Čerkaský	21,56	24,63	39,87	-2,06	19,50	20,84	15,74	5,83	16,26	32,18
Černivecký	21,07	30,16	32,39	-3,95	16,60	21,00	10,00	4,49	9,39	22,97
Černihevský	17,35	28,85	29,36	-1,89	16,21	24,44	13,08	1,27	16,17	31,29
Kyjev	23,52	42,65	24,77	-0,02	15,99	13,80	23,20	13,37	14,34	26,39

Zdroj: vlastní zpracování, data Ukrajinského statistického úřadu (2017)

Pro porovnání změn před a po podpisu dohody o asociaci v podílech HDP na regionální úrovni byla sestavená tabulka 2, ve které jsou šedivou barvou označeny roky před a po uzavření asociační dohody. Zelenou barvou byly označeny okresy, ve kterých došlo k růstu v podílu, červenou k poklesu.

Po podpisu dohody byl negativní dopad pozorován v Doneckém a Luhanském okresu (* část těchto regionů přešla pod kontrolu rebelů), důvodem čehož je konflikt

na východě Ukrajiny. Ve Vinnyckém, Zaporížském, Kyjivském, Odeském, Lvivském, Poltavském, Charkivském okrese byl pozorován růst kolem 2,8 %.

Dněpropětrovský region v porovnání s rokem 2013 vzrostl v podílu o 5 % a stal se druhým největším regionem v podílu HDP na regionální úrovni. Největší dopad byl pozorován v hlavním městě Ukrajiny – Kyjevě. Tak od roku 2013 byl pozorován růst v podílu o 11,1 %, a tak Kyjev má ještě větší podíl v HDP na regionální úrovni, což je velice pozitivním dopadem pro toto město.

Tabulka 2
Podíly regionů na celkovém HDP Ukrajiny letech 2011-2015 (v %)

Okresy	2011	2012	2013	2014*	2015
Vinnycký	2,3	2,6	2,9	3,5	4,8
Volyňský	1,4	1,6	1,6	1,9	2,5
Dnipropetrovský	11,2	11,8	12,2	14,1	17,2
Donecký*	12,8	13,6	13,1	9,6	9,2
Žitomysrský	1,7	2,0	2,0	2,4	3,1
Zakarpatský	1,4	1,7	1,7	1,9	2,3
Zaporížský	3,9	4,4	4,3	5,3	7,1
Ivano-Frankivský	2,1	2,6	2,6	3,0	3,7
Kyjevský	4,7	5,6	5,5	6,3	8,3
Kirovogradský	1,6	1,8	2,0	2,3	3,1
Luhanský*	4,6	4,7	4,4	2,5	1,9
Lvivský	4,2	4,9	5,0	5,8	7,5
Mykolajivský	2,2	2,3	2,6	2,8	3,8
Odeský	4,9	5,2	5,6	6,0	8,0
Poltavský	4,2	4,5	4,7	5,6	7,6
Rivnenský	1,5	1,7	1,8	2,3	2,8
Sumský	1,8	2,0	2,1	2,4	3,3
Ternopilský	1,3	1,4	1,4	1,7	2,1
Charkivský	6,1	6,6	6,8	7,7	10,0
Chersonský	1,5	1,5	1,7	1,9	2,6
Chmelnický	1,8	2,1	2,1	2,6	3,3
Čerkaský	2,2	2,5	2,6	3,1	4,1
Černivecký	1,0	1,0	1,1	1,2	1,5
Čerňivecký	1,7	1,9	1,9	2,2	2,9
Kyjev	17,8	22,0	24,9	28,5	36,0

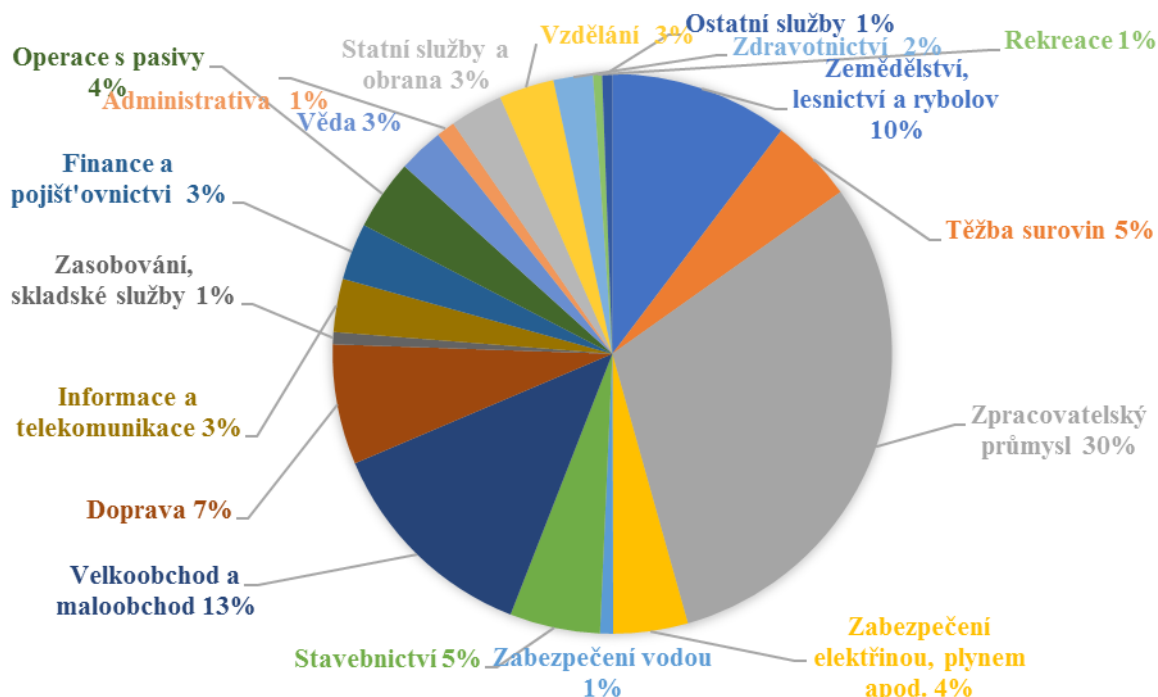
Zdroj: vlastní zpracování, data Ukrajinského statistického úřadu (2017), * rok 2014 je rokem podpisu dohody o asociaci mezi Ukrajinou a EU

HDP Ukrajiny podle odvětví

Podle odvětví HDP Ukrajiny byl sestaven následující graf 4, ve kterém největší část v průměru za posledních pět let tvoří zpracovatelský průmysl (přibližně 30 %), velkoobchod

a maloobchod (13 %), zemědělství lesnictví a rybolov (10 %). Velmi důležitými složkami jsou také doprava (7 %) a těžba surovin (5 %).

Graf 4 Struktura HDP Ukrajiny podle odvětví v roce 2015 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, data Ukrajinského statistického úřadu (2017)

Tabulka 3 ukazuje, že v pozorovaném období 2011-2015 do roku 2014 neměla odvětví stabilní rozvoj. Například zpracovatelský průmysl v roce 2011 v porovnání s rokem 2010 ukázal růst o 19,74 %, v následujícím roce růst však jen o 0,42 %, následně v roce 2013 pokles o 7,27 procent.

Po uzavření dohody o asociaci v roce 2015 část odvětví ukázala meziroční růst oproti roku 2014 jako například zemědělství, lesnictví a rybolov 24,18 %, těžba surovin 1,45 %, zpracovatelský průmysl 10,44 %, zabezpečení elektřinou, plynem apod. 10,33 %; zabezpečení vodou skoro 10 %; velkoobchod a maloobchod 13,25 %; informace a telekomunikace 7,81 %; finance a pojištění 12,11 %; státní služby a obrana 28,86 %. Ale

kvůli nestabilní politické situaci v tomto roce část dalších odvětví poklesla, jako například stavebnictví -2,78 %; doprava -1,18 %; zásobování -2,19 %; věda -3,43 %; vzdělání -1,14 %; zdravotnictví -1,17 %; rekreace -2,19 %.

V roce 2015 všechna odvětví, kromě finančních služeb a rekreace, prokázala největší růst za poslední 3 roky, což ukazuje na pozitivní změny v ekonomice Ukrajiny. Po začátku konfliktu na východě Ukrajiny sektor rekreace už neukázal tak vysoký růst jako v minulých letech. Stejný dopad byl i na sektor finančních služeb 7,76 %. Největší růst byl pozorován v zemědělství, lesnictví a rybolovu, a to téměř o 47 %.

Tabulka 3 Vývoj meziročního tempa růstu HDP Ukrajiny podle odvětví v letech 2011-2015 (v %)

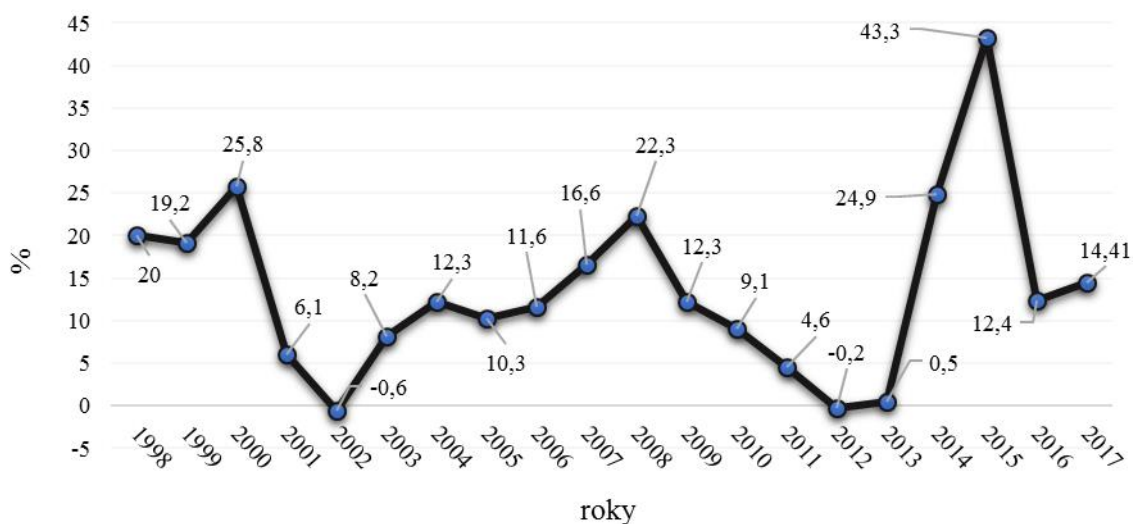
Průmysl	2011	2012	2013	2014	2015
Zemědělství, lesnictví a rybolov	33,85	3,24	17,31	24,18	46,58
Těžba surovin	31,40	-2,89	1,63	1,45	19,21
Zpracovatelský průmysl	19,74	0,42	-7,27	10,44	23,61
Zabezpečení elektřinou, plynem apod.	31,86	11,83	-2,51	10,33	19,11
Zabezpečení vodou	3,20	-7,94	-6,67	9,99	14,99
Stavebnictví	20,42	11,83	-6,19	-2,78	16,02
Velkoobchod a maloobchod	22,53	10,04	2,30	13,25	23,98
Doprava	27,30	3,08	3,58	-1,18	36,06
Zásobování	11,67	-0,94	-0,49	-2,19	18,75
Informace a telekomunikace	15,86	11,96	10,05	7,81	35,30
Finance a pojišťovnictví	-3,76	3,03	6,28	12,11	-7,76
Operace s pasivy	20,86	11,40	11,53	3,37	25,91
Věda	14,38	39,38	11,06	-3,43	16,15
Administrativa	23,82	9,45	8,39	0,26	20,68
Státní služby a obrana	2,38	16,34	9,95	28,86	25,95
Vzdělání	8,58	16,71	5,60	-1,14	12,82
Zdravotnictví	9,96	15,28	-2,06	-1,17	23,53
Rekreace	24,59	40,30	12,96	-2,19	6,80
Ostatní služby	23,81	10,44	10,40	3,47	9,59

Zdroj: vlastní zpracování, data Ukrajinského statistického úřadu (2017)

4.2 Inlace Ukrajiny

V grafu 5 je zobrazen vývoj inflace v letech 1998-2016 na základě indexu spotřebitelských cen. Po krizi koncem devadesátých let a po roce 2000 meziroční míra inflace do roku 2002 klesla do ukazatele -0,6 %. Od roku 2003 se cenová hladina opět zvýšila a začala růst. Byl pozorován pokles jen v roce 2005. Po tomto roce začala inflace neustále růst přibližně o pět procent ročně, a tak v roce 2008 kvůli světové finanční krizi dosáhla hodnoty 22,3 %. Po roce 2008 se ekonomická situace na Ukrajině zlepšila a míra inflace začala klesat, do roku 2012-2013 se pohybovala blízko nuly (-0,2 v roce 2012 a 0,5 v roce 2013).

Graf 5
Vývoj meziroční inflace (CPI) Ukrajiny v letech 1998-2017* (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, zdroj Ukrajinský statistický úřad (2017)

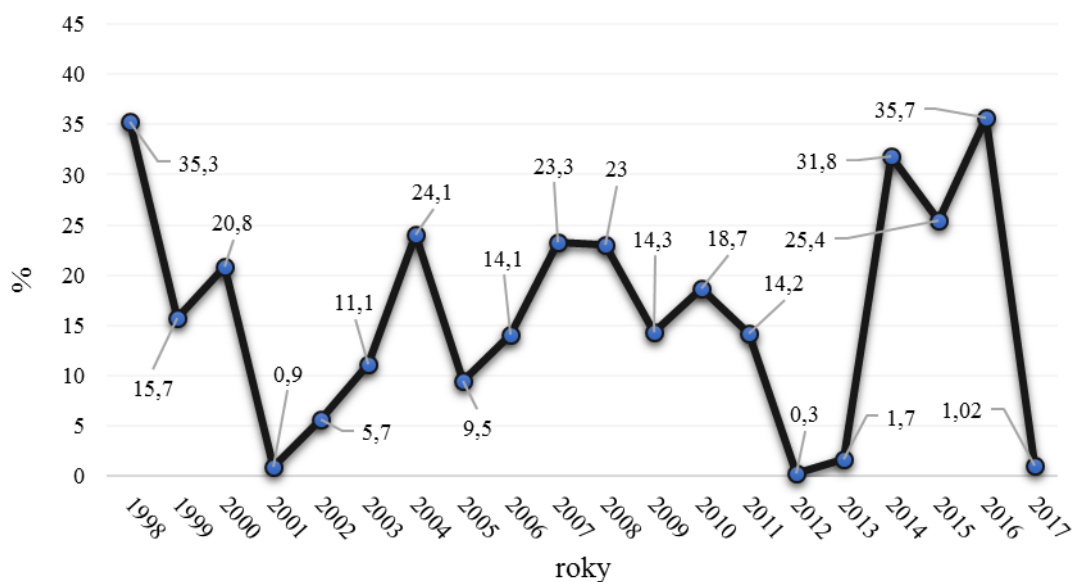
* průměr (podle měsíců od ledna do září roku 2017)

V roce 2014 inflace začala růst. Byl pozorován nejvyšší růst inflace za posledních 13 let, a v následujícím roce důsledkem konfliktu na východě, nestabilní politické a hospodářské situace, obchodními překážkami ze strany Ruska a jinými faktory byl pozorován inflační růst ve výši 43,3 %. V roce 2016 inflace přestala růst a klesla na 12,4 %, což svědčí o pozitivních změnách v ekonomice. Od roku 2017 mezi Ukrajinou a EU platí zóna volného obchodu, ale zatím průměrný (podle měsíců od ledna do září roku 2017) ukazatel inflace činil 14,14 %, což dokazuje růst inflace a negativní dopad na ekonomickou situaci na Ukrajině.

Inflace v průmyslové produkci Ukrajiny

Jak už bylo řečeno, průmysl je důležitou složkou ekonomiky Ukrajiny. V podílu HDP tvoří průmysl kolem 30 %. Od pozorovaného období v roce 1998 byla pozorována inflace v průmyslové produkci ve výši 35,3 %. Do roku 2001 poklesla na úroveň 0,9 %. Následně byl pozorován růst. V roce 2004 míra inflace činila 24,1 %. Nižší byla v roce 2005, ale opět zase rostla, a tak do roku 2008 dosáhla 23 %. Od tohoto roku míra inflace začala klesat (výjimkou je rok 2010, kdy byl pozorován růst), a tak do roku 2013 činila 0,3 %.

Graf 6
Vývoj inflace (index cen výrobců) ekonomiky Ukrajiny v průmyslové produkci v letech 1998-2017* (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, zdroj Ukrajinský statistický úřad (2017)

* průměr (podle měsíců od ledna do srpna roku 2017)

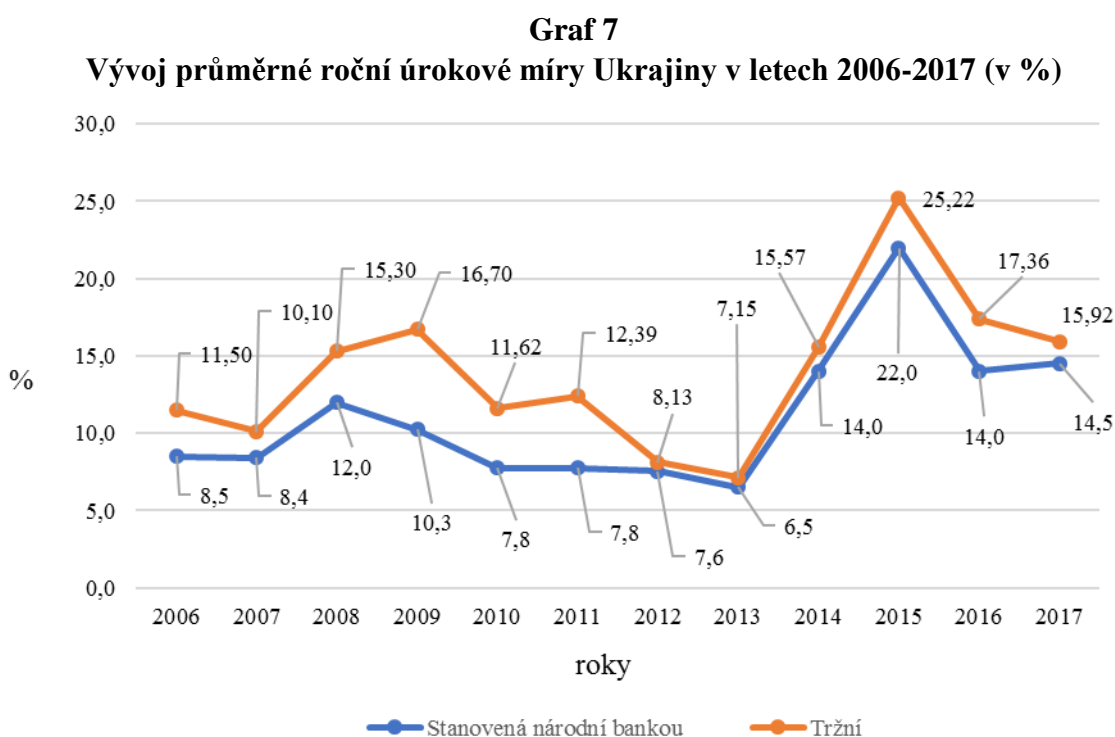
Revoluce roku 2014 způsobila další růst indexu cen výrobců ve výši 31,8 % v roce 2014. V roce 2015 se situace mírně zlepšila a inflace poklesla na 25,4 %, ale v roce 2016 opět vzrostla na 35,7 %.

Vcelku pozitivní zprávou je aktuální situace v roce 2017. Od začátku roku do srpna je průměrná inflace v průmyslové produkci stanovena na 1,02 %, což v porovnání s minulým rokem je lepší výsledek. Po podpisu asociační dohody omezilo Rusko svůj obchod s Ukrajinou, a od roku 2017 po vzniku dohody o asociaci platí zóna volného

obchodu mezi Ukrajinou a EU, a proto stabilizace inflační situace v průmyslovém sektoru může vykazovat pozitivní změny v ekonomice.

4.2.1 Monetární politika Ukrajinské národní banky

Vývoj inflace na Ukrajině je ovlivněn monetární politikou Ukrajinské národní banky (dále UNB). Působení na vývoj inflace se provádí pomocí regulací výše úrokových sazeb, a proto UNB vede boj proti nepříznivé cenové hladině.

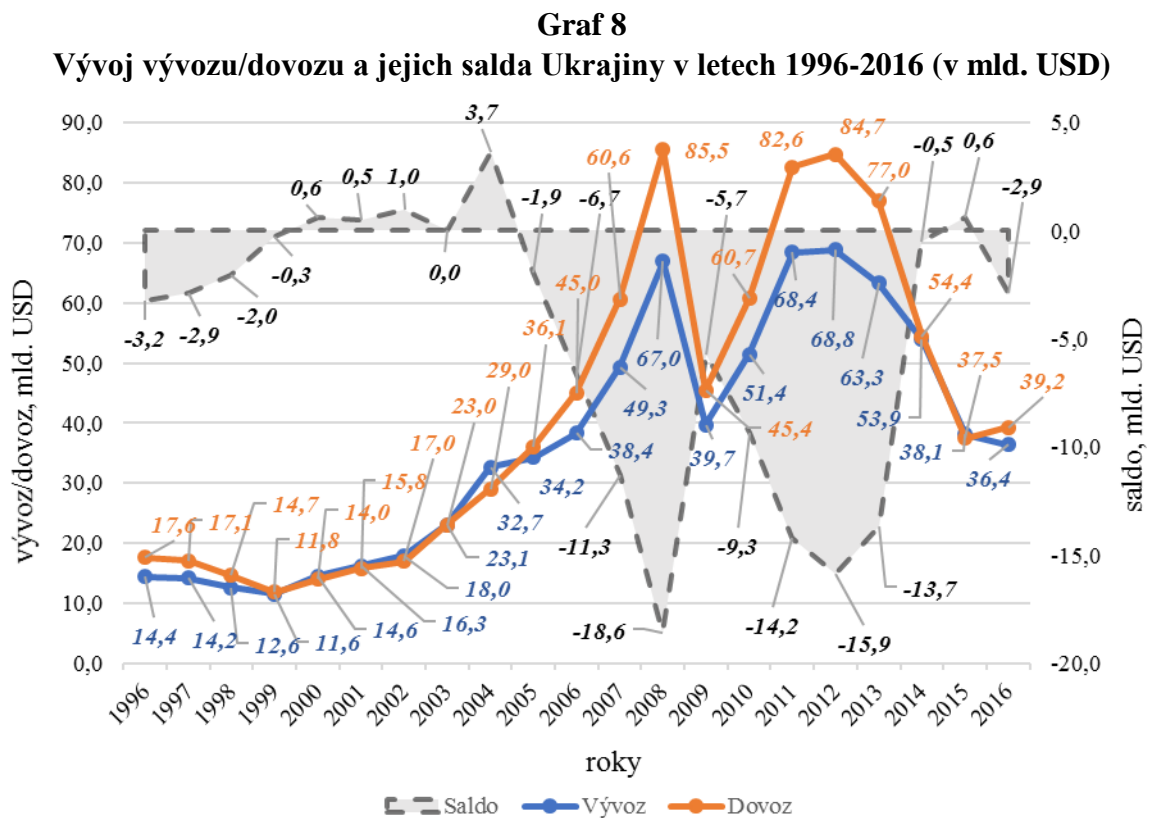
Zdroj: vlastní zpracování, zdroj Ukrajinská národní banka (2017)

Od začátku sledovaného období na grafu 7 diskontní meziroční úroková do roku 2013 poklesla z 8,5 % na 6,5 % a tržní z 11,5 do 7,15 %. V roce 2014 nestabilní politická a ekonomická situace, konflikt na východě a odchod Krymu způsobily růst meziroční úrokové míry, jež byla 22 % diskontní a 25,22 tržní. Po roce 2013 byl pozorován postupný pokles. V roce 2017 meziroční tržní úroková míra činila 15,92 % a diskontní 14,5 %.

4.3 Zahraniční obchod Ukrajiny

V následujícím grafu 8 je zobrazen vývoj vývozu a dovozu na Ukrajinu. Během pozorovaného období dovoz většinou překračoval vývoz, což dokazuje importní charakter země. V podstatě se z Ukrajiny vyvážejí suroviny a dovážejí se hotová produkce, což vysvětlují ukazatele dovozu a vývozu.

Od roku 1999 byl objem dovozu a vývozu skoro stejný při saldu -0,3 mld. USD. Od tohoto roku byl pozorován růst do roku 2008 z 11,8 mld. USD do 85,5 mld. USD v dovozu a z 11,6 mld. USD do 67 mld. USD ve vývozu. Po roce 2008 byl důsledkem světové finanční krize pozorován pokles v obou hodnotách. Také bylo v tomto roce pozorováno nejnižší saldo zahraničního obchodu, a to -18,6 mld. USD. Do roku 2013 objemy dovozu a vývozu zase rostly (při záporném saldu). Od roku 2013 do roku 2016 ukazuje dovoz a vývoz poklesy přibližně na 38 mld. USD. Při tomto poklesu saldo zahraničního obchodu bylo téměř vyrovnané. V roce 2016 výše exportu překročila výši importu o 2,9 mld. USD.

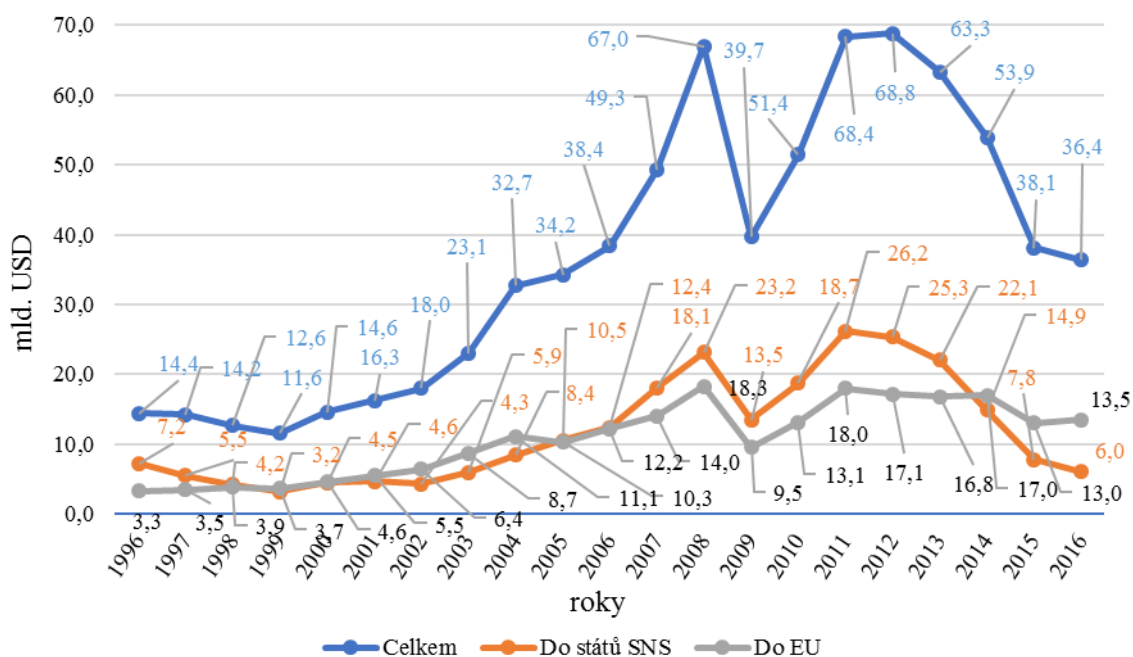
Zdroj: vlastní zpracování, zdroj Ukrajinský statistický úřad (2017)

4.3.1 Zahraniční obchod Ukrajiny s EU a SNS

Zahraniční obchod Ukrajiny je těsně spojen s jejími dvěma hlavními partnery, a to Evropskou Unií a blokem států SNS (největším členem SNS je Rusko). Během sledovaného období 1996-2016 došlo ke změnám v dynamice vývozu a dovozu.

V následujícím grafu 9 je zobrazen vývoj vývozu z Ukrajiny do států SNS a EU. Od začátku pozorovaného období byl ukazatel vývozu do států SNS větší o 3,9 mld. USD. V letech 1998-2001 byly hodnoty vývozu do SNS a EU téměř vyrovnané. Od roku 2002 překročil objem vývozu do EU objem vývozu do bloku SNS a neustále překračoval do roku 2007. Od roku 2007 se dynamika vývozu do států SNS změnila, a tak objemy vývozu začaly překračovat vývoz do EU. Tato dynamika se nezměnila do roku 2014. Po vzniku dohody o asociaci a odmítnutí vstupu do bloku SNS objemy vývozu do tohoto bloku poklesly o 9,2 mld. USD, a tak objemy vývozu do EU začaly překračovat objemy vývozu do bloku SNS o 5 mld. USD v roce 2015 a o 7,5 mld. USD v roce 2016. Při nestabilní politické situaci objem vývozu do EU poklesl v roce 2015 o 1,9 mld. USD. Takový dopad byl způsoben odchodem části regionů pod kontrolu rebelů a Ruska.

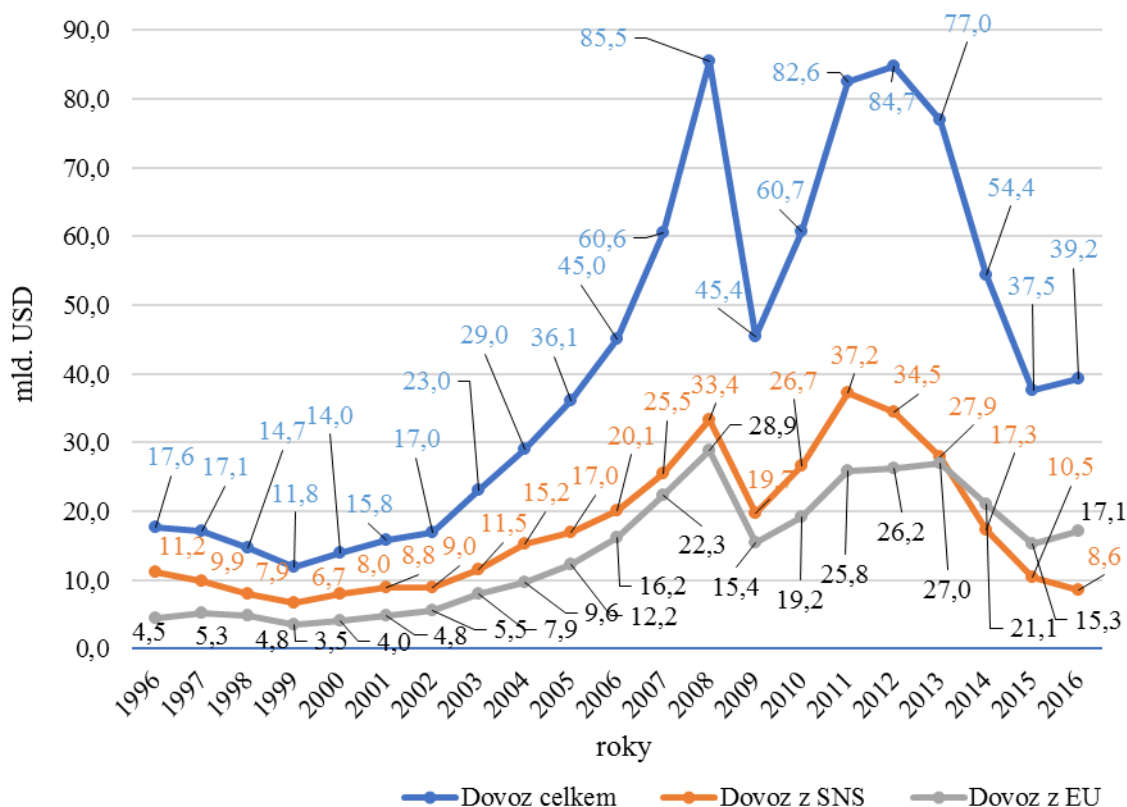
Graf 9
Vývoj vývozu z Ukrajiny v letech 1996-2016 do států SNS, EU a celkem (v mld. USD)

Zdroj: vlastní zpracování, zdroj Ukrajinský statistický úřad (2017)

V dynamice dovozu situace s blokem Společnosti nezávislých států a Evropskou unií měla jiný vývoj (graf 8). Od roku 2000 do roku 2008 objemy dovozu ze strany SNS a EU rostly, pak od roku 2008 do roku 2011 byl pozorován pokles kvůli světové finanční krizi. Ovšem za celé období 1996-2013 objem dovozu ze strany SNS byl větší než ze strany EU.

Graf 10
Vývoj dovozu na Ukrajinu v letech 1996-2016 ze států SNS, EU a celkem (v mld. USD)

Zdroj: vlastní zpracování, zdroj Ukrajinský statistický úřad (2017)

Vytvoření dohody o asociaci způsobilo politické a hospodářské změny, a tak došlo v roce 2016 k poklesu vývozu na Ukrajinu ze strany SNS o 1,9 mld. USD do 8,6 mld. USD a růstu dovozu z EU o 1,8 mld. USD do 17,1 mld. USD.

Díky tomuto směru, kterého se Ukrajina držela posledních 20 let, má poprvé významnější import a export se státy ze společenství nezávislých států a Evropské unie, což mluví o novém směru v rozvoji ekonomiky cestou evropské integrace a větším obchodem s EU.

4.3.2 Zahraniční obchod Ukrajiny se státy EU

V roce 2016 objem obchodování mezi Ukrajinou a EU vzrostl, a proto je EU aktuálně tím největším partnerem v zahraničním obchodě. Podle tohoto sledovaného roku byla sestavená tabulka 4. Celkové obchodování s EU je pro Ukrajinu ztrátové, což ukazuje záporné saldo zahraničního obchodu -3,64 mld. USD. To je způsobeno tím, že se z Ukrajiny do EU povětšinou vyváží suroviny a dováží hotová produkce.

Tabulka 4 Zahraniční obchod Ukrajiny se státy EU v roce 2016 (v mld. USD)

	Vývoz	Dovoz	Saldo
Celkem EU	13,50	17,14	-3,64
Rakousko	0,36	0,47	-0,10
Belgie	0,25	0,45	-0,20
Bulharsko	0,42	0,17	0,25
Velká Britanie	0,32	0,71	-0,39
Řecko	0,16	0,23	-0,07
Dansko	0,16	0,18	-0,03
Estonie	0,10	0,07	0,03
Irsko	0,05	0,08	-0,04
Španělsko	1,00	0,50	0,50
Italie	1,93	1,36	0,57
Kypr	0,05	0,02	0,03
Lotyšsko	0,14	0,11	0,03
Litva	0,26	0,49	-0,23
Luxembursko	0,01	0,06	-0,06
Malta	0,01	0,01	0,00
Nizozemsko	1,00	0,55	0,45
Německo	1,42	4,32	-2,89
Polsko	2,20	2,69	-0,49
Portugalsko	0,23	0,05	0,18
Rumunsko	0,72	0,38	0,34
Slovensko	0,47	0,43	0,04
Slovinsko	0,02	0,14	-0,12
Mad'arsko	1,05	0,80	0,25
Finsko	0,06	0,22	-0,15
Francie	0,45	1,53	-1,08
Chorvatsko	0,04	0,03	0,01
Česká Repulika	0,56	0,65	-0,09
Švedsko	0,07	0,42	-0,35

Zdroj: vlastní zpracování, zdroj Ukrajinský statistický úřad (2017)

Největšími obchodními partnery v Evropské unii je Německo, Polsko, Maďarsko, Nizozemsko, Francie, Španělsko, Itálie. Ve všech případech, kromě Španělska a Itálie jde o záporné saldo zahraničního obchodu. Největší záporné saldo je v obchodování s Německem, a to -2,89 mld. USD. Na druhém místě je Francie -1,08 mld. USD, na třetím Polsko -0,49. Největší kladné saldo je v obchodování se Španělskem (0,57 mld. USD) a s Itálií (0,50 mld. USD).

Skoro opačná situace je v sektoru služeb (viz tabulka 5). Celkově je v tomto sektoru kladné saldo ve výši 583,3 mil. USD v roce 2016. Největším partnerem Ukrajiny je ve službách Velká Británie, se kterou je nejnižší saldo -100,3 mil. USD. Největší saldo lze pozorovat u Německa, a to +124,4 mil. USD.

Tabulka 5 Zahraniční obchod Ukrajiny se státy EU v roce 2016 v sektoru služeb (v mil. USD)

	Vývoz	Dovoz	Saldo
Celkem EU	3004,9	2421,6	583,3
Rakousko	138,3	111,4	26,9
Belgie	59,8	67	-7,2
Bulharsko	26,9	21,2	5,7
Velká Británie	462,9	563,1	-100,3
Řecko	27,5	21	6,6
Dánsko	98,4	37,3	61,1
Estonsko	145,7	48,9	96,8
Irsko	32	75,8	-43,8
Španělsko	45,1	25,7	19,4
Itálie	119,8	31,6	88,1
Kypr	239	250	-11
Lotyšsko	71	44,4	26,6
Litva	35,7	16,1	19,7
Lucembursko	8	5,9	2,1
Malta	102,5	84,9	17,6
Nizozemsko	145,9	108	37,9
Německo	488,4	364,1	124,4
Polsko	220,6	138,6	81,9
Portugalsko	4,4	11	-6,7
Rumunsko	57,6	9,2	48,3
Slovensko	27,1	109,2	-82,1
Slovinsko	15,3	5,4	9,9
Maďarsko	113,3	51,7	61,6
Finsko	19,2	21,8	-2,6
Francie	118,5	91,5	27,1
Chorvatsko	1,7	4,7	-3
Česká Republika	57,9	55,2	2,7
Švédsko	122,5	47	75,5

Zdroj: vlastní zpracování, zdroj Ukrajinský statistický úřad (2017)

Objem obchodu mezi Ukrajinou a EU v oblasti služeb v roce 2016 činil 35,4 % z celkového objemu obchodu se službami Ukrajiny.

V letech 2015-2016 se objem vývozu ukrajinských služeb do členských států EU zvýšil oproti roku 2015 a činil o 3,21 %. Současně se objem dovozu služeb s EU snížil o 10,69 %.

Největší objem vývozu služeb byl u přepravních služeb (54,7 % z celkového exportu služeb), telekomunikačních a počítačových služeb (16,3 %), služby zpracování finančních prostředků (11,6 %) a podnikatelských služeb (7,9 %).

Pozitivní zprávou bylo zavedení zóny volného obchodu mezi Ukrajinou a EU v roce 2016. To znamenalo okamžité zrušení současných dovozních cel na většině zboží (82,6 % - Ukrajina a 91,8 % - EU). Pro zbytek je uvedeno přechodné období. Pro zemědělské produkty jsou od roku 2016 zrušeny poplatky o 35,2 % celních položek ze strany Ukrajiny a 83,1 % ze strany Evropské unie. Ukrajinský sektor zemědělství je docela velkou součástí hospodářství zemí, takže tyto změny zlepší podmínky pro přítok zahraničních investic a zlepší vnitřní situaci v tomto sektoru. Co se týče ostatních zboží, 52 % celních položek Ukrajiny představuje přechodné období od 1 do 7 let, o 9,8 % - částečná liberalizace a 3,0 % celní kvóty.

Během roku 2016 se v návaznosti na makroekonomickou stabilizaci Ukrajiny zavedla celá řada českých společností na ukrajinský trh. V roce 2016 se Ukrajina z pohledu exportu z ČR umístila na 22. místě, z hlediska dovozu na 27. místě, tj. Ukrajina představuje 23. nejvýznamnějšího obchodního partnera České republiky. Pro rozvoj bilaterální hospodářské spolupráce se v roce 2017 obnovuje činnost Mezivládní smíšené komise ČR-Ukrajina pro hospodářskou, průmyslovou a vědecko-technickou spolupráci.

Podobné tendence jsou pozorovatelné i s Německem, Polskem, Itálií a jinými státy. Po poklesu v obchodě v letech 2014-2015 konečně přichází růst, který pozitivně ovlivní Ukrajinskou ekonomiku a může přilákat nové zahraniční investice do země.

V tabulce 6 jsou uvedeny změny v ukazatelích zahraničního obchodu mezi EU a Ukrajinou roku 2015 a 2016, aby byl více viditelný rozdíl mezi stavy ekonomik do podpisu asociační dohody a po. Tyto roky byly vybrány na základě toho, že na začátku roku 2016 byly zrušené obchodní překážky a byla zavedena zóna volného obchodu mezi Ukrajinou a EU.

Tabulka 6 Porovnání ukazatelů zahraničního obchodu mezi Ukrajinou a EU roku 2015 a 2016

	Změny ve vývozu 2015-16 (%)	Změny v dovozu 2015-16 (%)	Rozdíl v saldu 2015-16 (%)	Podíl ve vývozu 2015	Podíl ve vývozu 2016	Podíl v dovozu 2015	Podíl v dovozu 2016
Celkem EU	3,7	11,8	57,4	100	100	100	100
Rakousko	4,1	25,8	361,8	2,7	2,8	2,4	2,7
Belgie	-15,3	22,7	184,1	2,3	1,9	2,4	2,6
Bulharsko	-0,3	-31,7	47,4	3,2	3,1	1,7	1,0
Velká Británie	-13,6	24,4	93,6	2,8	2,4	3,7	4,1
Řecko	3,5	-2,1	-12,2	1,2	1,2	1,6	1,3
Dánsko	7,5	24,8	878,3	1,1	1,2	1,0	1,1
Estonsko	48,1	-14,0	-378,2	0,5	0,7	0,5	0,4
Irsko	-23,1	12,4	141,9	0,5	0,4	0,5	0,5
Španělsko	-3,7	13,7	-16,5	8,0	7,4	2,9	2,9
Itálie	-2,5	39,1	-43,1	15,2	14,3	6,4	7,9
Kypr	-13,1	30,5	-29,6	0,5	0,4	0,1	0,1
Lotyšsko	-8,1	29,1	-59,3	1,2	1,0	0,6	0,6
Litva	9,3	-10,9	-25,9	1,8	1,9	3,6	2,9
Luxembursko	-13,5	6,5	8,8	0,0	0,1	0,4	0,4
Malta	-36,7	-29,8	-9,4	0,1	0,1	0,1	0,1
Nizozemsko	9,9	20,8	-1,0	7,0	7,4	3,0	3,2
Německo	7,2	8,6	9,4	10,2	10,5	25,9	25,2
Polsko	11,3	15,9	42,3	15,2	16,3	15,2	15,7
Portugalsko	-28,8	11,9	-35,5	2,5	1,7	0,3	0,3
Rumunsko	25,8	19,7	33,6	4,4	5,3	2,1	2,2
Slovensko	0,6	25,6	-70,1	3,6	3,5	2,3	2,5
Slovinsko	3,1	6,5	7,0	0,1	0,1	0,8	0,8
Maďarsko	15,8	-50,1	-135,9	7,0	7,8	10,5	4,7
Finsko	29,8	-2,7	-11,7	0,4	0,4	1,5	1,3
Francie	-8,9	71,4	172,7	3,8	3,3	5,8	8,9
Chorvatsko	49,8	95,8	-14,0	0,2	0,3	0,1	0,2
Česká Republika	3,7	36,5	-253,6	4,2	4,1	3,1	3,8
Švédsko	17,6	53,2	63,3	0,5	0,5	1,8	2,5

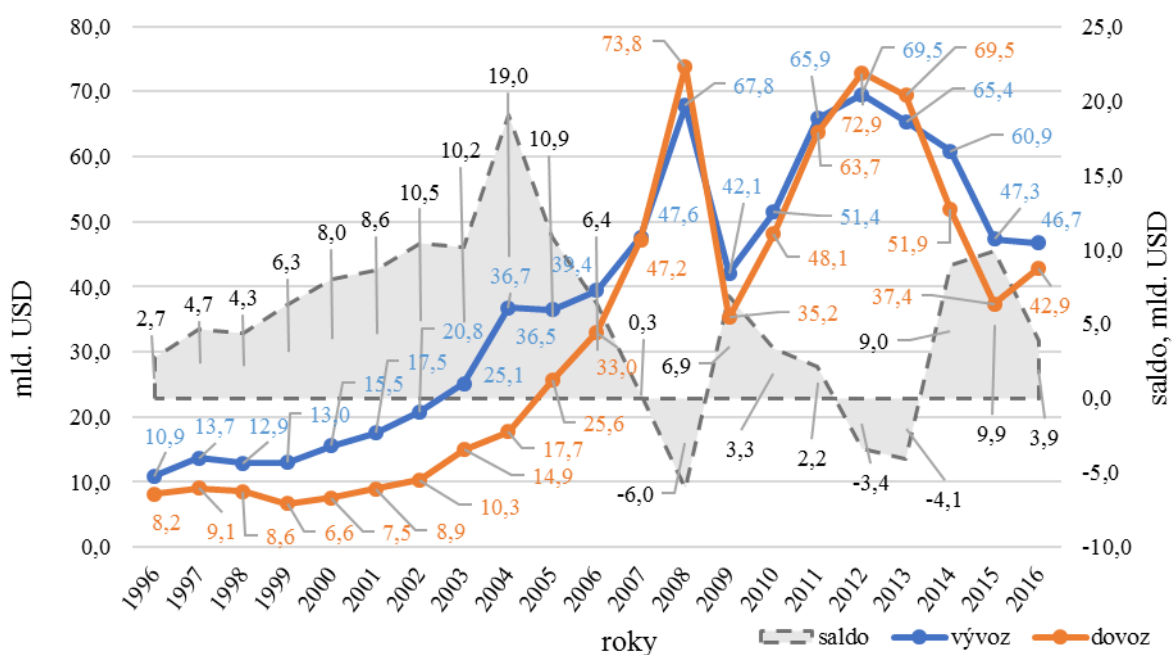
Zdroj: vlastní zpracování, zdroj Ukrajinský statistický úřad (2017)

Zavedení zóny volného obchodu celkem mělo pozitivní dopad na ekonomiku Ukrajiny. Celkový vývoz v roce 2016 z Ukrajiny do EU v porovnání s rokem 2015 vzrostl o 3,7 %, dovoz vzrostl o 11,8 %. Velké pozitivní změny jsou i v saldu, které vzrostlo o 57,4 % (záporné hodnoty). Ukrajina začala poměrně více vyvážet do Estonska, Polska, Rumunska, Maďarska, Finska a Chorvatska a dovážet skoro ze všech států členů EU. Výjimkou v dovozu je Maďarsko, Malta, Litva, Estonsko, Bulharsko.

4.3.2 Zahraniční obchod Ukrajiny s ostatními státy.

V následujícím grafu 11 je zobrazen vývoj vývozu a dovozu z/na Ukrajinu a jejich salda během sledovaného období 1996-2016. Tito ukazatelé obsahují zahraniční obchod s ostatními státy, Amerikou, Asií, Afrikou, Austrálií a Pacifikem.

Graf 11 Vývoj ukazatelů zahraničního obchodu Ukrajiny s ostatními státy v letech 1996-2016 (v mld. USD)

Zdroj: vlastní zpracování, zdroj Ukrajinský statistický úřad (2017)

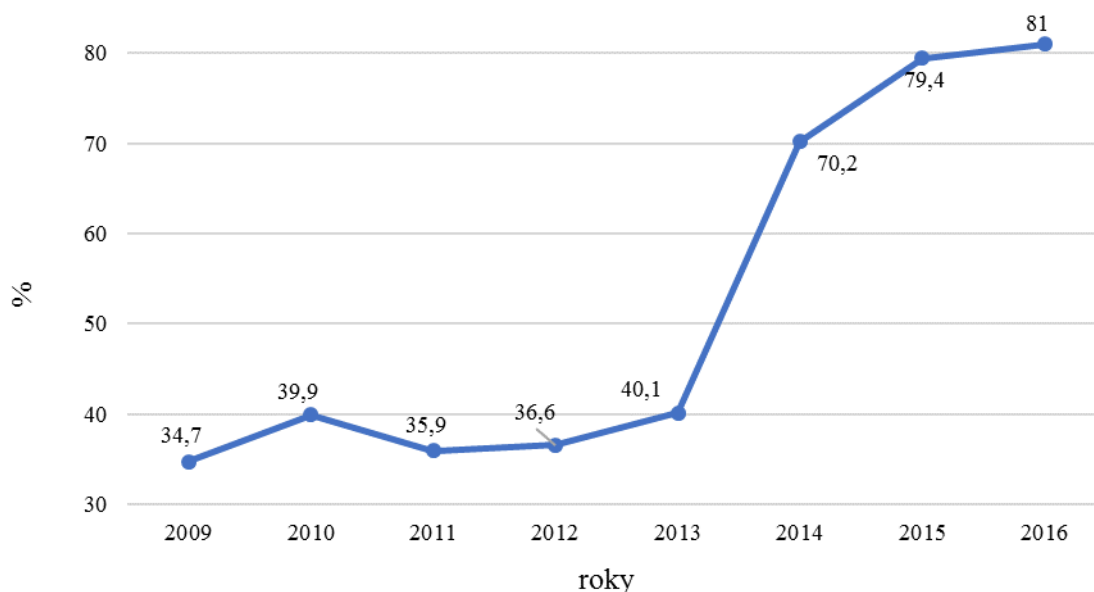
Od roku 1999 objem vývozu a dovozu s ostatním světem začal neustále růst při kladném saldu. Do roku 2004 mělo saldo zahraničního obchodu zcela rostoucí tendenci a v roce 2004 činilo +19 mld. USD. Po roce 2004 saldo začalo klesat a do roku 2007 činilo 0,3 mld. USD. V roce 2008 objem vývozu/dovozu vrostl na 67,8/73,8 mld. USD při záporném saldu -6 mld. USD. Po roce 2008 byl důsledkem světové finanční krize pozorován pokles v objemu vývozu a dovozu při kladném saldu zahraničního obchodu.

Do roku 2013 objem vývozu/dovozu zase narostl a činil 65,4/69,5 mld. USD při záporném saldu. Po uzavření dohody o asociaci objem vývozu/dovozu začal klesat, což bylo způsobeno konfliktem na východě Ukrajiny a nestabilní politickou situací. Od roku 2016 objem vývozu poklesl o 0,6 mld. USD a činil 46,7 mld. USD; v dovozu byl pozorován růst o 5,5 mld. USD až na 42,9 mld. USD při kladném saldu +3,9 mld. USD.

4.4 Zadluženost Ukrajiny

V současném období patří Ukrajina ke státům s velkou veřejnou zadlužeností, která stále roste. V následujícím grafu 12 je znázorněn vývoj veřejnou zadluženosti v letech 2009-2016. Z grafu 12 vyplývá, že Ukrajina měla od roku 2009 do roku 2013 zadluženost v průměru kolem 37 procent. Tedy, že v tomto období zadluženost nebyla vysoká.

Graf 12 Vývoj veřejného dluhu Ukrajiny v letech 2009-2016 (v %)

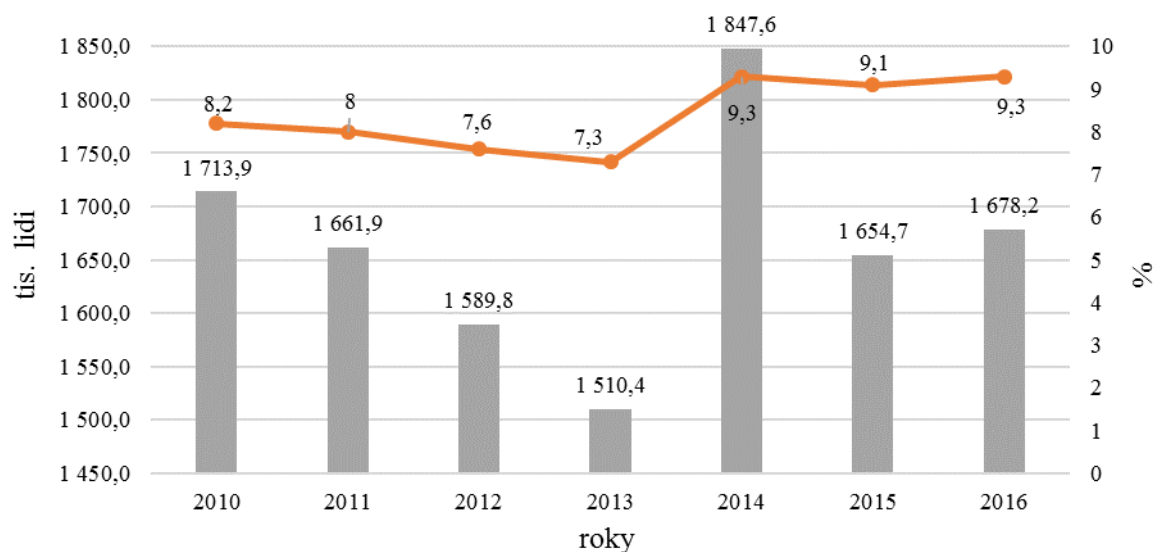
Zdroj: vlastní zpracování, Ministerstvo financí Ukrajiny (2017)

V roce 2014 bylo úspěšně provedeno další jednání s MMF, a tak se MMF rozhodl poskytnout Ukrajině nový program Stand-by kreditu na dva roky ve výši 17,01 mld. USD. Také po tomto kreditu bylo rozhodnuto vzít další. V roce 2014 veřejná zadluženost vzrostla na 70 % HDP. Do roku 2015 tento růst pokračoval na 79,4 procent HDP a v roce 2016 činil 81 % HDP, což dokazuje to, že po roce 2014 začala Ukrajina být zemí s velikou zadlužeností. V roce 2015 během jednání ukrajinská ministryně financí Nataliya Yaresko domluvila zrušení části veřejných dluhů Ukrajiny, mezitím ale zadluženost Ukrajiny stále narůstá.

4.5 Nezaměstnanost Ukrajiny

Nezaměstnanost na Ukrajině vzrostla během posledních šesti let o 1,1 procentního bodu (viz graf 10). Od začátku pozorovaného období v roce 2010 počet nezaměstnaných byl 1 713,9 tis. obyvatel. Tento ukazatel klesl do roku 2013 a v tomto roce byl již 1 510,4 tis. lidí. V roce 2014 kvůli revoluci, změně vlády a konfliktu na východě ukončilo mnoho firem a fabrik svou existenci, a proto se zvýšil počet nezaměstnaných, což vedlo k pracovní migraci uvnitř Ukrajiny a za její hranici. V současné době (2017) za hranicemi pracuje v cizině kolem 6,5 milionů Ukrajinců, a to nejvíce v Rusku, Německu, USA, České republice, Polsku. V roce 2014 byl počet nezaměstnaných stanoven na 1 847,6 tis. obyvatel.

Graf 13 Vývoj míry nezaměstnanosti na Ukrajině během let 2010-2016 (v %, tis. lidí)

Zdroj: vlastní zpracování, Ukrajinský statistický úřad (2017)

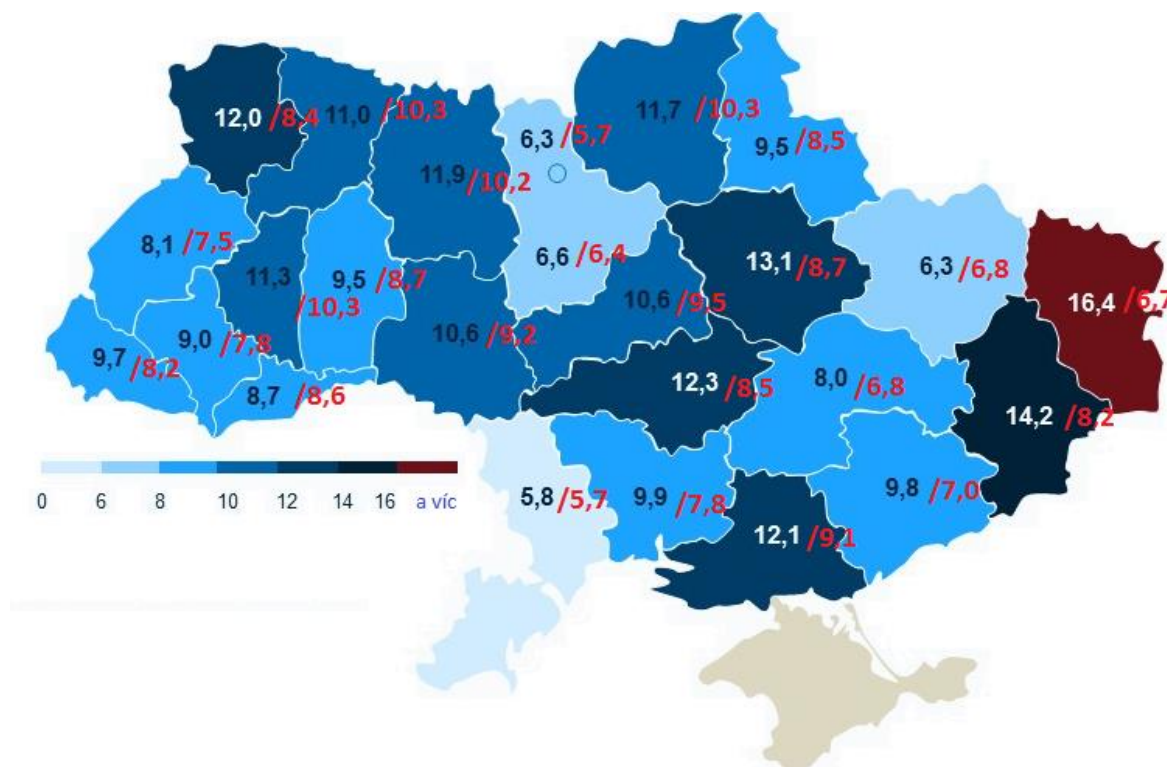
V roce 2015 tento ukazatel hodně klesl, a to o více než 200 tis. na 1654,7 tis. lidí. Do roku 2016 počet nezaměstnaných vzrostl o 23,5 tis. lidí, ale stát hodlá dále bojovat proti nezaměstnanosti a provádět pracovní reformy. Do roku 2016 nedošlo ke změnám v procentu nezaměstnaných. V roce 2014 míra nezaměstnanosti činila 9,3 procent a do roku 2016 se téměř nezměnila (byl pozorován malý pokles v roce 2015 na 9,1 %).

Ohledně složité situace s uprchlickou migrací kvůli konfliktu na východě Ukrajiny Ministerstvo migrace hodlá v budoucnu provést kampaň a najít pracovní místa všem ukrajinským uprchlíkům, kteří se museli přestěhovat do ciziny.

4.5.1 Nezaměstnanost Ukrajiny podle regionů

Jak se dá pozorovat z mapy 1, největší míra nezaměstnanosti je v Luhanském (16,4%) a Doneckém (14,2%) okresu, v dějištích aktuálně probíhajícího vojenského konfliktu. Na třetím místě je Poltavský okres 13,1 %. Vcelku vysoká míra nezaměstnanosti je i na severu Ukrajiny, s výjimkou Kyjeva se svým okresem 6,6 % a 6,3 %.

Mapa 1 Míry nezaměstnanosti Ukrajiny podle regionů a roků (v %)
(modrá/bílá rok 2016/červená rok 2013)

Zdroj: vlastní zpracování, Ukrajinský statistický úřad (2017)

Zatím nejnižší míra nezaměstnanosti je pozorována v Odeském okrese, a to 5,8 %. V roce 2016 největší ukazatelé míry nezaměstnanosti byly v severním a v centrálním regionu Ukrajiny.

V porovnání s rokem 2013 došlo k největším změnám ve východních regionech důsledkem vojenského konfliktu, který vznikl v roce 2014. V řadě západních regionů míra vzrostla v průměru o jeden procentní bod, nejvíce ve Volyňském regionu o 3,6 procentních bodů. V Poltavském okrese je pozorován jeden z největších růstů, a to o 4,4 procentních bodů až na 13,1 %. Podobná situace je i s Kirovohradským okresem. Tam růst činil 3,8 procentních bodů a v roce 2016 ukazatel činil 12,3 %.

4.5.2 Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti na Ukrajině

Ukrajina je státem, ve kterém se přispívá na politiku zaměstnanosti poměrně málo vzhledem k HDP, a to méně než 1 procento. Po vzniku asociační dohody došlo ke změnám jak ve struktuře aktivní a pasivní politiky zaměstnanosti, tak i v základních ukazatelích. V roce 2015 poklesly výdaje na politiku zaměstnanosti o víc než 1 mld. UAH. Velký pokles byl způsoben potřebou ke změně státních výdajů vzhledem k nestabilní ekonomické situaci a konfliktem ve východních regionech. Po roce 2015 se tato situace začala zlepšovat, a tak do roku 2017 vzrostl tento ukazatel na úroveň 8 514 417,8 tis. UAH.

Tabulka 7

**Výdaje na aktivní a pasivní politika zaměstnanosti na Ukrajině
v letech 2013-2017 (v tis. UAH, v % HDP)**

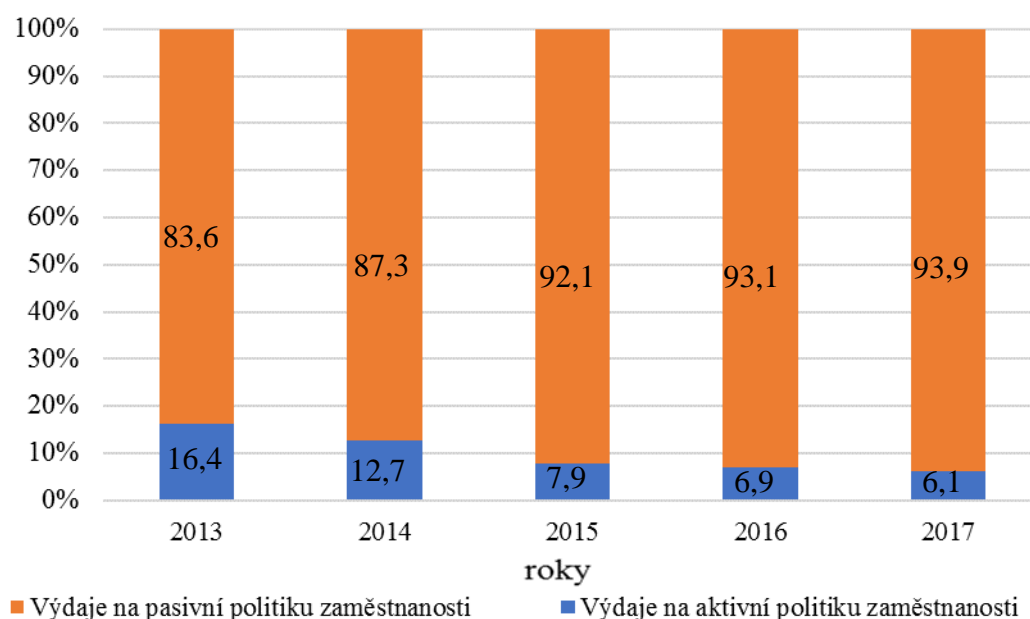
Rok	Výdaje na politiku zaměstnanosti celkem	Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti	Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti	Celkové výdaje na politiku zaměstnanosti vůči HDP, v %
2013	7982202,50	1306135,80	6676066,7	0,54
2014	7755823,80	988652,30	6767171,5	0,49
2015	6735801,90	535044,00	6200757,9	0,34
2016	7155485,90	491051,60	6664434,3	0,30
2017	8514417,80	521934,80	7992483	0,32

Zdroj: vlastní zpracování, Ukrajinský statistický úřad (2017)

Do roku 2017 oproti roku 2015 došlo od uzavření asociační dohody ve struktuře výdajů k poklesu výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti o skoro víc než 50 %, a nárůst výdajů na pasivní politiku o víc než 1 mld. UAH. Vzhledem k celkovému růstu výdajů je dynamika změny procentního podílu k HDP (k roku 2013) stále klesající. Do roku 2016 klesl ukazatel o 0,24 procentních bodů a od roku 2016 začal pomalu růst. V roce 2017 (k roku 2016) byl pozorován růst o 0,02 procentního bodu v poměru celkových výdajů na politiku zaměstnanosti k HDP.

V následujícím grafu 16 je zobrazen podíl výdajů na aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti k celkovým výdajům, což lépe graficky ukazuje, k jakým změnám došlo ve struktuře politiky zaměstnanosti.

Graf 16 Podíl výdajů na Aktivní a pasivní politika zaměstnaností na Ukrajině v letech 2013-2017 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, Ukrajinský statistický úřad (2017)

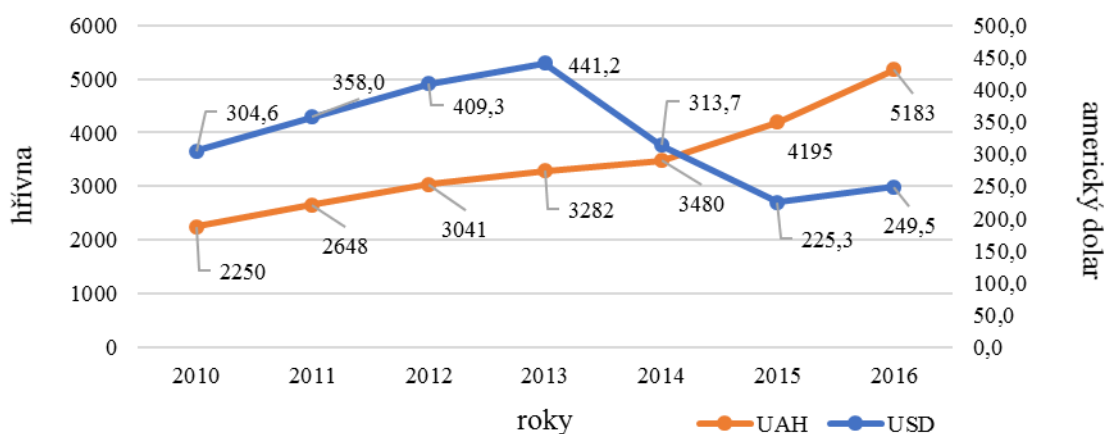
Po roce 2013, lze vidět do roku 2017 klesající dynamiku v podílu aktivní politiky zaměstnanosti, a rostoucí dynamiku výdajů na pasivní politiku zaměstnanosti, což v podstatě dokazuje to, že se nová vláda drží směru podpory pasivní politiky zaměstnanosti a dává jí větší přednost než před rokem 2014.

4.6 Měsíční mzdy na Ukrajině

Ukrajina je zemí s rozvojovou ekonomikou, a tak jsou v současném období průměrné měsíční mzdy na nízké úrovni. V roce 2016 se pohybovala průměrná měsíční mzda kolem 250 amerických dolarů, což je nízká hodnota v porovnání s EU.

V následujícím grafu 17 je zobrazen vývoj průměrné měsíční mzdy na Ukrajině v letech 2010-2016, kde lze vidět, k jakým změnám došlo po vzniku dohody o asociaci.

Graf 17
Vývoj výše reálné průměrné měsíční mzdy na Ukrajině v letech 2010-2016 (v UAH, USD)

Zdroj: vlastní zpracování, Ukrajinský statistický úřad (2017)

Od začátku pozorovaného období v roce 2010 byla průměrná mzda stanovena přibližně na 304,6 USD a rostla až do roku 2013. V roce 2013 byla průměrná mzda stanovena na 441,2 USD měsíčně, což je přibližně o 80 % více než v roce 2016. Po roce 2014 od vytvoření dohody o asociaci byl pozorován pokles průměrné mzdy na 313,7 USD v roce 2014 a na 225,3 USD v roce 2015. Po roce 2015 byl pozorován růst o 24,2 USD, ale podle expertů Ukrajina potřebuje minimálně 10 let, aby se opět vrátila na úroveň průměrné měsíční mzdy roku 2013. V národní měně od roku 2010 do roku 2016 lze pozorovat rostoucí tendenci od 2250 hřiven do 5183 hřiven. Po zohlednění inflace a změně od roku 2013 do roku 2015 průměrná měsíční mzda měla klesající tendenci.

4.6.1 Měsíční mzdy podle odvětví Ukrajiny

V následující tabulce 8 jsou uvedeny vývoje měsíčních mezd v procentech podle odvětví. V roce 2011 byl pozorován růst ve všech odvětvích celkově +17,69 %. V roce 2012 se tento růst zpomalil o 2,85 % a v roce 2013 o 6,91 %, ale pozitivní zprávou je to, že za toto období rostla průměrná měsíční mzda přibližně o 50 USD ročně. V roce 2014 ukazatel průměrné měsíční mzdy poklesl přibližně o 30,2 % oproti roku 2013. Stejná dynamika zůstala i v roce 2015, a proto byl pozorován pokles o 31,1 %. Na konci roku 2016 byl ve všech odvětví pozorován růst v celkově průměrné hodnotě 8,11 %. V přílohách je uvedena tabulka se změnami v amerických dolarech během stejného období.

Tabulka 8 Vývoj meziroční změny průměrné měsíční mzdy na Ukrajině podle odvětví v letech 2011 a 2016 (v %)

Odvětví	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celkem	17,69	14,84	7,93	-30,20	-31,12	8,11
Zemědělství a rybolov	26,24	13,07	11,94	-28,21	-26,02	10,93
Selské hospodářství	25,60	13,33	12,10	-28,16	-27,53	9,12
Průmysl	20,99	12,12	7,92	-30,43	-31,38	7,84
Stavebnictví	29,09	10,85	7,24	-30,96	-29,05	16,58
Velkoobchod a maloobchod	24,92	15,52	11,32	-25,75	-22,04	8,31
Doprava, zásobování	15,60	11,24	5,20	-30,75	-29,44	9,26
Siniční doprava a plynovoy/ropovody	14,81	10,01	6,85	-26,72	-32,67	10,42
Vodní doprava	9,96	-4,91	14,86	-28,61	-19,92	20,22
Letectví	28,36	12,10	6,46	-25,97	-11,81	16,96
Dopravní služby	15,15	12,28	4,99	-31,05	-27,64	7,83
Poštovní služby	11,31	8,98	3,90	-33,58	-35,59	13,11
Organizace stravy	22,89	15,43	8,66	-32,19	-29,59	10,08
Informace a telekomunikace	16,33	17,68	6,86	-26,86	-21,49	17,27
Finance a pojištění	15,72	11,85	4,10	-26,94	-29,97	4,02
Operace s nemovitostí	17,17	9,16	16,86	-26,98	-32,33	14,88
Oborná a vědecká práce	22,68	19,92	5,09	-22,70	-27,24	4,70
Vědecký výzkum	13,62	15,44	6,68	-30,78	-33,43	7,69
Administrativní činnosti	18,40	6,29	10,79	-32,74	-31,59	12,26
Státní služby a obrana	11,48	12,56	8,36	-32,43	-34,41	18,90
Vzdělání	10,24	21,91	6,48	-32,97	-34,80	5,30
Zdravotnictví	9,03	24,06	7,55	-31,65	-33,77	5,16
Sociální služby	8,87	24,66	7,71	-31,70	-33,81	5,35
Rekreace	12,45	26,02	10,81	-28,59	-34,85	2,53
Činnosti v oblasti umění	10,03	24,57	12,37	-36,25	-36,64	6,33
Knihovny, muzea apod.	11,09	21,42	6,13	-33,40	-37,08	6,33
Ostátní služby	18,37	26,14	5,27	-19,19	-38,22	11,12

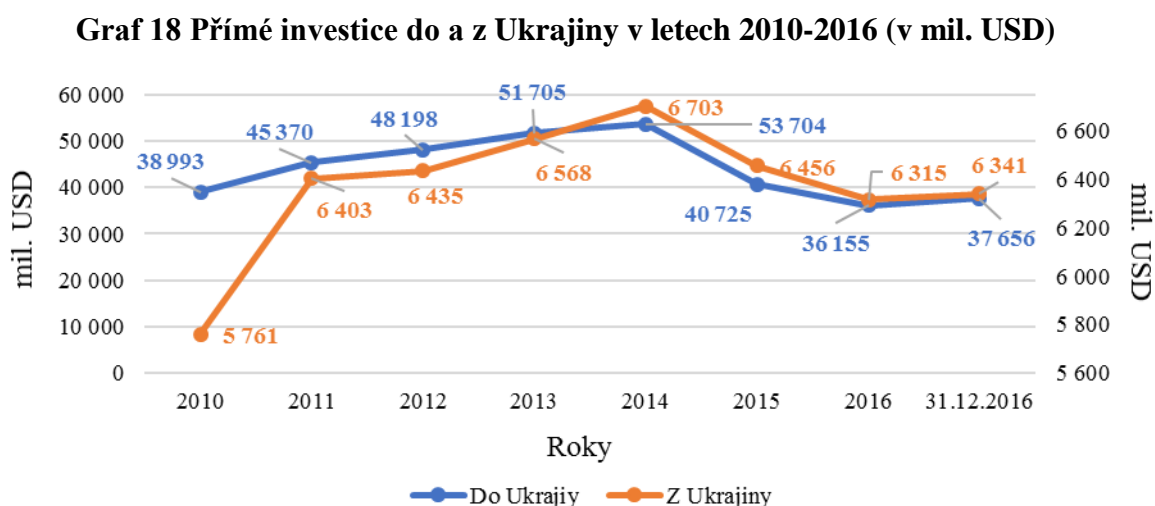
Zdroj: vlastní zpracování, Ukrajinský statistický úřad (2017)

Po podpisu dohody o asociace a zavedení zóny volného obchodu v roce 2016 se dá vidět pozitivní změny. Tak největší změny se dotkly stavebnictví, vodní dopravy, letectví, poštovních služeb, informace a telekomunikace, státních služeb a obrany, administrativní činnosti a ostatní služby. Celkem lze pozorovat růst ve všech odvětvích. Nejmenší růst byl v odvětví rekreace, a to o 2,53 %.

4.7 Přímé investice

Přímé investice jsou důležitým faktorem v rozvoji ekonomiky zemí. V současné době je Ukrajina ve stavu rozvojové ekonomiky, a tak chce vláda vytvořit dobré podmínky pro podnikání, a tak přilákat investory ze zahraničí. Po podpisu dohody o asociace s Evropskou Unií se ukrajinská vláda zaměřila na zlepšení podmínek pro přítok investic z EU a ostatního světa.

Na následujícím grafu 18 je zobrazen vývoj zahraničních investic do a z Ukrajiny v letech 2010-2016. Od roku 2010 do roku 2014 byl v dynamice přímých investic pozorován růst u obou ukazatelů. Také lze vidět velký rozdíl mezi objemem investic ze zahraničí a do zahraničí, což se dá vysvětlit nižším ekonomickým rozvojem zemí.

Zdroj: vlastní zpracování, Ukrajinský statistický úřad (2017)

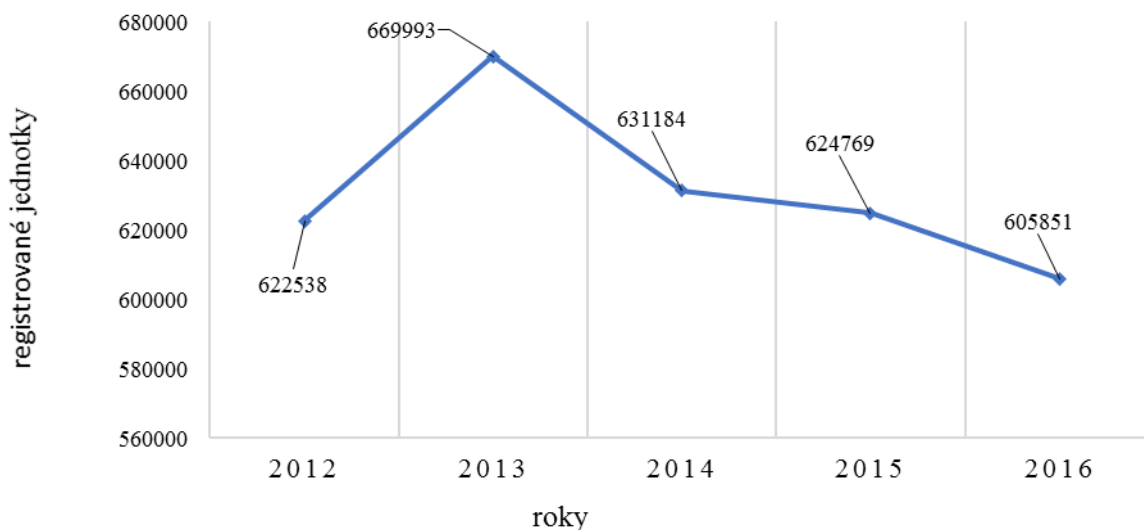
Od roku 2014 změna politických sil a dřív uvedená řada faktorů způsobila pokles v obou ukazatelích do roku 2016. Během roku 2016 se dynamika změnila a už má rostoucí tendenci, což je pozitivní zprávou.

4.8 Podnikatelský sektor

Podpis asociační dohody měl vliv téměř na všechna odvětví ekonomiky Ukrajiny, která mají přímou závislost s podnikatelským sektorem. Na následujícím grafu 19 je zobrazen vývoj počtu podniků na Ukrajině v letech 2012-2016. V roce 2013 byl registrován růst počtu podniků v porovnání s rokem 2012 o 47455 jednotek. V tomto období byl pozorován stálý ekonomický růst, což vytvořilo dobré podmínky pro založení nových podniků a nových investic do Ukrajiny.

Od roku 2014 způsobila změna vlády a nejistá politická situace pokles počtu podniků a odtok investic. Po odchodu Krymu a částí východních regionů ztratila Ukrajina část podniků, což lze vidět v letech 2014. Klesající dynamika se nezměnila ani do roku 2016. Do konce roku 2016 byl počet podniků 605851 jednotek a je menší než ukazatel v roce 2012. Toto je zdůvodněno další nejistou politickou situací a obchodními překážkami ze strany Ruska.

Graf 19 Vývoj počtu podniků na Ukrajině v letech 2012-2016

Zdroj: vlastní zpracování, Ukrajinský statistický úřad (2017)

Z tabulky 9 vyplývá podle tempa růstu v roce 2013 pozorován růst o 7,62 %. Největší růst byl pozorován v těžbě surovin, a to skoro o 18 procent. V administrativních činnostech vzrostl počet podniků o 15 procent, ve vědeckotechnických činnostech o 12. V oblasti

informací a telekomunikace vzrostl počet podniků o 11,6 %. Téměř stejný růst byl ve zdravotnictví, kultuře a sportu.

Po podpisu dohody o asociaci v roce 2014 klesl počet podniků ve všech odvětvích celkově o 5,79 procent. Největší pokles byl pozorován v oblasti skladování, financí a pojištění, těžby surovin a maloobchodu. Také o 9,21 procent klesl počet podniků ve vědeckotechnických činnostech.

Od roku 2015 se začátkem konfliktu na východě Ukrajiny klesl počet podniků v těžbě surovin o skoro 18 procent, protože velká část z nich byla koncentrována na východě Ukrajiny. Ale konečně v oblastech administrativy, vzdělání, zdravotnictví a ostatních službách byl pozorován růst. Největším poklesem v roce 2015 byl pokles v oblasti kultury a sportu, a to o téměř 30 procent.

Do roku 2016 se klesající tendence celkově nezměnila, ale v oblasti ostatních služeb je pozorován stabilní růst již od roku 2014 stejně jako ve zdravotnictví.

Tabulka 9 Vývoj tempa růstu počtu podniků na Ukrajině v letech 2013-2016

Odvětví	2013	2014	2015	2016
Celkem	7,62283	-5,7924	-1,0163	-3,028
Zemědělství a rybolov	4,68579	-5,0679	-0,9164	-3,7415
Průmysl celkem	4,56312	-7,6603	-6,5368	-8,8806
Z toho Těžba surovin	17,9458	-9,2466	-17,898	-15,43
a Zpracování surovin	3,30283	-7,1665	-6,4697	-9,623
Stavebnictví	9,21149	-11,637	-8,3171	-15,703
Maloobchod	8,16726	-8,8184	-7,4014	-12,293
Doprava	9,54235	-6,3279	-2,9734	-8,8088
Zásobování	8,37658	-17,968	-7,4606	-15,43
Informace a telekomunikace	11,6922	-8,5162	-2,5173	-12,01
Finance a pojištění	1,83503	-10,484	-3,8837	-12,376
Operace s nemovitostí	10,1437	-2,8631	-0,1697	-6,2824
Odborná a vědeckotechnická činnost	12,0311	-9,21	-3,1461	-13,444
Administrativa	15,4014	-7,9068	3,12206	15,529
Státní služby a obrana	0,34912	-3,2796	1,24865	-1,5614
Vzdělání	2,55756	-3,6139	2,48209	-0,5132
Zdravotnictví	11,7556	-2,255	5,79972	4,25549
Kultura a sport	11,2909	-2,5335	-29,759	-6,3724
Ostatní služby	7,06839	-0,5623	6,83166	5,52785

Zdroj: vlastní zpracování, Ukrajinský statistický úřad (2017)

Docela důležitým faktorem je podíl počtu podniků podle odvětví, protože de facto velký pokles v odvětví s malým podílem v ekonomice nezpůsobí velké změny.

V následující tabulce 10 je zobrazen podíl podniků Ukrajiny podle odvětví v letech 2013 a 2016 a jejich srovnání, což je vzorem pro odhad viditelných změn po podpisu asociační dohody.

V roce 2013 odvětví s největší podíl zaujímaly ostatní služby v hodnotě 18,4 procent. Na druhém místě maloobchod – 16,8 procent. Dále administrativní činnosti 7,9 procent, zemědělství 7,6 a celkový průmysl 7,5 procent.

Po podpisu dohody o asociaci došlo ke změnám. V největším odvětví, ostatní služby, lze vidět růst o 12,1 % v počtu 2016 oproti 2014. Na druhém místě beze změn je maloobchod, ale v tomto odvětví v porovnání s rokem 2013 počet podniků klesl o 25,9 procent. Administrativa zůstala na třetím místě a vzrostla o 9,7 procent v počtu jednotek podnikání. Největší pokles počtu jednotek v porovnání s rokem 2013 byl pozorován v oblasti těžby surovin, a to o 37 procent. Oblast zdravotnictví je poslední oblast, ve které v porovnání s rokem 2013 je rostoucí tendence o 7,8 procent. Celkově od roku 2013 do roku 2016 počet podniků klesl o 9,6 %.

Tabulka 10 Podíly odvětví dle počtu podniků na Ukrajině v letech 2013 a 2016 (v %)

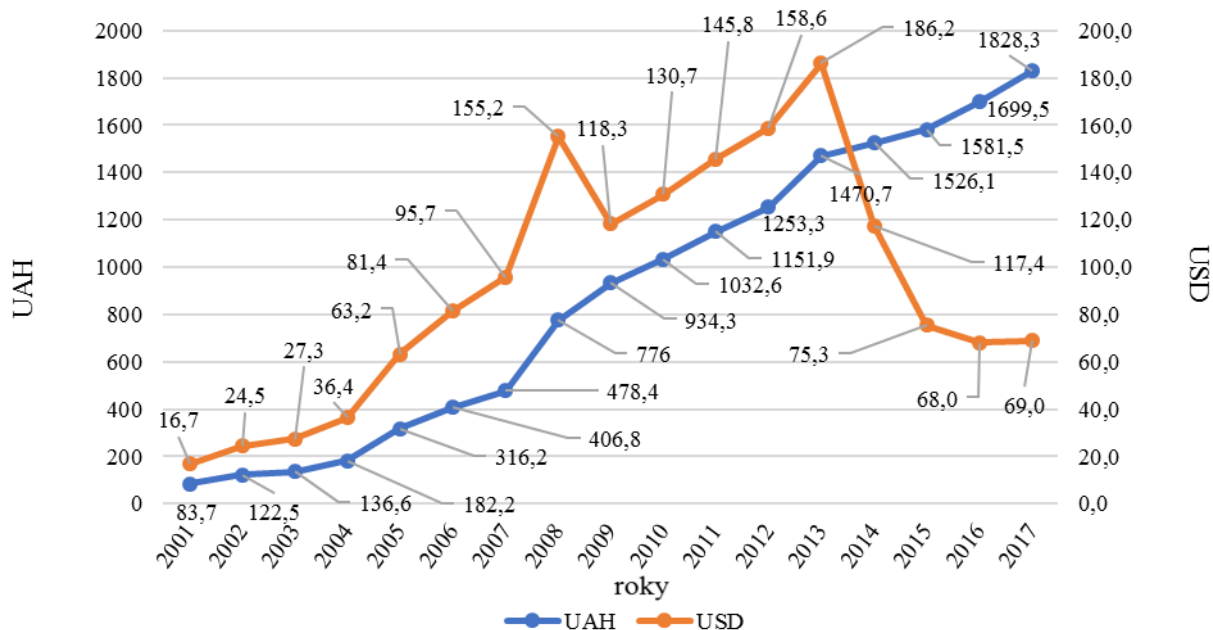
Odvětví	Podíl 2013	Podíl 2016	Procentuální změna roků 2013 a 2016 (v počtu podniků)
Zemědělství a rybolov	7,6	7,6	-9,5
Průmysl celkem	7,5	6,5	-21,4
Z toho Těžba surovin	0,3	0,2	-37,0
a Zpracování surovin	6,3	5,5	-21,5
Stavebnictví	5,5	4,2	-31,7
Maloobchod	16,8	13,7	-25,9
Doprava	2,6	2,3	-17,1
Skladování	1,6	1,1	-35,8
Informace a telekomunikace	2,3	2,0	-21,5
Finance a pojištění	0,8	0,7	-24,6
Operace s nemovitostí	5,3	5,4	-9,1
Odborná a vědeckotechnická činnost	5,9	5,0	-23,9
Administrativa	7,9	9,6	9,7
Státní služby a obrana	6,7	7,2	-3,6
Vzdělání	6,2	6,7	-1,7
Zdravotnictví	3,6	4,2	7,8
Kultura a sport	1,3	0,9	-35,9
Ostatní služby	18,4	22,8	12,1
Celkem	100,0	100,0	-9,6

Zdroj: vlastní zpracování, Ukrajinský statistický úřad (2017)

4.9 Výše starobního důchodu na Ukrajině

Výše starobního důchodu na Ukrajině bylo vždy bolestivým tématem, protože kvůli nestabilním ekonomickým situacím byla výše starobního důchodu vždy na poměrně nízké úrovni. V následujícím grafu 20 je zobrazen vývoj výši průměrného starobního důchodu na Ukrajině během let 2001-2017. Z grafu lze zjistit, že v roce 2001 průměrná výše důchodu byla pouze 16,7 amerických dolarů měsíčně.

Graf 20 Vývoj výše průměrného starobního důchodu na Ukrajině v letech 2001-2016

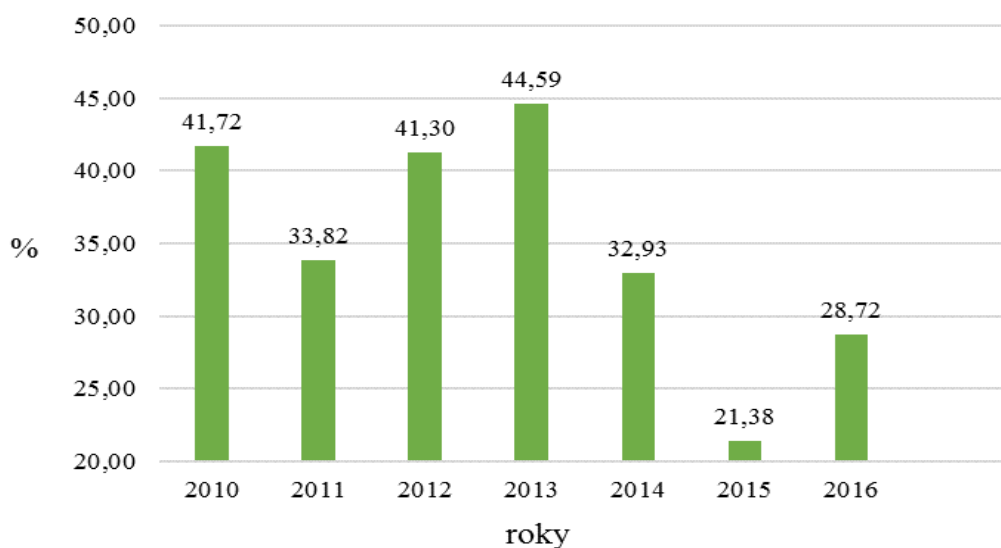

Zdroj: vlastní zpracování, Ukrajinský statistický úřad (2017)

Do roku 2008 byla pozorována rostoucí tendence, a pouze v roce 2009 byl pozorován pokles jako důsledek světové finanční krize. Rostoucí charakter se nezměnil ani do roku 2013, kdy průměrná výše důchodu byla 186,2 USD měsíčně místo 16,7 USD jako v roce 2001.

Po roce 2014 poklesla důsledkem složité a nejisté politické a ekonomické situace výše průměrného důchodu do roku 2016 na 68 amerických dolarů měsíčně. Pouze v roce 2017 byl pozorován růst ukazatele o 1 USD v porovnání s rokem 2016 a v nacionální měně je to 1828,3 ukrajinské hřivny.

Graf 21 Vývoj výši podílu průměrného měsíčního reálného starobního důchodu vůči průměrné měsíčně nominálně mzdě na Ukrajině v letech 2010-2016 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, Ukrajinský statistický úřad (2017)

Z grafu 21 vyplývá, že v pozorovaném období výše podílu průměrného měsíčního reálného starobního důchodu vůči průměrné měsíčně nominálně mzdě po roku 2013 začal klesat do roku 2015. Po podepsání dohody o asociace v roce 2014 a zavedení zóny volného obchodu mezi Ukrajinou a EU v roce 2016 tento ukazatel vzrostl o 7,34 % oproti roku 2015, což říká o zlepšující pozice lidí, kteří jsou ve starobním důchodě.

5 Výsledky a diskuze

Po rozpadu Sovětského svazu zdělila Ukrajina docela rozvinutou ekonomiku v oblasti těžby a zpracování surovin. Tato ekonomika měla potenciál, ale potřebovala investice, protože technický základ byl starý a neúčinný v porovnání třeba s technologií v západní Evropě. Docela velkým problémem byl pro Ukrajinu přechod Ruska k tržní ekonomice, když Rusko zvýšilo ceny ropy a plynu podle světových cen, což přivedlo k velké inflaci na Ukrajině kvůli její energetické závislosti na Rusku. Téměř hned na začátku existence Ukrajiny jako nezávislého státu se vláda rozhodla vzít směr na asociaci se západem Evropy. Tento směr nebyl pro Ukrajinu jednoduchým cílem, protože ukrajinské technologie nebyly konkurenční pro západ Evropy a z jiné strany Rusko se snažilo přilákat Ukrajinu do obchodování ve svém bloku Společenství nezávislých států. Odmítnutí dohody o asociaci s EU tehdejšími prezidentem Janukovyčem způsobilo velkou vlnu nespokojenosti ze strany obyvatelstva, během které došlo k revoluci, anexi Krymu a zbrojenému konfliktu na východě Ukrajiny, což potvrdilo důležitost Ukrajiny jako strategického partnera pro Rusko.

Asociační dohoda se pro Ukrajinu stala tím prvním podnětem pro integraci s EU. Podpis dohody o asociaci neproběhl mírně. Ze strany EU Ukrajina dostala mnoho úkolů pro reformování státního systému. Ze strany Ruska došlo k protestům a obavám, že podpis této dohody ohrožuje obchod Ruska. Tyto střety způsobily nestabilní ekonomickou situaci a řadu omezení pro obchod mezi Ukrajinou a Ruskem. Odchod Krymu a částí východních regionů také znamenal, že se ekonomika setkala s dalším problémem. Tak došlo k poklesu HDP o 92,7 mld. USD od roku před podpisem dohody o asociaci (2013) do roku 2015 s ročním tempem růstu kolem -30 %, což znamenalo velký úder pro ekonomiku. Na regionální úrovni tento negativní dopad je viditelný nejvíce u východních regionů, ve kterých došlo k zbrojenému konfliktu, ale v ostatních regionech naopak došlo k růstu v národní měně (nejvíce ve hlavním městě Kyjevě o 36 %). Také podle ukazatelů HDP podle odvětví v národní měně došlo do roku 2015 k růstu skoro ve všech sektorech, nejvíce v zemědělství, lesnictví a rybolovu o 46,52 %.

Velký pokles výší reálného HDP je zdůvodněn inflací, ke které došlo po podpisu dohody o asociaci a reakci Ruska spolu s nestabilní politickou situací na Ukrajině. V roce 2015 meziroční inflace činila 43,3 % oproti roku 2013 – 0,5 %, tak velký růst v od roku 2014 taky byl pro ekonomiku velkým úderem, což vedlo k negativním dopadům v celé řadě makroekonomických ukazatelů. V roce 2016 míra nezaměstnanosti činí 9,3 %, což je

víc než oproti roku 2015 o 0,2 % procentní bod. Došlo také k poklesu výší mezd a důchodů. Proto v roce 2013 klesla průměrná měsíční mzda od roku 2013 do roku 2015 o 215,9 USD. Výše důchodu z 186,2 USD v roce 2013 do 69 USD v roce 2017. Došlo také ke změně zadluženosti Ukrajiny. Změna politických sil na Ukrajině a podpis dohody o asociaci vedly k nové politice Mezinárodního měnového fondu ohledně situace na Ukrajině. Od roku 2014 Ukrajina začala spolupracovat s měnovým fondem a dostávat úvěry na reformaci státního systému, a to soudního systému, boji proti korupci apod. Od roku 2013 celkový ukazatel zadluženosti Ukrajiny vzrostl o skoro 41 procentní body. Po zavedení zóny volného obchodu mezi Ukrajinou a EU v ukazateli zadluženosti lze pozorovat poměrně malé rostoucí tendence o 1,6 procentní bod oproti roku 2015.

Tyto změny v ekonomice způsobily také změny i v zahraničním obchodě. Východní regiony, část, kterých je pod kontrolou rebelů (tzv. Donecká a Luhanská lidové republiky) před konfliktem tvořili poměrně velkou část podílu HDP Ukrajiny ze kterých se hodně vyváželo a konflikt tento rozvoj hodně zpomalil. Také v porovnání s rokem 2013 klesl celkový vývoz do EU z Ukrajiny o 24,1 % a dovoz o 57,8 %. Podle podílu států EU ve vývozu se situace skoro nezměnila, ale více se vyváží do Španělska (o 1,5 procentní bod), do Německa a Polska (+ 0,9 procentní bod a +1,1 procentní bod). Méně se vyváží do Velké Británie, Maďarska, Slovenska, Rakouska, Belgie, Bulharska a do řady ostatních států, kde tento rozdíl skoro není viditelný. V dovozu došlo k ještě větším změnám. Dovoz v porovnání s rokem 2013 klesl v roce 2016 o 57,8 % jak už bylo řečeno. Podle podílu situace se téměř vůbec nezměnila. Změny se liší v intervalu 0,1-0,3 % ve většině případů. Výjimkou je Francie, kde je pozorován růst o 2,5 % a Švédsko o 0,7 %.

Podpis dohody v roce 2014 neznamenal pro Ukrajinu pozitivní změny hned, což bylo jasné z reakce Ruska. Hlavní pozitivní změnou pro ukrajinskou ekonomiku se stalo zrušení obchodních překážek mezi EU a Ukrajinou v roce 2016 a vytvoření zóny volného obchodu. Proto při poklesu celkových objemů dovozu a vývozu Ukrajina dosáhla v roce 2016 pozitivních změn v ukazatelích zahraničního obchodu. Od roku 2005 docházelo na Ukrajině k nevyrovnanému saldu zahraničního obchodu, například v roce 2008 -18,6 mld. USD, v roce 20012 -15,9 a -13,7 v roce 2013. Po podpisu dohody o asociaci a změnám v zahraničním obchodu (tak došlo k většímu obchodování s EU v porovnání s Ruskem a blokem SNS na základě ukazatelů vývozu/dovozu) činilo saldo Ukrajinského zahraničního obchodu v roce 2014 -0,5 mld. USD, v roce 2015 0,6 a -2,9 v roce 2016, což dokazuje tendenci vyrovnání salda zahraničního obchodu. V roce 2016 celková výše vývozu z Ukrajiny do států Evropské Unie činila 13,5 mld. USD oproti roku 2015 13 mld.

USD. Zrušení obchodních překážek umožnilo navýšit vývoz do EU o 0,5 mld. USD jen v prvním roku po zrušení obchodních překážek. Dle světových tendencí malý a střední byznys potřebuje nějaký čas na přizpůsobení a využití těchto výhod, takže s nějakým zpožděním tento sektor začne taky využívat výhody zóny volného obchodu mezi Ukrajinou a EU. Inlace se za poslední dva (2016, 2017) roky snížila a ukazatel inflace aktuálně klesl na přibližně 14 procent a při politice cílování na 6-10 %. Pozitivní dopad lze pozorovat i v úrokové míře. Tak meziroční tržní úroková míra poklesla v roce 2015 činila 25,22 % a v roce 2017 stanovila 15,92 %.

Ukazatel průměrné meziroční reálné mzdy začal v roce 2016 zase růst. Stejná situace je i s výší důchodu. V oblastí zdravotnictví a ostatních služeb, které tvoří největší část podílu podniků je pozorovaná rostoucí tendence. Přímé investice do a z Ukrajiny od roku 2016 začaly růst. Na základě toho lze říci, že ekonomika prošla cyklem recese a přišla do okamžiku růstu. Důležité je to, že tento růst je dokázán za podmínek zbrojného konfliktu a změny zahraničního obchodu při překážkách ze strany Ruska. Takže lze říci, že při provádění úspěšných politických kampaní ohledně ukončení konfliktu a zrušení části překážek ze strany Ruska Ukrajina může vejít v nový, ještě rychlejší cyklus ekonomického růstu a další integrace do EU.

Tabulka 11 Změny ve vývoje ekonomiky Ukrajiny v HDP a inflaci po podpisu asociační dohody

Ukazatel	Pozitivní změny	Negativní změny
HDP (v reálné hodnotě, meziroční)	Růst o 2,7 mld. USD (2,9 %) oproti roku 2015 za podmínky konfliktu na východě	Obchodní překážky ze strany Ruska, které způsobily pokles HDP přibližně o 2 mld. USD ročně
HDP na regionální úrovni (meziroční)	Růst ve všech regionech s průměrnou hodnotou kolem 25 % ročně	Výjimkou jsou východní regiony, kde trvá konflikt (není dopad asociační dohody)
HDP dle odvětví (meziroční)	Růst ve všech odvětví, nejvíce v zemědělství, lesnictví a rybolovu (+46,58 % v roce 2015 oproti roku 2014)	Pokles v oblasti financí a pojišťovnictví o 7,76 % v roce 2015 oproti roku 2014
Vývoj inflace (CPI, meziroční)	V porovnání s inflací v roce 2014 (24,9 %) a 2015 (43,3 %) úroveň inflace v roce 2017 (14,41) s růstem o 2,01 procentních bodů oproti roku 2016 je lepším výsledkem za podmínku konfliktu na východě Ukrajiny.	Růst o 2,01 procentních bodů v roce 2017 oproti roku 2016 se vzdaluje od inflačního cíle (6-10 % v roce 2017)
Inlace, dle indexu cen výrobců (meziroční)	Pokles inflace na 1,02 % v roce 2017 oproti roku 2016 (o 34,68 procentních bodů)	-

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 12 Změny ve vývoje ekonomiky Ukrajiny v tržní úrokové míře, zahraničním obchodě a veřejném dluhu po podpisu asociační dohody

Tržní úroková míra (meziroční)	Pokles o 1,44 procentního bodu v roce 2017 oproti roku 2016	-
Vývoz (meziroční, mld. USD)	Zóna volného obchodu mezi Ukrajinou a EU, nárůst vývozu do EU o 0,5 mld. USD v roce 2016 oproti roku 2015	Celkový pokles o 1,7 mld. USD v roce 2016 oproti roku 2015
Dovoz (meziroční, mld. USD)	Celkový růst o 1,7 mld. USD v roce 2016 oproti roku 2015 a ze strany EU o 1,8 mld. USD v roce 2016 oproti roku 2015	Pokles dovozu z bloku Společenství nezávislých států o 1,9 mld. USD v roce 2016 oproti roku 2015
Relace mezi Ukrajinou a EU	Celkový vývoz vzrostl o 3,7 %, Dovoz o 11,8 %, celkové saldo vzrostlo o 57,4 %. Zlepšení salda s Rakouskem, Belgií, Bulharskem, Velkou Británií, Dánskem, Irskem, Lucemburskem, Německem, Polskem, Rumunskem, Slovinskem, Francií, Švédskem v roce 2016 oproti roku 2015	Zhoršení salda s Řeckem, Estonskem, Španělskem, Itálií, Kyprem, Lotyšskem, Litvou, Maltou, Nizozemím Portugalskem, Slovenskem, Maďarskem, Finskem, Chorvatskem a Českou Republikou v roce 2016 oproti roku 2015
Veřejný dluh	Narůst o 1,6 procentního bodu v roce 2016 oproti roku 2015	

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 13 Změny ve vývoje ekonomiky Ukrajiny v nezaměstnanosti, výše průměrné měsíční mzdy, podnikovém sektoru a výši starobního důchodu po podpisu asociační dohody

Nezaměstnanost	-	Růst o 0,2 procentního bodu v roce 2016 oproti roku 2015
Politika zaměstnanosti	Celkové výdaje na politiku zaměstnanosti vůči HDP (v %) vzrostly o 0,2 procentního bodu v roce 2017 oproti roku 2016	Pokles výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti o 0,8 procentního bodu v roce 2017 oproti roku 2016
Výše průměrné měsíční mzdy	Růst v nominální hodnotě o 988 hřiven a reálné hodnotě 24,2 dolarů v roce 2017 oproti roku 2016. Růst ve všech odvětví. Nejvíce ve vodní dopravě, státních službách a obraně.	-
Investice do Ukrajiny	Narůst o 1501 mil. dolarů v roce 2017 oproti roku 2016	-
Registrovaný počet podniků	Narůst počtu podniků v zdravotnictví o 7,8 %, administrativě o 9,7 %, ostatní služby o 12,1 %	Pokles o 18918 jednotek v roce 2016 oproti roku 2015
Výše starobního důchodu	Růst v nominálně hodnotě o 128,8 hřiven v roce 2016 oproti roku 2015 a o 7,34 procentních bodů v podílu reálného měsíčního starobního důchodu k průměrné nominální měsíčné mzdě.	-

Zdroj: Vlastní zpracování

6 Závěr

V současné době je Ukrajina ve stavu konce recese, způsobené změnou ekonomických a politických směrů. Vznik asociační dohody byl důsledkem dlouhé politické spolupráce se západní Evropou, které umožnilo vytvořit zónu volného obchodu mezi Ukrajinou a EU a zavést bezvízový styk mezi Ukrajinou a EU.

Ekonomika Ukrajiny se po podpisu dohody o asociaci setkala s celou řadou problémů, které byly způsobeny politickými důvody většinou ze strany Ruska a omezení obchodu s blokem Společenství nezávislých států. Zbrojný konflikt na východě také zkomplikoval vývoj ekonomiky.

Podpis dohody o asociaci umožnil zrušit celní překážky a vytvořit zónu volného obchodu, což vedlo k většímu obchodování Ukrajiny s EU (růst vývozu z Ukrajiny do EU a růst dovozu na Ukrajinu z EU). Došlo ke zlepšení celkového salda zahraničního obchodu a celkového salda zahraničního obchodu s Evropskou Unií (u některých států členů EU lze pozorovat zhoršení salda). Po roce 2016 ekonomika přestala klesat kvůli teritoriálním změnám a rozvojem konfliktu na východě, a naopak započala svůj růst. Tento růst je dokázán za podmínky konflikty na východě Ukrajiny. V sektoru zdravotnictví lze pozorovat růst nových podniků a v sektoru ostatních služeb také v porovnání s obdobím před podepsání dohody o asociace s EU. Začal růst počet investic do Ukrajiny a také z ní. V nezaměstnanosti lze pozorovat rostoucí tendence při klesající tendenci počtu registrovaných jednotek podniků. Výše průměrných mezd ve všech sektorech začaly růst při poměrně nízké inflaci, která také viditelně poklesla v porovnání s rokem 2014 a 2015. Ukrajina začala aktivně spolupracovat s Mezinárodním měnovým fondem, který poskytuje úvěry pro reformování státního systému. Negativní dopady lze vidět v aktivní a pasivní politice zaměstnanosti. Částka věnována politice zaměstnanosti v porovnání s obdobím před uzavřením asociační dohody byla větší, a celkový počet nezaměstnaných lidí vzrostl. Po vytvoření v roce 2015 zóny volného obchodu se zlepšila pozice důchodců.

Lze říci, že stav ekonomiky po vzniku asociační dohody poklesl důsledkem politických změn a ekonomických překážek ze strany Ruska a bloku SNS. Ukončení konfliktu na východě způsobí zrychlení ekonomického růstu a těsnější spolupráci s EU. Spolupráce s EU přináší pro Ukrajinu perspektivy v technologickém, intenzivním rozvoji a reformaci státního systému.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

BOYKO O.D, 2002. *Istorya Urajiny*. Kyjěv : Vydavnyctvo Akademiya. 654 s. ISBN 966-580-122-8

BEGMA V.M. a kol, 2013. *Vojensko-technická a vojensko-průmyslová politika Ukrajiny v současném období*. Kyjěv : NACIONALNYJ ISTITUT STRATEGICHNYCH DOSLIDZHEN (Státní institut strategických studia). 206 s. ISBN 978-966-554-186-8

BEZRODNIY Yuriy a kol. 2012. *Vydatni ukrajinski vcheni u sitoviy nauci*. Kyjěv : Praymkdruk. 107 s. ISBN 978-966-2735-06-2

CHAIKOVSKIY Yaroslav. 2015. *ANALYTICAL ESTIMATION OF THE CREDIT RELATIONSHIP BETWEEN UKRAINE AND THE INTERNATIONAL MONETARY FUND*. Ternopil: Ekonomichna dumka. s.205-211. ISSN 1993-0259

KASYANOV Georgiy, 2015. *Osvitnya Systema Ukrajiny 1990-2014*. Kyjěv : Instytut rozvytku osvity. 52 s. ISBN 978-966-7128-90-6

KŠIČOVÁ Danuše, 2014. *Z dějin ukrajinské kultury*. Brno: Masarykova Univerzita, 266 s. ISBN 978-80-210-7495-8

LYTVYN V.M, 2011. *Ekonomichna Istoriya Ukrajiny*. TOM 1. Kyjěv : Nika-Centr. 686 s. ISBN 978-966-521-571-4

LYTVYN V.M, 2004. *Encyklopediya Istorii Ukrajiny*. Kyjěv : Vydavnyctvo Naukova Dumka. 524 s. ISBN 966-00-0405-2

MARKEVYCH Kateryna a kol, 2017. *Energetychna galuz Ukrajiny, Pidsumky 2016 roku*. Kyjěv : Zapovit. 163 s. ISBN 978-966-2050-03-5

MOROKO V, 2015. *USNA ISTORIYA RUSKO-UKRAJINSKOVI VIYNY 2014-2015*. Kyjěv : K.I.S. 176 s. ISBN 978-617-684-120-3

NALYVAYKO L.R, 2009. *Derzhavnyi lad Ukrajiny: Terotyko-pravova model*. Charkov : Vydavnyctvo Pravo. 598 s. ISBN 978-966-458-162-9

POMETUN O.I. GUPAN, N.M., 2008. *Pidručnyk z istorii Ukrajiny 11 klas*. Charkov : TOV Sycja, 327 s. ISBN 978-966-2542-24-0

PRUTSKA O.O, 2010. *Upravlinnya drzhavnym borgom.*, Kyjěv : Centr uchbovoyi literury, 216 s. ISBN 978-611-01-0122-6

PIRON I.V, 2010. *Suchasna derzhavna politika zajnyatosti naselelnya v Ukrajin.*, Kyjěv : Kyjěvská státní univerzita Tarasa Ševčenka.7 s. ISSN 1995-6134

- PRYLYPKO S. M**, 2015. *Trudove pravo: posib. Dlya pidgot. Do derzh. Ispytu*. Charkiv : Pravo, 230 s. ISBN 978-966-458-850-5
- REJENT O., Maliy O**, 2010. *Pidručnyk z istorii Ukrajin 10 klas*. Kyjěv : GENEZA. 238 s. ISBN 978-699-11-0018-2
- ŠIŠKOVÁ Naděžda**, 2014. *From Eastern Partnership to the Association. A Legal and Political Analysis*. Cambridge : Schollars Publishing. 296 s. ISBN 978-1-4438-5819-9
- SVOBODA Pavel**, 2010. *Právo evropských vnějších vztahů*. 1.vydání. Praha : C.H. Beck. 264 s. ISBN 978-80-7400-352-3
- SUBTELNIY Orest**. 1993. *Ukrajina: Istoriya*. 3. doplněné vydání, Kyjev : Lybid'. 201 s. ISBN 5-325-00090-X.
- VYŠŠÍ RADA UKRAJINY**. *Pro rekomendaciji parlamentskych sluchan na temu : Pro stan dotrymannja konstytucijnych garantiy trudovych prav gromadyan*, 2009., № 892-VI // ВВР України. – 2009. - № 28. – 370 s.
- ZBARSKIY V.A. a kol**, 2012. *Ekonomika silskogo gospodarstva*. Kyjěv : AGROOSVITA. 352s. ISBN 978-966-2007-72-5
- ZHALILA YA. A**, 2009. *Ekonomichna kryza v Ukrajin: vymiry, ryzyky, perspektyvy*. Kyjěv : NISD. 142 s. ISBN 966–554–150–1
- ZHUK I.M**, 2016. *Ukrajina v cyfrach*. Kyjěv : Státní statistický úřad. 239 s. ISBN 978-966-8459-83-2

Internetové zdroje

- AKTUÁLNĚ**. *Z Ukrajiny už uprchlo 900 tisíc lidí, většina ro Ruska*. 2015 [online]. Dostupne z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/z-ukrajiny-uz-uprchlo-900-tisic-lidi-vetsina-do-ruska/r~b9cf55561c9f11e5a43f002590604f2e/?redirected=1502811291>
- BBC**. *Donetsk view: Ukraine 'other half' resents Kiev protests*. 2013 [online]. <http://www.bbc.com/news/world-europe-25198943>
- BBC**. 2010. *Ukraine's parliament votes to abandon Nato ambitions* [online]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/10229626>
- KLIMENT S**. *Ukrajina může ohrozit energetické potřeby Evropy*. 2006. [online]. Dostupne z: <https://legacy.blisty.cz/art/29131.html>
- BSEC**. *BEEC at a glance*. 2017 [online]. Dostupne z: <http://www.bsec-organization.org/Pages/homepage.aspx>
- CENTR ANALIZA MIROVOY TORGOVLI ORUZHIIEM** (Analytický centrum světového obchodu zbraně). *Vojennaja tehnika VS Ukrajin, ostavshajasa v Krymu, i*

osnovnaja specializacija predrijatij OPK Kryma (Ukrajinské ozbrojené síly a vojenská technika, která zůstala na Krymu i hlavní specializace zbrojních podniků na Krymu). 2014. [online] Dostupne z:

<http://www.armstrade.org/includes/periodics/mainnews/2014/0327/100623183/detail.shtml>

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY, 1947-2017 ©. *Ukrajina* [online]. [cit. 23.04.2017]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>

DEGTYAR Valentyn. *Protesty proty milicii, Evromajdan*. 2014 [online]. Dostupne z: <http://commons.com.ua/ru/rushiya-yevromajdanu/>

DAŇOVÝ KODEX UKRAJINY. *Soustava daňového kodexu Ukrajiny*. 2017 [online]. Dostupne z: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>

EU OFFICE ČESKÉ SPOŘITELNY. *Ukrajina*. 2013. [online] Dostupne z: www.amsp.cz/uploads/dokumenty/podnikame_v/Ukrajina.pdf

EVROPEYSKAYA PRAVDA. *RF mala bagato vymog i ne vyjavyla gnuchkosti u pytanni ZVT z Ukrajinoyu*. 2015. [online]. Dostupne z:

<http://www.euointegration.com.ua/news/2015/12/21/7042571/>

GROMADSKOE. *V Kyjevě podpisali protokol soglasheniya o zone svobodnoy trgovli GUAM*. 2017 [online]. Dostupne z: <https://ru.hromadske.ua/posts/v-kyeve-podpysaly-protokol-sohlasheniya-o-zone-svobodnoi-torhovle-mezhdu-stranamy-huam>

GUAM. *Charter of Organization for democracy and economic development – GUAM*. 2017 [online]. Dostupne z: <http://guam-organization.org/node/240>

IDNES. *Propaganda, sestra války: čím nás klame a přesvědčuje Rusko i Ukrajina*. 2014 [online]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/propaganda-v-krizi-na-ukrajine-rusko-dv5-/zahranicni.aspx?c=A140306_154112_zahranicni_jw

INTERFAX. *Ukraine plans to join NATO in 2020*. [online]. Dostupné z: <http://en.interfax.com.ua/news/general/386716.html>

ISHENKO Sergei. *Farmaceutický trh Ukrajiny 2015-2016*. Proxima research © 2016 [online] Dostupne z: amm.net.ua/docs/sfe16/1.pdf

OFICIALNIY INTERNET-PORTAL PRAVOVOI INFORMACII. *Ukaz Prezidenta Rossiyskoy Federacii ot 16.12.2015 № 628*. 2015. [online]. Dostupne z: <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001201512160035>

ORGANIZATION FOR DEMOCRACY AND ECONOMIC DEVELOPMENT. *Charter of Organization for democracy and economic development – GUAM*. 2017 [online]. Dostupne z: <http://guam-organization.org/node/240>

- ORLOV Dmitriy.** *Ukraine is full-blown collapse.* 2016 [online]. Dostupne z: <http://www.globalresearch.ca/ukraine-in-full-blown-collapse-deep-seated-economic-social-crisis-and-environmental-crisis/5564916>
- OSCE.** *OSCE.* 2017 [online]. Dostupne z: <http://www.osce.org>
- OSVITA.** *Болонський процес в Україні (Bolonský proces na Ukrajině).* 2010 [online]. <http://www.osvita.org.ua/bologna/>
- OSADCHA G.G.** *Daňový systém – minulost i aktualita.* 2016 [online]. Dostupne z: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=mnj_2016_5\(3\)_19](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=mnj_2016_5(3)_19)
- PRAVITELSTVO ROSSII.** *Postanovlenie Pravitelstva RF ot 7 avgusta 2014 g. № 778.* 2015. [online]. Dostupne z: <http://gov.garant.ru/SESSION/PILOT/main.htm>
- PPUpKI SND.** *Uchast Ukrajiny v SND.* 2014. [online]. Dostupne z: <http://cis.mfa.gov.ua/ua/ukraine-cis/cooperation>
- PYSMENNIY V.** *Opodatkovannya v Ukrajinі.* 2017. [online]. Dostupne z: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/25915/1/%D0%9F%D0%B8%D1%81%D1%8C%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%92..pdf>
- RADA EVROPY – Council of Europe.** *Členové Rady Evropy.* 2017 [online]. Dostupné z: <http://www.radaevropy.cz/clenske-staty-rady-evropy.html>
- REIGER Lukáš.** *Ukrajina 2014.* Deník, Liberálně-kozervativní akademie CEVRO © [online]. 2014. Dostupne z: http://www.cevro.cz/web_files/soubory/ctrnacni-deniky/2014/14denik_5_2014.pdf
- SEGODNYA.** *Priostanovka asociacii s ES: tochki zreniya (Zastavení asociaci s EU: co o tom myslí).* 2013, [online]. Dostupne z <http://www.segodnya.ua/hot/summit/priostanovka-associacii-s-es-tochki-zreniya-476740.html>
- SYDORENKO Sergiy.** *Nepryjemna asociaciya (Nepříjemní asociaci).* 2014, [online]. Dostupne z: <http://www.pravda.com.ua/articles/2014/03/20/7019773/>
- SVOBODA.** *Istorija partii* [online]. 2017 . Dostupne z <http://svoboda.org.ua/party/history/>
- STÁTNI FISKÁLNÍ ÚŘAD UKRAJINY.** *Roční zpráva 2016.* 2016 [online]. Dostupne z: http://sfs.gov.ua/data/material/000/205/278372/Rezultati_DFS_u_2016_rots_.pdf
- STÁTNI SLUŽBA ZAMĚSTNANOSTI.** *O státní službě zaměstnanosti.* 2017, [online]. Dostupne z: <https://www.dcz.gov.ua/storinka/pro-sluzhbu>

SYNDER Timothy. *Západ zradil Ukrajinu a její revoluci. Americký profesor se rozepsal o ruských lžích, Putinově agresi a zoufalé zemi přes palubu.* 2016 [online]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zapad-zradil-Ukrajinu-a-jeji-revoluci-Americky-profesor-se-rozepsal-o-ruskych-lzich-Putinove-agresi-a-zoufale-zemi-pres-palubu-422330>

TARASYUK G. M., MILINCHUK O.V. *UKRAINIAN TOURISM DEVELOPMENT WITHIN WORLD TOURISM TENDENCIES FRAMEWORK.* Národní knihovna Ukrajiny V.I. Vernadskoho. 2016. [online]. Dostupné z: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvuumevcg_2016_7\(3\)_34.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvuumevcg_2016_7(3)_34.pdf)

TÝDEN. *Vstoupí Ukrajina do NATO? Porošenko chce referendum.* 2017, [online]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/vstoupi-ukrajina-do-nato-porosenko-chce-referendum_416154.html

TREBOR I. *Ukrajina vychodit iz SNG.* 2016, [online]. Dostupné z: <https://www.segodnya.ua/politics/ukraina-uhodit-iz-sng-cho-eto-sulit-narodu-759241.html>

KDU.EDU.UA. *Mykhailo Ostrogradskiy – Geniy, vyznannyi za zhyttya.* 2011, [online]. Dostupné z: <http://www.kdu.edu.ua/gazeta/2011/5-6/14.htm>

KABINET MINISTRŮ UKRAJINY. *Sociální pomoc státní služby zaměstnanosti.* 2017, [online]. Dostupné z: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/102-2017-%D0%BF?test=4/UMfPEGznhhFpg.ZiA09RFtHI4.Es80msh8Ie6>

LOŽKIN Borys. *Aby cítil změny HDP Ukrajiny musí růst o 6% ročně.* 2016 [online]. dostupné z: <https://www.5.ua/ekonomika/shchob-vidchuty-zminy-vvp-ukrainy-povynen-rosty-minimum-po-6-na-rik-124243.html>

MINFIN. *USD UAH.* 2017. [online]. Dostupné z: <http://index.minfin.com.ua/chart/>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ UKRAJINY. *Ukrajina i WTO.* 2012 [online]. Dostupné z: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/wto>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ UKRAJINY. *Dohoda o asociaci.* [2014], online. Dostupné z: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-association>

MINISTERSTVO EKONOMICKÉHO ROZVOJE A OBCHODU UKRAJINY. *Roční zpráva potravinářské bezpečí.* 2013 [online]. Dostupné z: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=47901028-8f47-4308-ab68-efffecacb4ed&title=ZvitProStanProdovolchoiBezpekiU2013-Rotsi>

MORAVCOVÁ Michala. *Ekonomický pohled na politickou krizi na Ukrajině.* 2014 [online]. <http://www.kurzy.cz/zpravy/362571-ekonomicky-pohled-na-politickou-krizi-na-ukrajine/>

MOVČAN Veronika. *Scho dav Ukrajinu pershuu rik vilnoyi trohivli z ES.* 2016 [online]. <http://www.euointegration.com.ua/articles/2016/12/28/7059528/>

NATOAKTUAL. 2017. *Ukrajinci podporují vstup do NATO i EU.* [online]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/ukrajinci-podporuji-vstup-do-nato-i-eu-dhs-/na_media.aspx?c=A161215_213931_na_media_m02

NATO. *Euro-Atlantic Partnership Council.* 2017 [online] http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49276.htm

ULYUKAYEV. 2014. [online]. Dostupné z: https://zn.ua/static/file/russian_proposal.pdf

NÁRODNÍ BANKA UKRAJINY. *Inflační zpráva.* 2017. [online]. Dostupné z: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=51889286>

UDAR. *Istorija partii* [online]. 2011-2017 ©. Dostupné z <http://klichko.org/about/history/>

URYADOVIY PORTAL. *V Ukrajinu stalo menshe bezrobotnykh za pidsumkamy 1 kvartalu 2017 roku.* 2017. [online]. Dostupné z: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249928904&cat_id=244277212

ULYUKAEV Alexey. *Rosiya ne budet vvodit poshliny dlya Ukrainy do konca 2015 g.* 2014. [online]. Dostupné z: <https://ria.ru/world/20140912/1023858788.html>

URYADOVIY PORTAL. *V Ukrajinu tryvaje robota iz reformuvannja pidryjemstv oboronno-promyslovogo kompleksu (Na Ukrajině pokračuje reforma podniků zbrojního průmyslu).* 2012 [online]. Dostupné z: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=2457-71705&cat_id=244276429

UKRZALIZNYTSYA. *Osnovni aspekty strategii rozvytku 2017-2021.* [online]. Dostupné z: http://www.uz.gov.ua/files/file/Strategy_Presentation_fin1.pdf

UKRAJINA INVEST. *Ukrajina krátky popis* [online]., 2002. Dostupné z http://ukrainainvest.sweb.cz/ukrajina_ekonomika.htm

UKRSTAT. *Derzhavna sluzba statistiky.* [online]. Dostupné z: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

VYŠŠÍ RADA UKRAJINY. *Dohoda o asociace mezi Ukrajinou a Evropskou Unii, ESUO a jejich státy členy.* 2014. [online]. Dostupné z: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011?test=4/UMfPEGznhhFpg.ZiA09RFtHI4.Es80msh8Ie6

VYŠŠÍ RADA UKRAJINY. *Pro groshovu reformu v Ukrajině.* 1996. [online]. Dostupné z:
<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/762/96?test=4/UMfPEGznhhFpg.ZiA09RFtHI4.Es80msh8Ie6>

VERCHOVNA RADA UKRAJINY 1994-2017. *Narodni deputaty Ukrainy* [online]. 2017 Dostupné z: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_deputat_list

VIRSTJUK V.A. *Ocinka dijálnosti NBU.* [online]. 2014 Dostupné z: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/znpnudps_2014_1_8.pdf

WOLFRAM Nordsieck. *Central Election Commission, Ukraine* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.parties-and-elections.eu/ukraine.html>

WTO. *Statistiky Světové obchodní organizace ohledně obchodu Ukrajiny a zbytku světa.* 2016 [online]. Dostupné z:
<http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCountryPFView.aspx?Country=UA>

ZÁKONÍK UKRAJINY. *O jednom celním tarifu.* 2012, [online]. Dostupné z:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2097-12?test=4/UMfPEGznhhFpg.ZiA09RFtHI4.Es80msh8Ie6>

ZÁKONÍK UKRAJINY. *Celní Kodex Ukrajiny.* 2017, [online]. Dostupné z:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

ZACHOVÁ Aneta. *Ukrajina se přiblížila k EU.* 2016 [online]. Dostupné z:
<http://euractiv.cz/clanky/rozsireni-eu/ukrajina-se-priblizila-k-eu/>

ZASTOUPENÍ UKRAJINY PŘI OSN. *Diyálnist v ramkah OON.* 2017 [online]
<http://ukraineun.org/ukraine-and-un/activities-in-un/>

ZEMĚPIS 24. *Ukrajina* [online]. [cit. 23.04.2017]. Dostupné z: <https://www.zemepis24.cz/staty/ukrajina>

8 Přílohy

Tabulka 14 Vývoj reálného HDP Ukrajiny v letech 2002-2016 (mil. USD)

2002	42393
2003	50133
2004	64883
2005	86142
2006	107753
2007	142719
2008	179992
2009	117228
2010	136419
2011	163160
2012	175781
2013	183310
2014	131805
2015	90615
2016	93270

Zdroj: Světová banka, Ukrajinský statistický úřad (2017)

Tabulka 15 Vývoj tempů růstu HDP Ukrajiny, Ruska a EU v letech 2003-2016 (mld. USD)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
tempo růstu HDP Ukrajiny	18,3	29,4	32,8	25,1	32,5	26,1	-34,9	16,4	19,6	7,7	4,3	-28,1	-31,3	2,9
tempo růstu HDP Ruska	24,3	37,4	29,3	29,6	31,3	27,8	-26,4	21,1	27,4	3,7	7,3	-11,8	-28,3	-4,4
tempo růstu HDP EU	23,4	14,7	3,8	6,2	15,1	9,6	-8,6	-2,0	7,7	-7,2	4,4	2,0	-13,7	2,3

Zdroje: Světová banka, Ukrajinský statistický úřad (2017)

Tabulka 16 Regionální struktura HDP Ukrajiny v letech 2004-2015 (mil. UAH)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vinnycký	8123	10207	12414	15381	20094	20104	23589	29099	33024	36191	43990	59871
Volynský	4994	6553	7687	10072	12784	12225	14429	17637	20005	20622	24195	31688
Dnipropetrovský	30040	41227	52347	71173	104687	93331	116136	140020	147970	152905	176540	215206
Donecký*	45617	58044	72361	92093	117646	103739	128986	161021	170775	164926	119983	115012
Žitomyrský	5947	7430	8784	11127	15008	14731	18743	21928	24849	25676	29815	38425
Zakarpatský	5297	6700	8185	10508	13208	12542	15299	18054	21404	21400	24120	28952
Zaporizský	15255	19968	24787	33158	42445	37446	42736	49525	54828	54352	65968	89061
Ivano-Frankivský	7311	9622	11316	13916	17883	17241	20446	26752	32286	33196	37643	45854
Kyjivský	11883	15362	19188	26221	35687	37548	44953	59154	69663	68931	79561	104030
Kirovogradský	5594	6877	8187	9989	13961	13389	15749	20041	22056	25313	28758	38447
Luhanský*	14672	19716	24159	32280	42985	38451	45541	57202	58767	55108	31393	23849
Lvivský	13992	17192	21486	27987	35534	35955	41655	52103	61962	63329	72923	94690
Mykolajivský	7934	9553	11876	14767	19410	20336	24055	27633	29205	32030	35408	48195
Odeský	17029	20762	24898	33116	46994	48647	53878	61499	64743	69760	74934	99761
Poltavský	13983	18099	22179	28355	34118	33629	44291	52252	56580	58464	69831	95867
Rivnenský	5599	7263	8924	11180	14074	13469	15882	19302	21795	22004	28724	35252
Sumský	6275	8025	9566	12341	16210	16060	18333	22907	24933	26765	30397	41567
Ternopilský	3948	5137	6452	8276	10618	11173	12726	16294	17957	18085	21676	26656
Charkivský	20524	25618	32023	43868	59389	58923	65293	76866	82223	85315	96596	124843
Chersonský	5200	6469	7565	9034	13174	13436	15649	18448	19357	20767	23250	32215
Chmelnický	6344	7958	9603	12339	16061	15758	18096	22843	26237	26426	32162	41088
Čerkaský	6623	9014	10957	13656	19101	18707	22354	27012	31265	33087	38466	50843
Černivecký	3277	4234	5126	6672	8833	8484	9892	11969	13166	13757	15049	18506
Černihevský	6181	7627	8950	11532	14918	14636	17008	21165	23934	24237	28156	36966
Kyjev	61357	77124	95267	135900	169564	169537	196639	223774	275685	312552	357377	451700

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad (2017)

Tabulka 17 Struktura HDP Ukrajiny podle odvětví v průměru v letech 2010-2015 (mil. UAH)

Zemědělství, lesnictví a rybolov	189373	253485	261707	306998	381227	558788
Těžba surovin	118720	156001	151486	153957	156192	186194
Zpracovatelský průmysl	792317	948757	952726	883426	975675	1206047
Zabezpečení elektřinou, plynem apod.	93571	123383	137976	134516	148408	176768
Zabezpečení vodou	24060	24831	22859	21334	23465	26982
Stavebnictví	132351	159378	178225	167196	162551	188595
Velkoobchod a maloobchod	283566	347459	382352	391144	442955	549163
Doprava	161779	205952	212286	219891	217287	295634
Zásobování, skladské služby	19910	22234	22024	21917	21438	25458
Informace a telekomunikace	68300	79133	88595	97499	105116	142223
Finance a pojišťovnictví	98888	95165	98044	104206	116826	107764
Operace s pasivy	90082	108877	121293	135283	139848	176078
Věda	53946	61701	86000	95510	92230	107124
Administrativa	24403	30217	33072	35846	35938	43370
Státní služby a obrana	69434	71090	82703	90930	117168	147578
Vzdělání	80349	87242	101823	107528	106305	119928
Zdravotnictví	58478	64303	74131	72603	71755	88636
Rekreace	9908	12344	17319	19563	19135	20436
Ostatní služby	13130	16256	17953	19820	20508	22475

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad (2017)

Tabulka 18 Vývoj inflace (CPI) v letech 1991-2016 (v %)

procent

	Leden	únor	březen	Duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	Listopad	prosinec	ročně
1991	...	...	...	...	...	...	...	104,0	104,5	105,9	116,5	124,6	390,0
1992	385,2	115,3	112,1	107,6	114,4	126,5	122,1	108,3	110,6	112,4	122,0	135,1	2100,0
1993	173,2	128,8	122,1	123,6	127,6	171,7	137,6	121,7	180,3	166,1	145,3	190,8	10256,0
1994	119,2	112,6	105,7	106,0	105,2	103,9	102,1	102,6	107,3	122,6	172,3	128,4	501,0
1995	121,2	118,1	111,4	105,8	104,6	104,8	105,2	104,6	114,2	109,1	106,2	104,6	281,7
1996	109,4	107,4	103,0	102,4	100,7	100,1	100,1	105,7	102,0	101,5	101,2	100,9	139,7
1997	102,2	101,2	100,1	100,8	100,8	100,1	100,1	100,0	101,2	100,9	100,9	101,4	110,1
1998	101,3	100,2	100,2	101,3	100,0	100,0	99,1	100,2	103,8	106,2	103,0	103,3	120,0
1999	101,5	101,0	101,0	102,3	102,4	100,1	99,0	101,0	101,4	101,1	102,9	104,1	119,2
2000	104,6	103,3	102,0	101,7	102,1	103,7	99,9	100,0	102,6	101,4	100,4	101,6	125,8
2001	101,5	100,6	100,6	101,5	100,4	100,6	98,3	99,8	100,4	100,2	100,5	101,6	106,1
2002	101,0	98,6	99,3	101,4	99,7	98,2	98,5	99,8	100,2	100,7	100,7	101,4	99,4
2003	101,5	101,1	101,1	100,7	100,0	100,1	99,9	98,3	100,6	101,3	101,9	101,5	108,2
2004	101,4	100,4	100,4	100,7	100,7	100,7	100,0	99,9	101,3	102,2	101,6	102,4	112,3
2005	101,7	101,0	101,6	100,7	100,6	100,6	100,3	100,0	100,4	100,9	101,2	100,9	110,3
2006	101,2	101,8	99,7	99,6	100,5	100,1	100,9	100,0	102,0	102,6	101,8	100,9	111,6
2007	100,5	100,6	100,2	100,0	100,6	102,2	101,4	100,6	102,2	102,9	102,2	102,1	116,6
2008	102,9	102,7	103,8	103,1	101,3	100,8	99,5	99,9	101,1	101,7	101,5	102,1	122,3
2009	102,9	101,5	101,4	100,9	100,5	101,1	99,9	99,8	100,8	100,9	101,1	100,9	112,3
2010	101,8	101,9	100,9	99,7	99,4	99,6	99,8	101,2	102,9	100,5	100,3	100,8	109,1
2011	101,0	100,9	101,4	101,3	100,8	100,4	98,7	99,6	100,1	100,0	100,1	100,2	104,6
2012	100,2	100,2	100,3	100,0	99,7	99,7	99,8	99,7	100,1	100,0	99,9	100,2	99,8
2013	100,2	99,9	100,0	100,0	100,1	100,0	99,9	99,3	100,0	100,4	100,2	100,5	100,5
2014	100,2	100,6	102,2	103,3	103,8	101,0	100,4	100,8	102,9	102,4	101,9	103,0	124,9
2015	103,1	105,3	110,8	114,0	102,2	100,4	99,0	99,2	102,3	98,7	102,0	100,7	143,3
2016	100,9	99,6	101,0	103,5	100,1	99,8	99,9	99,7	101,8	102,8	101,8	100,9	112,4

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad (2017)

Tabulka 19 Vývoj inflace (CPI) ekonomiky Ukrajiny v průmyslové produkci v letech 1991-2016

Procent

	Leden	únor	Březen	Duben	Květen	červen	Červenec	Srpen	Září	říjen	listopad	prosinec	Ročně
1991	161,8	106,3	104,3	107,6	103,8	101,8	104,5	103,3	103,1	104,5	109,1	101,6	263,4
1992	852,3	129,4	114,9	119,3	108,4	117,4	99,2	109,0	108,6	125,1	117,8	127,2	4228,5
1993	218,2	120,8	111,6	118,1	152,2	190,1	131,0	133,0	176,5	134,2	133,1	176,9	9767,5
1994	134,1	121,3	108,3	105,4	102,4	103,0	104,4	111,9	112,8	120,4	209,3	134,4	874,0
1995	129,2	111,4	109,3	105,1	107,1	108,6	104,3	106,5	109,9	108,4	104,2	102,6	272,1
1996	103,4	102,9	102,9	101,5	100,8	100,4	100,6	100,4	101,0	100,1	101,2	100,9	117,3
1997	100,4	100,4	100,6	100,9	100,3	100,4	100,4	100,0	100,1	101,1	99,8	100,5	105,0
1998	100,8	100,9	100,7	100,5	100,0	100,2	100,6	101,2	109,4	110,7	103,5	102,9	135,3
1999	100,8	101,1	100,4	101,7	100,5	100,8	101,3	103,5	100,8	100,7	101,4	101,7	115,7
2000	103,2	101,8	102,7	102,0	100,6	100,9	101,4	100,7	101,2	101,3	101,0	102,1	120,8
2001	100,8	100,6	99,5	100,2	100,0	100,2	100,1	99,9	100,1	99,3	100,7	99,5	100,9
2002	99,6	100,7	99,2	101,2	101,5	102,2	101,0	99,6	100,3	100,2	100,2	100,0	105,7
2003	100,5	100,7	102,1	100,3	100,3	100,0	101,0	101,0	100,9	100,7	101,5	101,7	111,1
2004	101,6	102,9	102,2	103,3	102,1	101,5	100,1	101,6	101,9	101,6	102,2	101,0	124,1
2005	100,2	102,7	101,9	102,5	101,6	99,2	98,4	100,7	101,9	100,0	99,9	100,3	109,5
2006	101,2	100,3	100,4	101,4	101,0	100,7	101,2	102,1	101,7	102,2	100,7	100,5	114,1
2007	102,3	101,1	101,6	102,1	102,3	101,1	101,7	101,4	101,1	102,2	101,0	103,2	123,3
2008	102,3	103,0	106,6	106,6	103,7	104,2	103,6	101,8	98,2	98,6	93,5	99,6	123,0
2009	100,2	101,8	101,1	100,4	99,3	101,4	100,7	101,8	103,6	101,9	100,4	101,0	114,3
2010	101,9	101,9	103,0	103,0	104,4	99,5	99,8	100,9	100,1	102,4	99,7	100,9	118,7
2011	101,3	104,8	102,1	103,4	102,6	100,5	100,1	100,5	101,2	98,2	100,6	98,2	114,2
2012	99,2	100,8	101,1	103,7	100,2	100,7	97,1	100,5	100,2	98,5	100,0	98,5	100,3
2013	100,3	98,4	102,2	102,5	103,1	97,3	97,1	101,2	100,2	100,2	98,7	100,7	101,7
2014	100,5	99,7	102,7	106,1	104,3	103,6	102,7	102,6	102,4	99,3	104,2	100,0	131,8
2015	102,3	104,8	110,5	104,0	99,6	100,6	102,0	99,7	102,0	97,6	100,1	100,3	125,4
2016	98,9	101,5	104,0	103,6	105,3	100,0	104,3	100,2	102,6	105,4	102,2	103,2	135,7

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad (2017)

Tabulka 20 Vývoj oficiální úrokové míry Ukrajiny v letech 2010-2017 (v %)

Period	Úroková míra (%)	
od 10.03.2001 do 06.04.2001	25	
od 07.04.2001 do 10.06.2001	21	-4.0
od 11.06.2001 do 08.08.2001	19	-2.0
od 09.08.2001 do 09.09.2001	17	-2.0
od 10.09.2001 do 09.12.2001	15	-2.0
od 10.12.2001 do 10.03.2002	12,5	-2.5
od 11.03.2002 do 03.04.2002	11,5	-1.0
od 04.04.2002 do 04.07.2002	10	-1.5
od 05.07.2002 do 04.12.2002	8	-2.0
od 05.12.2002 do 08.06.2004	7	-1.0
od 09.06.2004 do 06.10.2004	7,5	0.5
od 07.10.2004 do 08.11.2004	8	0.5
od 09.11.2004 do 09.08.2005	9	1.0
od 10.08.2005 do 09.06.2006	9,5	0.5
od 10.06.2006 do 31.05.2007	8,5	-1.0
od 01.06.2007 do 31.12.2007	8	-0.5
od 01.01.2008 do 29.04.2008	10	2.0
od 30.04.2008 do 14.06.2009	12	2.0
od 15.06.2009 do 11.08.2009	11	-1.0
od 12.08.2009 do 07.06.2010	10,25	-0.75
od 08.06.2010 do 07.07.2010	9,5	-0.75
od 08.07.2010 do 09.08.2010	8,5	-1.0
od 10.08.2010 do 22.03.2012	7,75	-0.75
od 23.03.2012 do 09.06.2013	7,5	-0.25
od 10.06.2013 do 12.08.2013	7	-0.50
od 13.08.2013 do 14.04.2014	6,5	-0.50
od 15.04.2014 do 16.07.2014	9,5	3.0
od 17.07.2014 do 12.11.2014	12,5	3.0
od 13.11.2014 do 05.02.2015	14	1.50
od 06.02.2015 do 03.03.2015	19,5	5.00
od 04.03.2015 do 27.08.2015	30	10.50
od 28.08.2015 do 24.09.2015	27	-3.0
od 25.09.2015 do 29.10.2015	22	-5.0
od 30.10.2015 do 17.12.2015	22	0.0
od 18.12.2015 do 27.01.2016	22	0.0
od 28.01.2016 do 02.03.2016	22	0.0
od 03.03.2016 do 21.04.2016	22	0.0
od 22.04.2016 do 26.05.2016	19	-3.0
od 27.05.2016 do 23.06.2016	18	-1.0
od 24.06.2016 do 28.07.2016	16,5	-1.50

Pokračování tabulky č.7

od 29.07.2016 do 15.09.2016	15,5	0.0
od 16.09.2016 do 27.10.2016	15	-0.5
od 28.10.2016 do 07.12.2016	14	-1.0
od 08.12.2016 do 25.01.2017	14	0.0
od 26.01.2017 do 01.03.2017	14	0.0
od 02.03.2017 do 02.03.2017	14	0.0
od 03.03.2017 do 13.04.2017	14	0.0
od 14.04.2017 do 25.05.2017	13	-1.0
od 26.05.2017 do 06.07.2017	12,5	-0.5
od 07.07.2017 do 02.08.2017	12,5	0.0
od 03.08.2017 do 13.09.2017	12,5	0.0
od 14.09.2017 do 26.10.2017	12,5	0.0

Zdroj: Ministerstvo financí Ukrajiny (2017)

Tabulka 21 Vývoj vývozu/dovozu a jejich salda Ukrajiny v letech 1996-2016 (mld. USD)

	Vývoz	Dovoz	Saldo
1996	14,4	17,6	-3,2
1997	14,2	17,1	-2,9
1998	12,6	14,7	-2,0
1999	11,6	11,8	-0,3
2000	14,6	14,0	0,6
2001	16,3	15,8	0,5
2002	18,0	17,0	1,0
2003	23,1	23,0	0,0
2004	32,7	29,0	3,7
2005	34,2	36,1	-1,9
2006	38,4	45,0	-6,7
2007	49,3	60,6	-11,3
2008	67,0	85,5	-18,6
2009	39,7	45,4	-5,7
2010	51,4	60,7	-9,3
2011	68,4	82,6	-14,2
2012	68,8	84,7	-15,9
2013	63,3	77,0	-13,7
2014	53,9	54,4	-0,5
2015	38,1	37,5	0,6
2016	36,4	39,2	-2,9

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad (2017)

**Tabulka 22 Vývoj vývozu z Ukrajiny v letech 1996-2016 do států SNS, EU a celkem
(mld. USD)**

	Celkem	Do SNS	Do EU
1996	14,4	7,2	3,3
1997	14,2	5,5	3,5
1998	12,6	4,2	3,9
1999	11,6	3,2	3,7
2000	14,6	4,5	4,6
2001	16,3	4,6	5,5
2002	18,0	4,3	6,4
2003	23,1	5,9	8,7
2004	32,7	8,4	11,1
2005	34,2	10,5	10,3
2006	38,4	12,4	12,2
2007	49,3	18,1	14,0
2008	67,0	23,2	18,3
2009	39,7	13,5	9,5
2010	51,4	18,7	13,1
2011	68,4	26,2	18,0
2012	68,8	25,3	17,1
2013	63,3	22,1	16,8
2014	53,9	14,9	17,0
2015	38,1	7,8	13,0
2016	36,4	6,0	13,5

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad (2017)

**Tabulka 23 Vývoj dovozu do Ukrajiny v letech 1996-2016 ze států SNS, EU a celkem
(mld. USD)**

	Celkem	Z SNS	Z EU
1996	17,6	11,2	4,5
1997	17,1	9,9	5,3
1998	14,7	7,9	4,8
1999	11,8	6,7	3,5
2000	14,0	8,0	4,0
2001	15,8	8,8	4,8
2002	17,0	9,0	5,5
2003	23,0	11,5	7,9
2004	29,0	15,2	9,6
2005	36,1	17,0	12,2
2006	45,0	20,1	16,2
2007	60,6	25,5	22,3
2008	85,5	33,4	28,9
2009	45,4	19,7	15,4
2010	60,7	26,7	19,2
2011	82,6	37,2	25,8
2012	84,7	34,5	26,2
2013	77,0	27,9	27,0
2014	54,4	17,3	21,1
2015	37,5	10,5	15,3
2016	39,2	8,6	17,1

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad (2017)

Tabulka 24 Vývoj ukazatelů zahraničního obchodu Ukrajiny s ostatním světem v letech 1996-2016 (mld. USD)

	Vývoz	Dovoz	Saldo
1996	10,9	8,2	2,7
1997	13,7	9,1	4,7
1998	12,9	8,6	4,3
1999	13,0	6,6	6,3
2000	15,5	7,5	8,0
2001	17,5	8,9	8,6
2002	20,8	10,3	10,5
2003	25,1	14,9	10,2
2004	36,7	17,7	19,0
2005	36,5	25,6	10,9
2006	39,4	33,0	6,4
2007	47,6	47,2	0,3
2008	67,8	73,8	-6,0
2009	42,1	35,2	6,9
2010	51,4	48,1	3,3
2011	65,9	63,7	2,2
2012	69,5	72,9	-3,4
2013	65,4	69,5	-4,1
2014	60,9	51,9	9,0
2015	47,3	37,4	9,9
2016	46,7	42,9	3,9

Zdroj: Vlastní zpracování, Ukrajinský statistický úřad (2017)

Tabulka 25 Vývoj celkové zadluženosti Ukrajiny v letech 2009-2016 (v %)

Celkový dluh (mil. UAH)				HDP (mil. UAH)				%
01.01.2010	316885			2009	913345			34.7 %
01.01.2011	432235	115351	+36.4 %	2010	1082569	169224	+18.5 %	39.9 %
01.01.2012	473122	40886	+9.5 %	2011	1316600	234031	+21.6 %	35.9 %
01.01.2013	515511	42389	+9.0 %	2012	1408889	92289	+7.0 %	36.6 %
01.01.2014	584114	68604	+13.3 %	2013	1454931	46042	+3.3 %	40.1 %
1.1.2015	1100564	516450	+88.4 %	2014	1566728	111797	+7.7 %	70.2 %
1.1.2016	1572180	471616	+42.9 %	2015	1979458	412730	+26.3 %	79.4 %
1.1.2017	1929759	357579	+22.7 %	2016	2383182	403724	+20.4 %	81.0 %

Zdroj: Ministerstvo financí Ukrajiny (2017)

Tabulka 26 Vývoj nezaměstnanosti na Ukrajině v letech 2010-2016 (v %)

	tis. Lidí	%
2010	1 713,9	8,2
2011	1 661,9	8
2012	1 589,8	7,6
2013	1 510,4	7,3
2014	1 847,6	9,3
2015	1 654,7	9,1
2016	1 678,2	9,3

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad (2017)

Tabulka 27 Vývoj nezaměstnanosti na Ukrajině v letech 2010-2016 podle pohlaví (tis. lidí)

	Muže	Ženy
2010	296	248,9
2011	267,3	248,9
2012	273,7	215,5
2013	256,9	233,1
2014	275,4	230,8
2015	276,8	236,8
2016	196,6	214

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad (2017)

Tabulka 28 Vývoj nezaměstnanosti na Ukrajině v letech 2010-2016 podle druhu obyvatelstva (tis. lidí)

	Venkovské obyvatelstvo	Městské obyvatelstvo
2010	236,1	308,8
2011	211	271,8
2012	217,7	289,1
2013	208,5	279,2
2014	207,2	305
2015	207	283,8
2016	180,7	210,1

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad (2017)

**Tabulka 29 Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti na Ukrajině v letech 2013-2017
v tis. UAH**

Rok	Výdaje na politiku zaměstnanosti celkem	Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti	Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti	Celkové výdaje na politiku zaměstnanosti vůči HDP, v %
2013	7982202,50	1306135,80	6676066,7	0,54
2014	7755823,80	988652,30	6767171,5	0,49
2015	6735801,90	535044,00	6200757,9	0,34
2016	7155485,90	491051,60	6664434,3	0,30
2017	8514417,80	521934,80	7992483	0,32

Zdroj: vlastní zpracování, státní úřad zaměstnanosti (2017)

**Tabulka 30 Vývoj výše reálné průměrné měsíčné mzdy na Ukrajině v letech 2010-2016
(v UAH)**

Roky	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celkový průměr	2250	2648	3041	3282	3480	4195	5183
Zemědělství a rybolov	1467	1852	2094	2344	2556	3309	4195
Selské hospodářství	1422	1786	2024	2269	2476	3140	3916
Průmysl	2578	3119	3497	3774	3988	4789	5902
Stavebnictví	1777	2294	2543	2727	2860	3551	4731
Velkoobchod a maloobchod	1898	2371	2739	3049	3439	4692	5808
Doprava, zásobování, kurýrské služby	2648	3061	3405	3582	3768	4653	5810
Silniční doprava a plynovody/ropovody	2357	2706	2977	3181	3541	4172	5265
Vodní doprava	2781	3058	2908	3340	3622	5076	6974
Letectví	6947	8917	9996	10642	11967	18470	24688
Dopravní služby	2976	3427	3848	4040	4231	5358	6603
Poštovní služby	1521	1693	1845	1917	1934	2180	2818
Organizace stravy	1424	1750	2020	2195	2261	2786	3505
Informace a telekomunikace	3185	3705	4360	4659	5176	7111	9530
Finance a pojištění	4695	5433	6077	6326	7020	8603	10227
Operace s nemovitostí	1864	2184	2384	2786	3090	3659	4804
Oborná a vědecká práce	2914	3575	4287	4505	5290	6736	8060
Vědecký výzkum	2901	3296	3805	4059	4268	4972	6119
Administrativní činnosti	1826	2162	2298	2546	2601	3114	3995
Státní služby a obrana	2735	3049	3432	3719	3817	4381	5953
Vzdělání	1884	2077	2532	2696	2745	3132	3769
Zdravotnictví	1616	1762	2186	2351	2441	2829	3400
Sociální služby	1624	1768	2204	2374	2463	2853	3435
Rekreace	2129	2394	3017	3343	3626	4134	4844
Činnosti v oblasti umění	1905	2096	2611	2934	2841	3150	3828
Knihovny, muzea apod.	1912	2124	2579	2737	2769	3049	3705
Ostatní služby	1742	2062	2601	2738	3361	3634	4615

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad (2017)

Tabulka 31 Přímé investice do a z Ukrajiny v letech 2010-2016 (v mil. USD)

2010	38 993	5 761
2011	45 370	6 403
2012	48 198	6 435
2013	51 705	6 568
2014	53 704	6 703
2015	40 725	6 456
2016	36 155	6 315
31.12.2016	37 656	6 341

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad (2017)

Tabulka 32 Vývoj počtu podniků na Ukrajině v letech 2012-2016 (počet jednotek)

Rok	Počet jednotek
2012	622538
2013	669993
2014	631184
2015	624769
2016	605851

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad (2017)

Tabulka 33 Vývoj výše průměrného starobního důchodu na Ukrajině v letech 2001-2016 (v UAH)

2001	83,7
2002	122,5
2003	136,6
2004	182,2
2005	316,2
2006	406,8
2007	478,4
2008	776
2009	934,3
2010	1032,6
2011	1151,9
2012	1253,3
2013	1470,7
2014	1526,1
2015	1581,5
2016	1699,5
2017	1828,3

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad (2017)

**Tabulka 34 Vývoj měsíčních mezd na Ukrajině podle odvětví v letech 2010-2016
(v USD)**

Druh práce	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celkem	284,8	335,2	384,9	415,4	290,0	199,8	216,0
Zemědělství a rybolov	185,7	234,4	265,1	296,7	213,0	157,6	174,8
Selské hospodářství	180,0	226,1	256,2	287,2	206,3	149,5	163,2
Průmysl	326,3	394,8	442,7	477,7	332,3	228,0	245,9
Stavebnictví	224,9	290,4	321,9	345,2	238,3	169,1	197,1
Velkoobchod a maloobchod	240,3	300,1	346,7	385,9	286,6	223,4	242,0
Doprava, zásobování, kurierské služby	335,2	387,5	431,0	453,4	314,0	221,6	242,1
Siniční doprava a plynovoy/ropovody	298,4	342,5	376,8	402,7	295,1	198,7	219,4
Vodní doprava	352,0	387,1	368,1	422,8	301,8	241,7	290,6
Letectví	879,4	1128,7	1265,3	1347,1	997,3	879,5	1028,7
Dopravní služby	376,7	433,8	487,1	511,4	352,6	255,1	275,1
Poštovní služby	192,5	214,3	233,5	242,7	161,2	103,8	117,4
Organizace stravy	180,3	221,5	255,7	277,8	188,4	132,7	146,0
Informace a telekomunikace	403,2	469,0	551,9	589,7	431,3	338,6	397,1
Finance a pojištění	594,3	687,7	769,2	800,8	585,0	409,7	426,1
Operace s nemovitostí	235,9	276,5	301,8	352,7	257,5	174,2	200,2
Oborná a vědecká práce	368,9	452,5	542,7	570,3	440,8	320,8	335,8
Vědecký výzkum	367,2	417,2	481,6	513,8	355,7	236,8	255,0
Administrativní činnosti	231,1	273,7	290,9	322,3	216,8	148,3	166,5
Státní služby a obrana	346,2	385,9	434,4	470,8	318,1	208,6	248,0
Vzdělání	238,5	262,9	320,5	341,3	228,8	149,1	157,0
Zdravotnictví	204,6	223,0	276,7	297,6	203,4	134,7	141,7
Sociální služby	205,6	223,8	279,0	300,5	205,3	135,9	143,1
Rekreace	269,5	303,0	381,9	423,2	302,2	196,9	201,8
Činnosti v oblasti umění	241,1	265,3	330,5	371,4	236,8	150,0	159,5
Knihovny, muzea apod.	242,0	268,9	326,5	346,5	230,8	145,2	154,4
Ostátní služby	220,5	261,0	329,2	346,6	280,1	173,0	192,3

Zdroj: vlastní zpracování, Ukrajinský statistický úřad (2017)